

Настоящият лекционен курс посвещавам в памет на сестра ми – Вяра Тодорова Първанова (1930–2012), заслужил-учител.

Дифузьор и шишенце етерично масло

ВЪВЕДЕНИЕ ВЪВ ФИТОТЕРАПИЯТА И АРОМАТЕРАПИЯТА

Доц. д-р Иван Ламбев, дм (2016)

http://www.medpharm-sofia.eu/

Целта на настоящия въвеждащ лекционен курс по **фитотерапия и ароматерапия** е да запознае студентите от медицинските университети у нас с възможностите за научно-обосновано приложение на лечебните растения и етеричните масла в профилактиката, поддържащата и адювантната терапия на най-разпространените социално-значими заболявания, засягащи функциите на различни органи и системи (нервна, дихателна, храносмилателна, уро-генитална, ендокринна, сърдечно-съдова, имунна, опорно-двигателен апарат, кожа).

Лекции

2 слайда/стр.

1. Понятие за фитотерапия. История. Източници и основни принципи на фитотерапията. Съвременно състояние 4
2. Видове растителни дроги и приготвяне на галенови препарати от тях, вкл. при домашни условия 29
3. Химични основи на фитотерпията и фармакодинамика на биологично активни вещества от растителен произход 49
4. Фитотерапия при заболявания на нервната система 83
5. Фитотерапия при заболявания на ССС 111
6. Фитотерапия при заболявания на дихателната система 147
7. Фитотерапия при ендокринно-метаболитни заболявания 176
8. Фитотерапия при заболявания на храносмилателната система 210
9. Фитотерапия при заболявания на уро-гениталната система 248
10. Фитотерапия в денталната медицина и при заболявания на опорно-двигателния апарат 308
11. Фитотерапия при заболявания на кожата. Фитокозметика 342
12. Противотуморни лекарства от растителен произход 371
13. Фитостимуланти. Отравяне с лечебни растения и лечението им..... 391
14. **Въведение в ароматерапията** (*в отделен pdf/doc файл!*)

Забележка: Лекции 1, 2 и 8 са в съавторство с доц. д-р Румен Николов, дм.

Препоръчвана литература

1. Петков, В. Д. *Съвременна фитотерапия*. Мед. и физк., София, 1982.
2. Станева, Д., Л. Райнова. *Билките, домашна аптека*. Мед. и физк., С., 2000.
3. Памуков, Д., Хр. Ахтарджиев. *Природна аптека*. Земиздат, София, 1989.
4. Николов, Ст. (ред.). *Специализирана енциклопедия на лечебните растения*. БАН, МУ – София, в-к «Труд». София, 2007.
5. Попов, Д. *Мантри за здраве и дълголетие*. Авто Принт, Пловдив, 2014.
6. **www.medpharm-sofia.eu**/Избрана лекарствена и друга медицинска информация/Въведение във фитотерапията и ароматерапията

(861 слайда)

Линкове в уебсайта

http://www.medpharm-sofia.eu/ Избрана лекарствена и друга медицинска информация/Въведение във фитотерапията и ароматерапията

- Списък на избрани магистрални фитопрескрипции
- Конспект за семестриалния изпит по фитотерапия за колежаните от специалност „*помощник-фармацевт*”
- Примерен план на лекционен въвеждащ курс по фитотерпия

- Списък на лечебните растения у нас
- Закон за лечебните растения
- Bulgarian medicinal plants
- Българската флора онлайн
- Билки
- Ароматерапия
- Herbal medicines for human use (EMA)
- Herbal Medications and Natural Supplements
- Natural Standard. The Authority on Integrative Medicine

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АХ – артериална хипертония
БАВ – биологично активни вещества
БАД – биологично активна добавка
БНМ – българска народна медицина
ВВ – вряща вода
в-ва – вещества
Д – дрога
ДД – денонощна доза
Д-ие – действие
ЕМА – http://www.ema.europa.eu/
ИАЛ – http://www.bda.bg/
КК – клинична картина
к-ни – киселини
НЛР – нежелани лекарствени реакции
ПК – показания
ПП – противопоказания
РФ – рискови фактори
ССЗ – сърдечно-съдово заболяване
ССС – сърдечно-съдова система
СЧ – стомашно-чревен, -на, -ни
СЧТ – стомашно-чревен тракт
ФД – фармакодинамика
ХД – хранителна добавка
RL – Rote Liste

ПОНЯТИЕ ЗА ФИТОТЕРАПИЯ: ИСТОРИЯ, ИЗТОЧНИЦИ И ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ

(*резюме*)

Доц. д-р Ив. Ламбев
Доц. д-р Р. Николов
www.medpharm-sofia.eu

1. Фитотерапия (хербализъм или хербална медицина) представлява народната и традиционната медицинска практика, основана на използването на растителни дроги и/или екстракти (плюс фитопрепарати и растителни ХД, респ. БАД).

ТРЯБВА ДА ПОМНИМ ОБАЧЕ, ЧЕ:

ЛЕКАРСТВАТА са химически вещества, които се прилагат на организма (след контролирани предклинични и клинични изследвания) за лечение, профилактика или диагностика на заболявания, а също – за промяна на някои физиологични функции. Те трябва да бъдат разрешени за употреба в дадена страна в определена лекарствена форма и опаковка с листовка, предназначена за пациента.

Хранителните добавки (респ. БАД) и хомеопатичните препарати (ХПП) не са преминали контролирани предклинични и клиничи изследвания. Те не са лекарства.

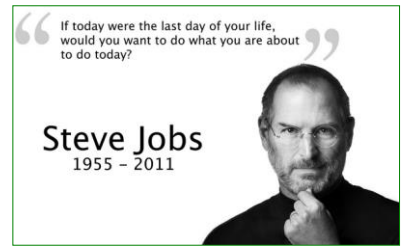
В света се използват около 2500 лечебни растения.

Произход на лекарствата

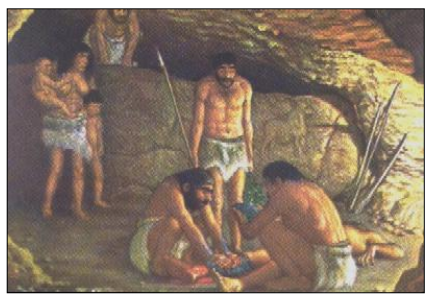
- **СИНТЕТИЧЕН (50%)**
- **РАСТИТЕЛЕН (25%)**
- **МИКРОБИАЛЕН (12%)**
- **МИНЕРАЛЕН (7%)**
- **ЖИВОТИНСКИ (6%)**
- **БИОТЕХНОЛОГИЧЕН**

Хербализмът в неговия автетичен вид има и днес място <u>главно като помощен метод</u> <u>в комплексната терапия на хронични заболявания</u> на нервната, дихателната, СС, храносмилателната, ендокринната и урогениталната системи, а така също в дераматологията, козметиката и имунологията. Самоцелното му използване обаче може да доведе до пропускане на ценно време за провеждане на съвременна терапия, какъвто класически пример представлява основателят на APPLE – Стив Джобс, който 1 г. разчиташе само на фито- и хомеотерапия.

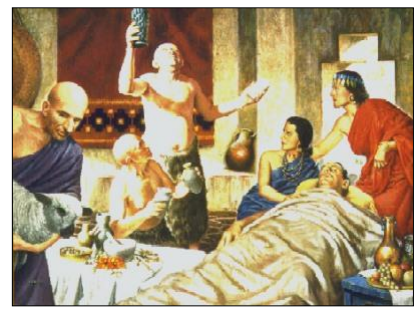

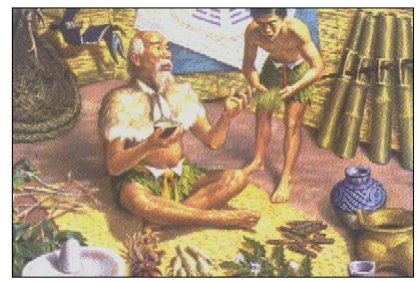
2. Исторически преглед

Древният човек използва своите инстикти и наблюденията си от птици и хищници за лечение.

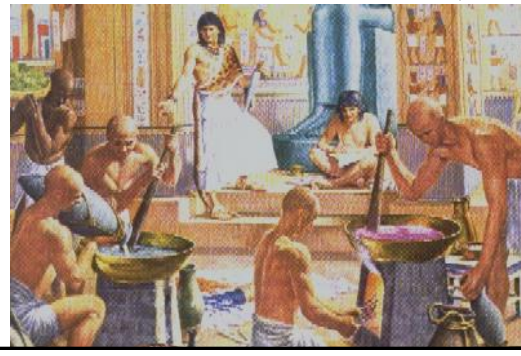

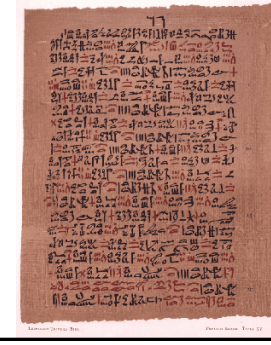
ВАВИЛОН

ДРЕВЕН КИТАЙ

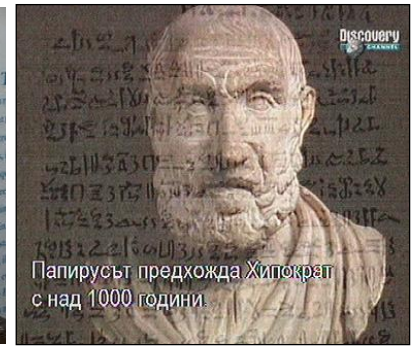
❑**Египтяните били истински познавачи на лечебната сила на растенията. В *папируса на Ebers*, създаден около 1550 г. пр. Хр. са описани над 800 рецепти, включващи 500 природни лекарства, вкл. обезболяващото действие на опия. Днес той се намира в библиотеката на Лайпцигския университет.**

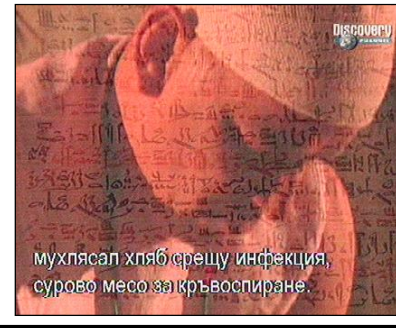

Имхотеп
2750 г.
пр. н. е.
(от времето на III египетска династия):
жрец, лекар, архитект, астроном, съветник

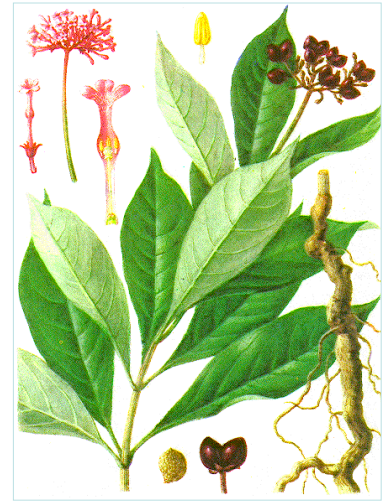
Китайският лекар Шен *Нунг* (1300 г. пр. Хр., епоха Си-Чжоу) е автор на *най-старата фармакопея* в света – «*Трактат за кореният на тревите*». В нея той описва лечебните ефекти на 365 растения като *жен-шен, ревен, канела, татул, Podophyllum peltatum, Ephedra* и др.

***Натурфилософска концепция* за двете начала в света**
(IX – VIII в. пр. Хр.)
Ин – тъмното, женското инертното
Ян – светлото, мъжкото, активното, които са в равновесие

Shen Nung

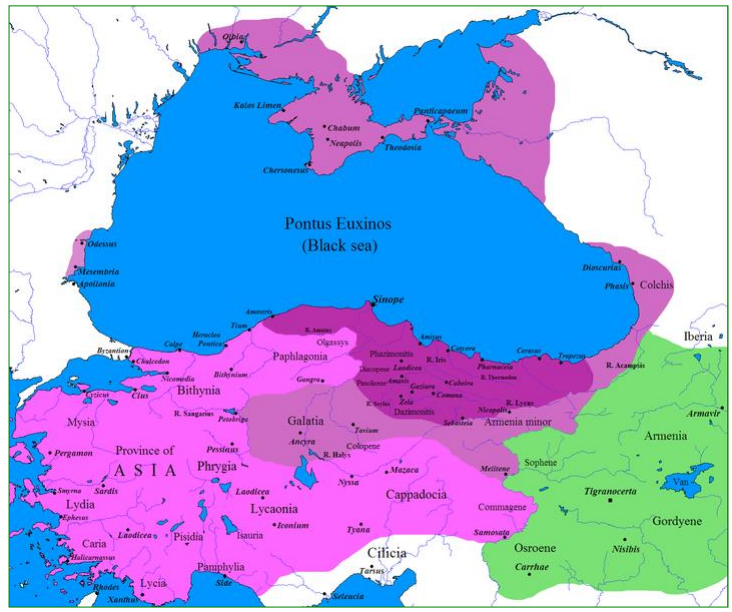
Rauwolfia serpentina
(Индия)
- **Ajmaline**
- **Reserpine**

❑**Гръцкият философ и природоизследовател Теофраст (300 г. пр. Хр.), наречен *“баща на ботаниката”,* изучава действието на беладоната (*лудо биле) и сената*. Обучавал учените си за начина на събиране и съхранение на билките.**

Митридат VI, цар на Понт (100 г. пр. Хр.), който воювал почти непрекъснато с Рим, е намерил време и за създаването на универсална противоотрова.

Понтийското царство, преди Митридат (тъмно лилаво), след завоеванията му (лилаво), по времето на 1та Митридатова война (розово).

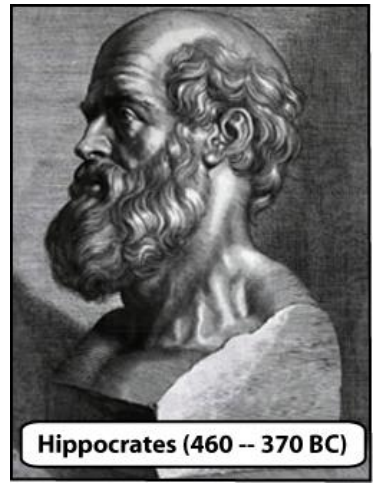
Крим, Керч – хълма на Митридат

- **Създава универсален антидот, съставен от 54 различни компонента**
- **митридатизъм**

МИТРИДАТ VI,
цар Понтийский
(владеел 22 езика!!!)

Билколечението преживява истински разцвет в Древна Гърция по времето на Хипократ, който в своя трактат *Corpus Hippocraticum* описва повече от 230 лечебни растения.

Primim non nocere!

Римският военен лекар *Педаний Диоскорид* от Киликия (40–90 г. сл. Хр.) написва трактата *"De materia medica" («За лекарствените средства»)*, в който предлага систематично описание на лекарства, вкл. и много лековити растения. Трактът на Диоскорид се ползва с широко признание в продължение на следващите 15 века.

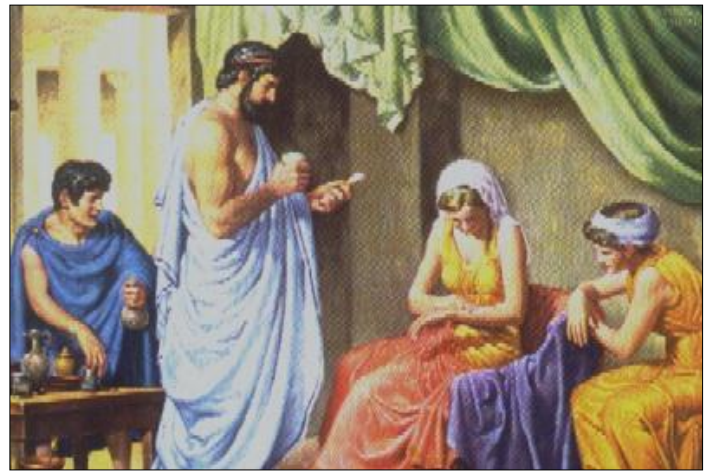
От включените 500 билки в трактата, 54 (= 11%) и сега са в списъка на основните лекарствени растения на СЗО.

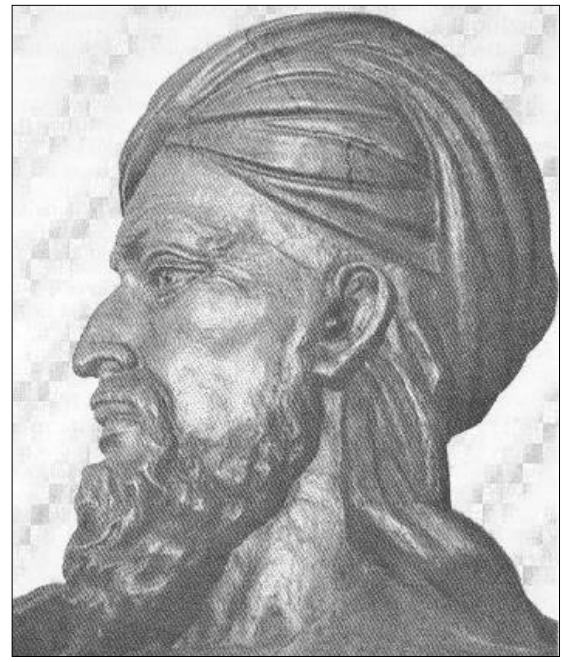
De materia medica

Гален въвежда количествени методи при получаване на лекарства (Galenica!)

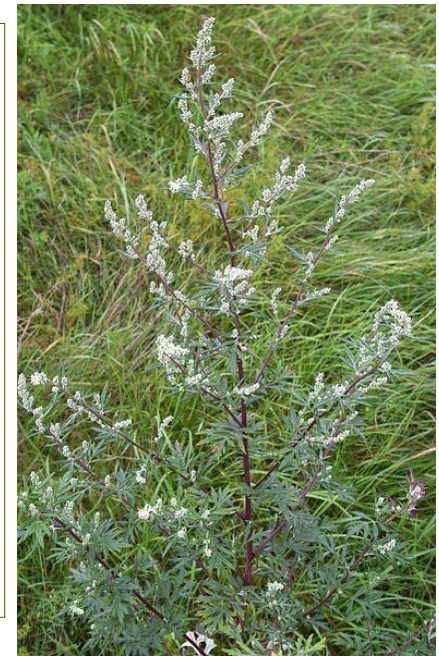
Claudius Galenus **(129–201 г. сл. Хр), римски военен лекар от Пергам**

В Багдад (VII в. сл. Хр.) се създава първата аптека и от съсловието на лекарите се отделят аптекарите.

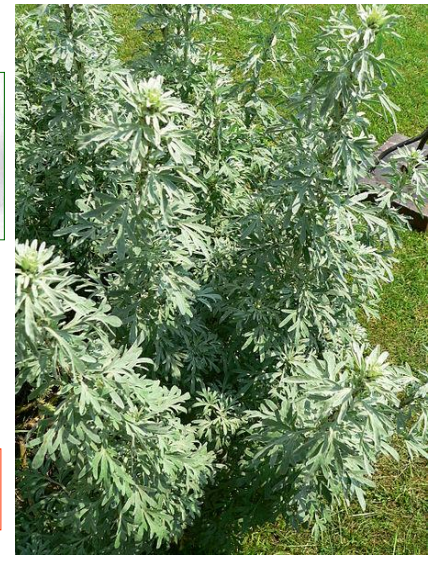
Avicenna (980 – 1037 г. сл. Хр.) «*Канон на медицината*» в 5 тома. II и V том са посветени на лекарствата.

Artemisia vulgaris
(горски черен пелин)
- Herba Artemisiae
- Radix Artemisiae
Има общоукрепващ и тонизиращ ефект.
При предозиране – тежки интоксикации (хепато-ренален синдром и гърчове)

Artemisia absinthium
Бял пелин
- Herba Absinthii
Абсинтин (горчив гликозид). Използван още от **Авицена** за стимулиране на апетита

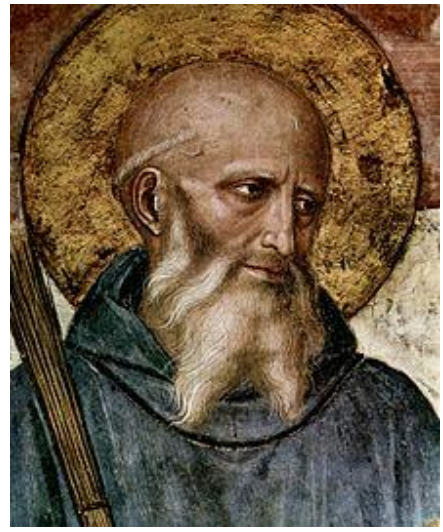
И двата вида пелин са забранени от EMA поради токсичността им.

❑През средните векове (5–12 в.) знания и опит в областта на медицината и фармацията са събирани предимно в манастирите.

❑Много болници, управлявани от религиозни ордени са отглеждали собствени билки в манастирските земи, за да имат постоянно на разположение билковите препарати.

Св. Бенедикт
и неговия събрат Касиодор създават монашеска академия, където се преподава и билкарство.

Св. Бенедикт Нурсийски (480–547), фрагмент от фреска в манастира «Сан Марко» във Флоренция

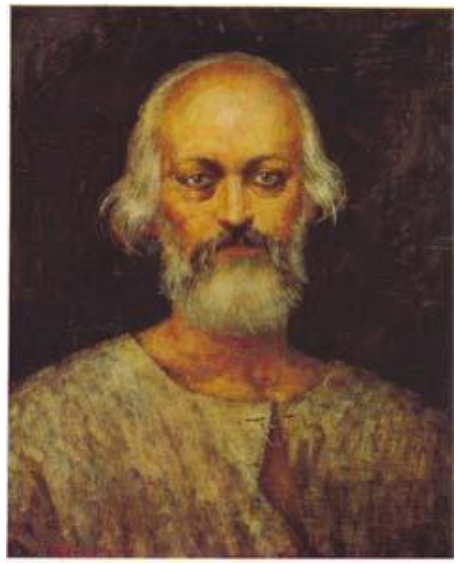
Избирайте си наставници
и си поставяйте началници,
които Бог ви покаже,
сиреч мъже,
превъзхождащи
всички вас по разум
и духовно разсъждение.

Св. Иван Рилски (876/880–946)
– чудотворец

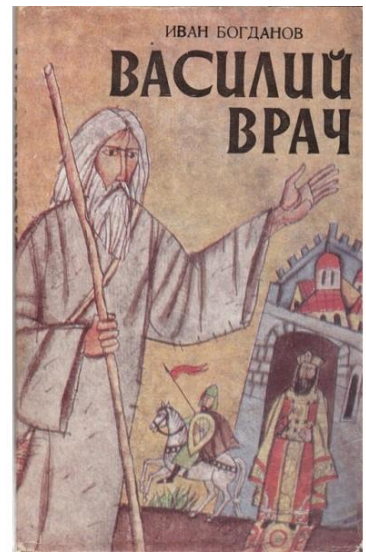
В Рилския манастир лекува
предимно *душевни болести с билки.*

❑ **През <u>X–XI век</u> *<u>богомилите</u>***
продължава и развива традициите на медицината по българските земи. Сред основните методи е *билколечението*, а най-изтъкнатите ѝ представители са *поп Богомил (927 – 969)* *от Йеремия и Василий Врач.*

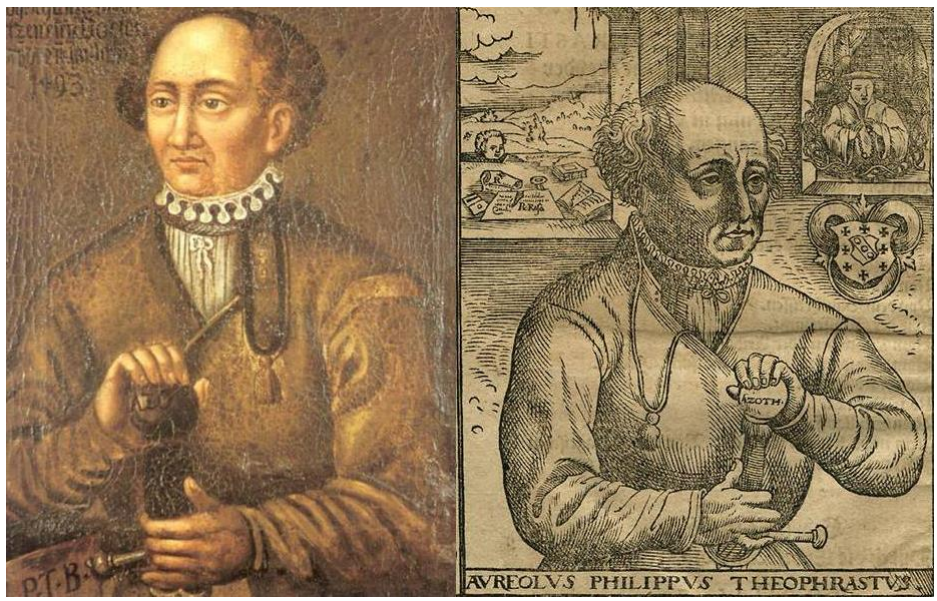
❑ **Много *ценно е <u>богомилското съчинение</u>***
***«Зелейник»* (илачник).**
То съдържа ценни съвети и прескрипции за лечение с <u>растителни дроги и мед</u> за лечение на *очни и кожни заболявания, кръвотечения от носа, някои отравяния.*

Поп Богомил *(927 – 969)*

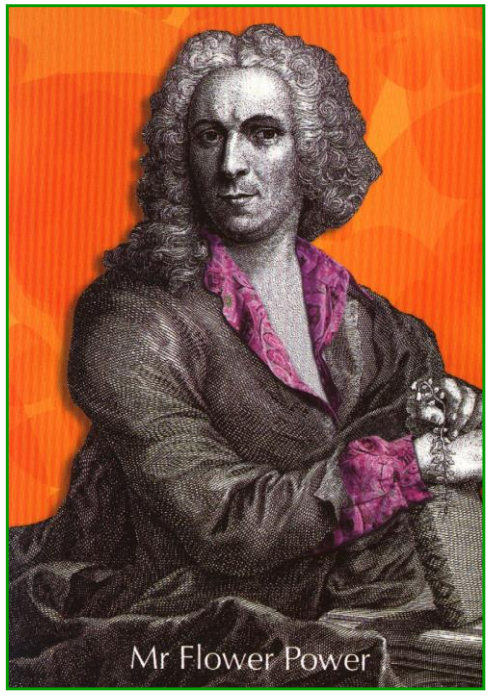

В. Врач, починал 1118 г.

Paracelsus (1493–1541): Dosis sola facit venenum!

Филип Ореолус Теофраст Бомбаст фон Хохенхайм

Карл фон Линей
(1707–1778)

– Въвежда бинарната (двойната) номенклатура за означаване на видовете. Първото име е родовото, а второто – видовото.

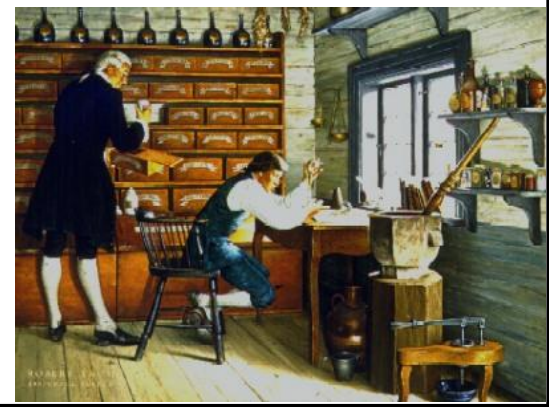
Карл Линей каталогизира около 7700 растения!!!

❑**В края на 18 в. шведския химик Карл Шийл *извлича първите пречистени съединения от растения*, които намират приложение като лекарства.**

❑**Шийл получава винена киселина от грозде, лимонена киселина – от лимони и ябълчена киселина – от ябълки.**

Carl Wilhelm Scheele (1742–1786)

Digitalis purpurea L.

W. Withering (1785)

През 1804 г. младият немски фармацевт Friedrich Wilhelm Sertürner (1783–1841) изолира от сънотворния мак (*Papaver somniferum*) първия алкалоид, който френския академик Gay Lussac нарича ***Морфин*** в чест на името на гръцкия бог на съня – Morpheus.

Friedrich Sertürner

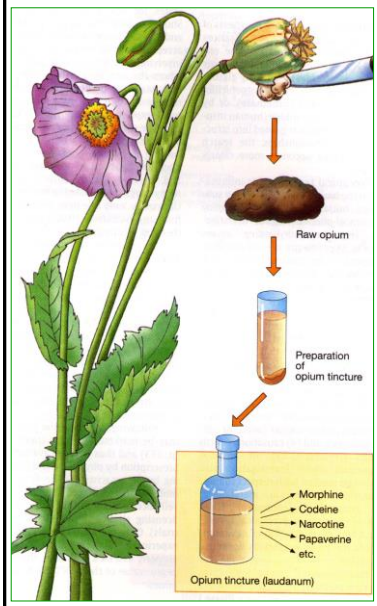

Акад. Gay Lussac (1778–1850) – френски физик и химик, дава името на морфина

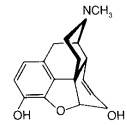

Morpheus and Iris

F. SERTÜRNER (1783–1841)

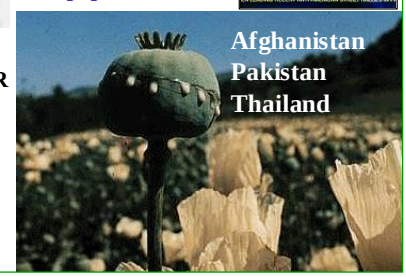

Morphine

Papaver somniferum L.

- Opium
  - morphine (1806)
  - codeine
  - papaverine

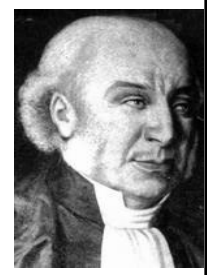
Феномен на Straub

Френските фармацевти Pierre-Joseph Pelletier and Joseph-Bienaimé Caventou изолират алкалоидите *Emetine* от Ipecacuanha (1817), *Strychnine* от *Strychnos nux vomica* (1818) и *хинин* от кората на хининовото дърво (1820).

Pelletier

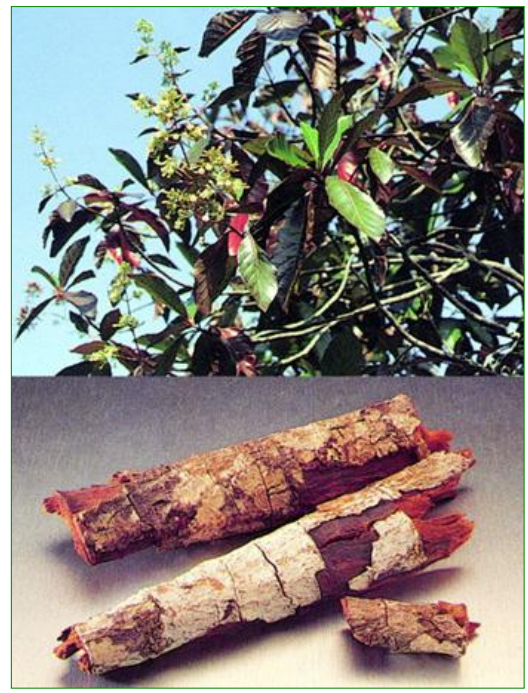
Caventou

Cinchona succirubra L.

Ю. Америка

•Хинин

•Хинидин

❑ **Сред най-известните народни лечители по време на българското национално Възраждане е *отец Матей Преображенски* (1825–1875), *съчетаващ* методи и средства на *народната, църковно-манастирската и научната медицина*.**
Той лекува болни венци и зъби с билки, камфора и спирт. Умъртвява нерви на болните зъби с корен от кукуряк. При гастралгия прилага билката сама китка, а при екземи – цинквайс.

❑ ***Йеромонахът Неофит Калчев*, работил известно време заедно с отец М. Преображенски, описва неговите лечебни методи и средства в книгата си «*Народен домашен лекар*».**

Отец Матей Преображенски

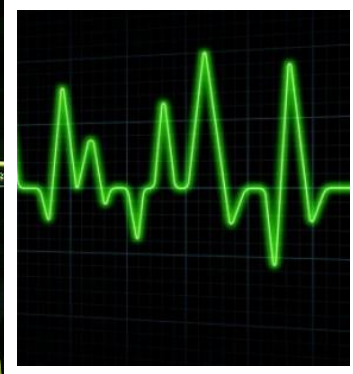

Helleborus niger (кукуряк)

Съдържа алкалоиди и СГ, използвани и до днес в народната медицина и в хомеопатията.

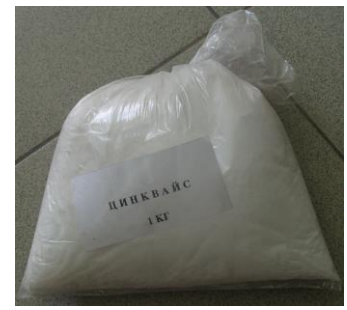

Aconitum variegatum (сама китка: съдържа алкалоида аконитин)

Цинквайс: ZnO (цинков оксид)

$2Zn + O_2 \rightarrow 2ZnO$

ZnO: Бяла минерана боя, която превъзхожа оловните белила по своята устойчивост и нетоксичност. Притежава и антисептични свойства.

- **През двадесетте и тридесетте години на XX век изключително голяма известност придобива народния лечител *Иван Раев* (1876–1938) от с. Шипка. С извлек от лечебни растения (включващи и *Лудо биле), в бяло вино* той успешно лекува т. нар. биволска болест (летаргичен енцефалит) и паркинсонизъм.**

- **Славата му бързо се разнася из цяла Европа. Той е поканен от италианската *кралица Елена Савойска* и с голям успех прилага своя метод в *кралската болница в Рим*, наречена по-късно на негово име. Неговият метод се прочува като "*българското лечение*" ("cura bulgara").**

Atropa belladonna L. – Radix Belladonnae:
- **atropine**

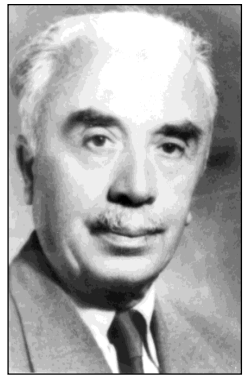

През миналия век най-ярък представител на българската народна медицина е *Петър Димков* (1886–1981) от София. Той е известен и със своя *огромен опит в билколечението*, отразен в неговия тритомник «*Българска народна медицина*» (1926), претърпял няколко издания.

Digitalis lanata

•Digoxin

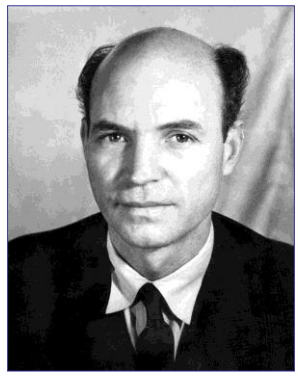

•Брезник
•Трън

Пионерни изследвания още през 1928 г. от проф. д-р П. Николов (1894 – 1990)

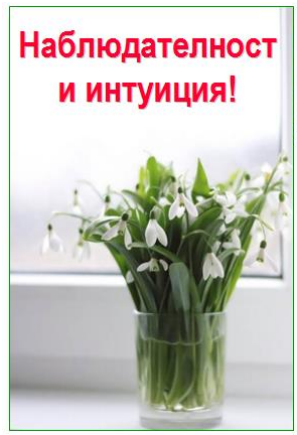

След защитата на кандидатската си дисертация д-р Пасков става ст.н.с II ст. в Института по експериментална медицина на БАН, чийто ръководител е акад. Д. Ораховац.
По времето, когато работи в БАН ст.н.с. д-р Пасков изследва фармакологичната активност на нивалина предимно в Ленинград, но също и у нас.

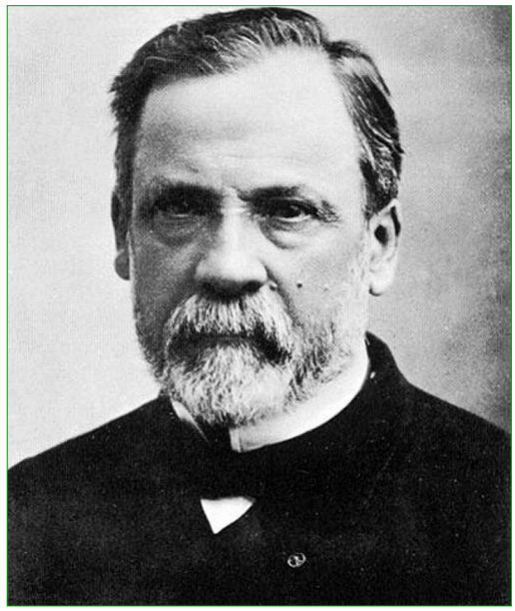

Галантаминът е изолиран от блатното кокиче от ст.н.с. Лиляна Бубева Иванова, специалист по фитохимия. Това става по идея на проф. Пасков, подсказана му случайно: като лекар той забелязъл подобрение у момиче, болно от детски паралич, което по невнимание изпило водата от чашка с кокичета, оставена от нейните родители на масата.

Случайността спохожда подготвения ум.

Луи Пастьор
(1822–1895)

$t_{1/2}$ 7 h
F 80–100%
СПП 18%

Leucojum aestivum – Блатно кокиче

Galanthus nivalis var. gracilis

Cytisus laburnum (жълта акация)
•Cytisine (алкалоид – N-холиномиметик)

Изследва лечебната активност на: *Verbascum nobile* et pseudonobile, Reseda luteola, *Erysimum repandum*, Betula alba, Leonurus cardiaca, Cytisus laburnum, Scrophularia canina, *Calendulla officinalis*.

ВИДОВЕ РАСТИТЕЛНИ ДРОГИ И ПРИГОТВЯНЕ НА ГАЛЕНОВИ ПРЕПАРАТИ ОТ ТЯХ, ВКЛ. ПРИ ДОМАШНИ УСЛОВИЯ

(*резюме*)

Доц. д-р Ив. Ламбев
Доц. д-р Р. Николов
www.medpharm-sofia.eu

(1) ДРОГИ

– лекарствени суровини

а) животински

- **Adeps suillus**
- **Cera (восъци)**
- **Cetaceum (китова мас)**
- **Lanolin (Adeps Lanae) – овча мас**
- **Cebum bovinum – говежда мас (лой)**
- **Плацента**
- **Щитовидна жлеза, хипофиза от едър рогат добитък и др.**

б) минерални

- Sulfur
- Natrii chloridum
- Talcum

в) растителни

ОСНОВНИ БИОЛОГИЧНО АКТИВНИ ВЕЩЕСТВА ОТ РАСТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД

1. Алкалоиди
2. Гликозиди
3. Танини
4. Етерични масла
5. Полизахариди
6. Витамини ...

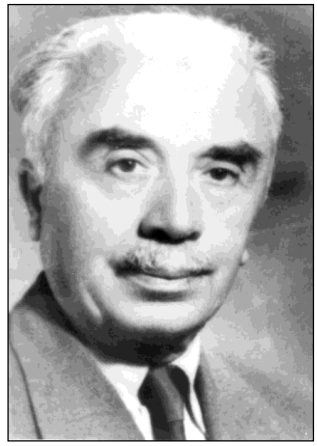
ФАРМАЦЕВТИТЕ ИЗУЧАВАТ:

Фармакогнозия

- Фитохимия
- Ботаника на лечебните растения

.....

Трябва да припомним, че научната медицина се е развила от народната (П. Николов, 1935)

Прф. П. Николов (1894–1990)

Adonis vernalis (пролетен горицвет) - Herba Adonidis vernalis

Съдържа флвоноиди и адонитоксин (СГ), близък до конвалотоксина

ФД: (+) инотропен ефект, седативен и диуретичен ефект

ПК: ХСН, тахиаритмии

- 4–6 цвята/250 мл ВВ
  ДД: 3 х 1 с.л.
- T-ra Adonidis vernalis
  ДД: 3 х 10–15 капки

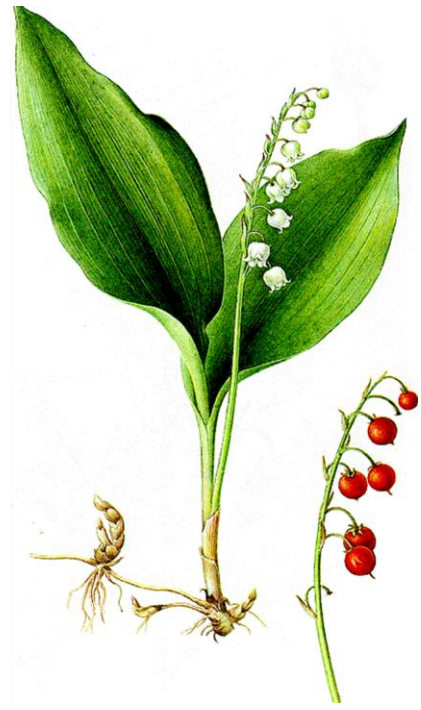
Herba Hyperici perforati

- стрък от жълт кантарион, богат на танини и флавоноиди

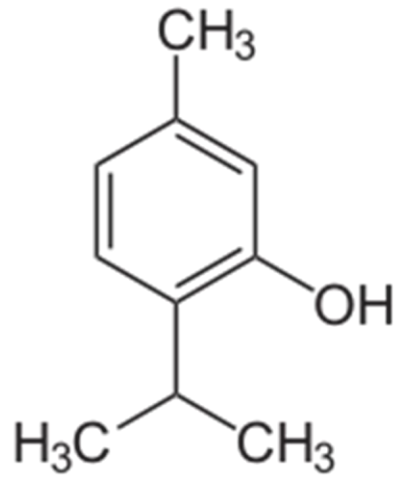
Convallaria majalis
(момина сълза)
- Folia, Flores, Herba

Съдържа конвалотоксин, от който при хидролиза се получава строфантидин и рамноза.
ФД: (+) инотропен ефект
ПК: ХСН
- 4–6 цвята/250 мл ВВ
  ДД: 3 х 1 с.л.
- Т-ра Convallariae majalis
  ДД: 3 х 10–15 капки

Thymus vulgaris
- Herba Thymi

Thymol

Folia Digitalis lanatae

- листа от вълнест напръстник

Дигоксин – видово специфичен сърдечен гликозид

Folia Digitalis purpureae

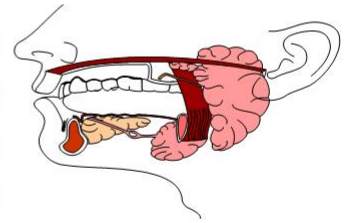
- листа от червен напръстник (съдържат дигоксин)

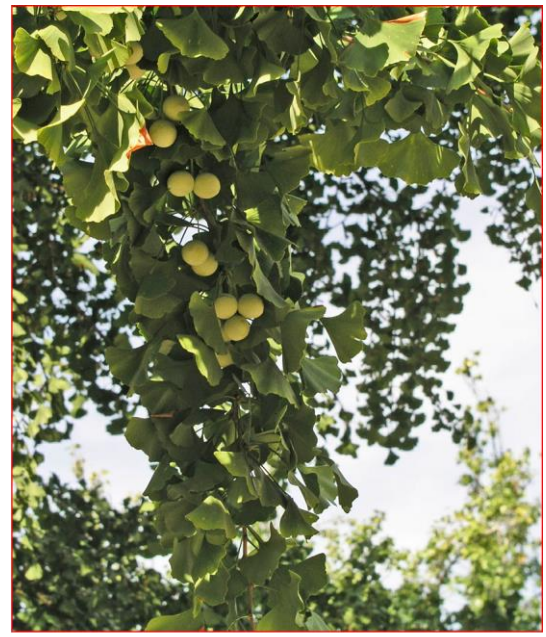
Rus cotinus
смрадлика

- танини

Ginkgo biloba (>> билобалиди)

Flores Chamo-millae

-Цветове от лайка, богати на флавоноиди, етерични масла.
хамазулен.

Semen Lini

-семе от лен

(слузни вещества)

Tilia plathyphyllos
Липа
(биофлавоноиди)

Fructus Crataegi

- плод от глог (флавоноиди)

Fructus Rubi idaei

- плод от малина

Cortex et fructus Quercus

(7–12% танини)

Radix Althaeae

- корен от ружа
- до 20% слузни в-ва

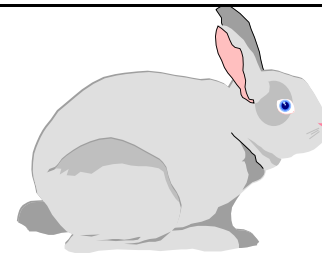
Radix Primulae

- корен от иглика
(съдържа сапонини)

атропинестераза

Radix Belladonnae

- *Атропин*

Radix et rhizoma Valerianae

- *валепотриати*

агонисти на ГАМК (GABA) със седативен ефект

Methylxanthines (purine alkaloids)

Caffeine, Theophylline, Theobromine

Coffea arabica (seeds)
In an average cup of coffee:
Caffeine 75 mg

Theobroma cacao (cocoa)
In an average cup of cocoa:
Caffeine 4 mg
Theobromine 200 mg

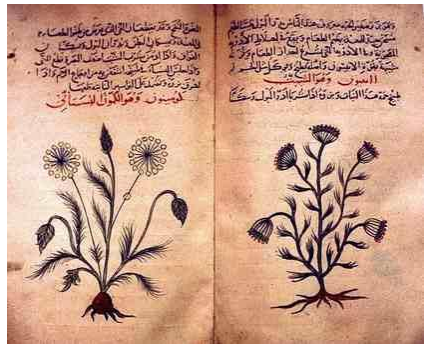

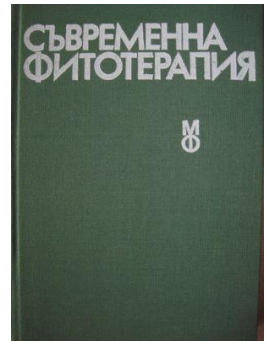
Cola acuminata (Guru nuts)
In 200 ml bottle of cola drink:
Caffeine 30 mg

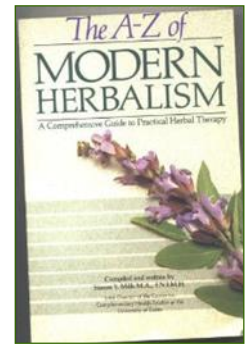

Thea sinensis (leaves)
In an average cup of tea:
Caffeine 50 mg
Theophylline 1 mg

(2) Фитотерапия, хербализъм или хербална медицина

<u>Фитотерапия</u> (хербализъм или хербална медицина) представлява народната и традиционната медицинска практика, основана на използването на растителни дроги и/или растителни екстракти (плюс фитопрпрепарати и растителни ХД?...).

- Запарки
- Отвари
- Тинктури
- Плодови сиропи

- Чайове
- Екстракти
- Лàпи
- Компреси

БЪЛГАРСКА
Чаена Компания

PHYTOLEK

❑Запарките (*infusa*) и отварите (*decocta*) са водни извлеци от лечебни растения, които се приготвят на водна баня. Тъй като бързо се развалят, основно изискване при тях е да се приготвят често и в малки количества, като се съхраняват в хладилник най-много до 3 дни след приготвянето.
❑Запарки се приготвят от по-нежните растителни части (листа и цветове), от които БАВ се извличат по-лесно, а отварите се приготвят − от по-твърдите растителни части (като с корени, коренища, кори, дръжки).
❑**Приготвяне на запарки:** Необходимото количество билки се поставят в порцеланов или стъклен съд, заливат се с предписаното количество вода и се нагряват на водна баня с кипяща вода в продължение на 10 минути. След това билката остава да се кисне в продължение на 45 минути и чак тогава се прецежда и консумира.
❑**Приготвяне на отвари:** Наситнените билки се поставят в емайлиран съд, заливат с предписаното количество вода и се нагряват на водна баня в продължение на 25 минути. Прецеждат се докато са горещи. По желание се подслаждат с мед.

Tinctura, ae (Tinct., T-rae):
- Belladonnae
- Opii
- anticholerica

❑**Настойките (тинктури) са спиртни, спиртно-водни или спиртно-етерни извлеци от лечебни растения, получени без термична обработка. Те обикновено се употребяват в малки количества, на капки и могат да се съхраняват по-дълго време.**
❑**За приготвянето на настойки се ползва най-често вода или етилов алкохол от 40 или 70 градуса. Надробената билка се поставя в стъклен съд, залива се със спирт, захлупва се и се оставя да кисне в продължение на 7 денонощия.**
След това се прецежда през няколко слоя марля или тензух като утайката де изхвърля.
❑**Настойките трябва да бъдат бистри.**

T-ra Valerianae (spirituosae)

T-ra Valerianae aethereae

Extractum, i:

- Belladonnae (siccum)
- Gentianae
  spissum
- Secalis cornuti
  fluidum

Екстракти (*extracta*)

- **Екстрактите са силно концентрирани извлеци от лечебни растения, които се приготвят сложно и не в домашни условия.**
- **Биват течни (extracta fluida), гъсти (extracta spissa) и сухи екстракти (extracta sicca).**

Sirupus, i (II скл.)
- Rubi idaei (rasberry)
- simplex

Spiritus, us (IV скл.)
- Lavanduale
- camphoratus

Лàпи (*cataplasmata*)

Лàпите предствляват гъсти каши от счукани или смлени части от лечебни растения, залети с малко количество топла вода (до 30 °C). Прилагат се външно, като се намазват върху няколко слоя марля и се налагат върху болното място, Напр. лàпа от ***невен*** при напукана кожа, ухапвания от насекоми и слънчеви изгаряния.

Компрес (compress)

Компресът представлява превръзка от мека тъкан обикновено марля, накисната в билкова отвара или запарка, приложена локално върху кожата. Той може да бъде студен или горещ. Студените компреси се използват, когато кожата се усеща топла при допир (напр. при главоболие). Горещите компреси се препоръчват при мускулно напрежение или схващане.

Rp/ Inf. herbae Hyperici 10 g/200 g
D.S. 3 x 1 суп. лъж. на ден за изплакване на устата (при гингивити)

Rp/ *Fol. Salviae*
Hb. Thymi aa 50 g
Rad. Sanguisorbae 10 g
M.D.S. 1 суп. лъж. дрога се залива с 300 г вряща вода (доза за 1 ден). След изстиване устата се изплаква 3–4 пъти на ден (при гингивити и стоматити).

Rp/ Fol. Cotini 100 g
Fol. Salviae
Flor. Calendulae
Cort. Querci
Flor. Chamomillae aa 30 g
M.D.S. 2 суп. лъж. дрога се варят 5 мин в 500 г вода (доза за 1 ден). За жабурене 3 до 4 пъти на ден (при гингивити и стоматити).

Rp/ *Inf. fol. Juglandis* 5 g/200 g
Inf. fol. Cotini 10 g/200 g
M.D.S. По 1–2 суп. лъж. дрога в 100 г се залива с вряща вода. След изстиване устата се изплаква 3–4 пъти на ден (при хеморагичен гингивт 14 дни)

Rp/ *Flor. Tiliae*
Flor. Chamomillae
Hb. Thymi aa 30 g
M.D.S. 1 суп. лъж. дрога се залива с 300 г вряща вода (доза за 1 ден). След изстиване се прави гаргара 3–4 пъти на ден (при стоматити, ангина, фарингит).

#

Rp/ Hb. Thymi 20 g
Hb. Hyperici
Fl. Primulae
Fol. Farfarae aa 10 g
Fol. Menthae 5 g
M.D.S. 2 суп. лъж. дрога се залива с 250 г вряща вода и след 15 мин се прецежда. Подслажда се и се пие 3 до 4 пъти на ден (при фарингит, ларингит, бронхит).

Rp/ *Fr. Cynosbati*
Fr. Juniperi
Fol. Betulae aa 20 g
Hb. Equiseti
Rad. Rubiae aa 40 g
M.D.S. 1 суп. лъж. дрога се вари в 200 г вода 15 мин.
Пие се 3 х 2 суп. лъж. (при фосфатна литиаза).

#

Rp/ Stip. Cerasorum
Fol. Plantaginis majoris
Fol. Uvae-ursi
Hb. Basilici
Hb. Hyperici
Cort. Coryli
Cort. Salicis aa 30 g
M.D.S. 3 суп. лъж. дрога се запарват в 300 г вода.
Пие се 3 х 100 г (миксурата има уроантисептичен ефект).

Rp./ Fol. Uvae-ursi (листа от мечо грозде)
Folia Betulae (листа от **бреза**) aa 40,0
Hb. Equiseti (стръкове от хвощ)
Fr. Crataegi (цветове от глог) aa 30,0
Stip. Visi albi (дръжки от бял имел)
Sem. Lini (семена от лен)
Rad. Valerianae (корени от дилянка)
Rad. Inulae (корени от бял оман)
Rad. Ononidis (корени от гръмотрън)
Rad. Althaeae (корени от ружа) aa 20,0
Rad. Absinthii (корени от пелин)
Rad. Rubiae (корени от брош)
Rad. Rhei (корен от ревен)
Hb. Solidaginis (стръкове от **жълт енчец**)
Stip. Cerasorum (дръжки от вишна) aa 10,0

M. D. S. 1 супена лъжица дрога се запарва в 300 г вряща вода и се оставя да изстине. Изпива се за 1 ден, разделена на 3 приема през 8 часа, преди хранене. След 5 дни се запарват по 2 супени лъжици дрога на ден. Лечението продължава от 30 до 40 дни. Тази фитопрескрипция е разработена от ***проф. д-р Ст. Ламбрев***. Тя притежава диуретичен, хемостатичен и противовъзпалителен ефект. Показана е като адювантно лечение при хронични бъбречни заболявания, нефролитиаза, простатит, цистит и др.

ХИМИЧНИ ОСНОВИ НА ФИТОТЕРАПИЯТА. ФАРМАКОДИНАМИКА НА БИОЛОГИЧНО АКТИВНИ ВЕЩЕСТВА ОТ РАСТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД

(*резюме*)

Доц. д-р Ив. Ламбев
e-mail: itlambev@mail.bg
www.medpharm-sofia.eu

ПРОИЗХОД НА ЛЕКАРСТВАТА

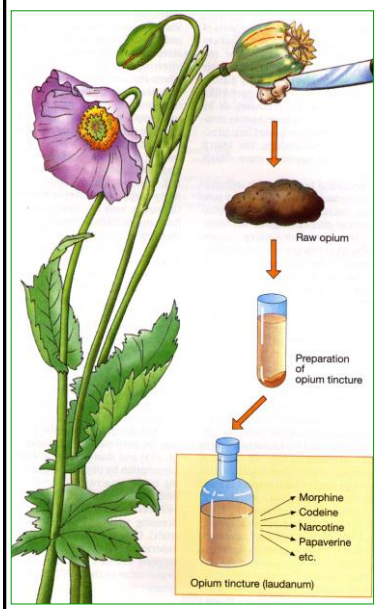
- **СИНТЕТИЧЕН (50%)**
- **РАСТИТЕЛЕН (25%)**
- **МИКРОБИАЛЕН (12%)**
- **МИНЕРАЛЕН (7%)**
- **ЖИВОТИНСКИ (6%)**
- **БИОТЕХНОЛОГИЧЕН ...**

ОСНОВНИ БИОЛОГИЧНО АКТИВНИ ВЕЩЕСТВА ОТ РАСТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД

1. Алкалоиди
2. Гликозиди
3. Танини
4. Етерични масла
5. Полизахариди
6. Витамини ...

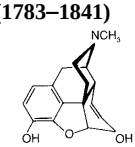
1. АЛКАЛОИДИ

- Силно действащи хетероциклени съединения, съдържащи азот, с базичен характер.
- Алкалоидоносните растения: лекарствена суровина.

F. SERTÜRNER (1783–1841)

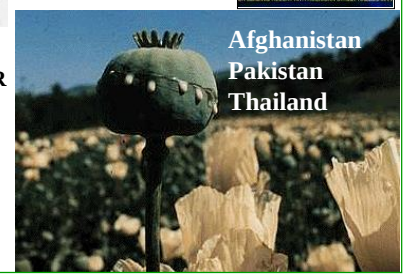

Morphine

Papaver somniferum L.

- Opium
  - morphine (1804)
  - codeine
  - papaverine

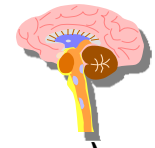

Опиеви алкалоиди:

•фенантрени- (аналгетици):
- морфин
- кодеин

•изохинолини (спазмолитици):
- папаверин
- наркотин
- нарцеин

Динорфини (μ, δ, κ)
Енкефалини (μ, δ)
Ендорфини (μ, δ, κ)
Ноцицептин: ORL1 (толеранс)

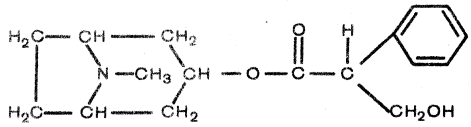
АНАЛГЕЗИЯ: рецептори
•супраспинална: мю
•спинална: капа
•в периферията: делта

Морфиномания

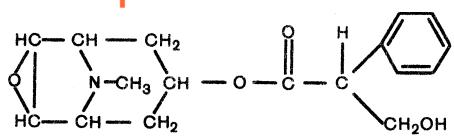

Тропанови алкалоиди (М-холинолитици)

•хиосциамин

•атропин

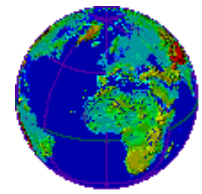
•скополамин

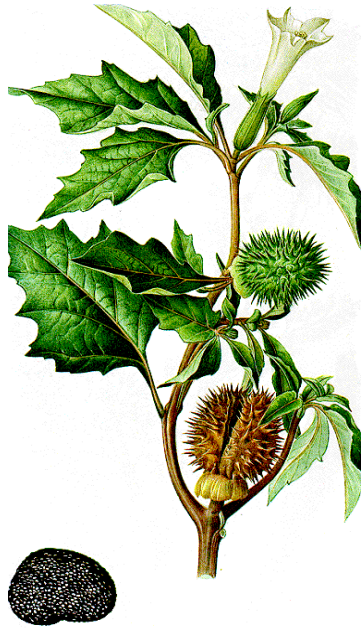
•соланин

Atropa belladonna L.

Cura bulgara (Ив. РАЕВ)

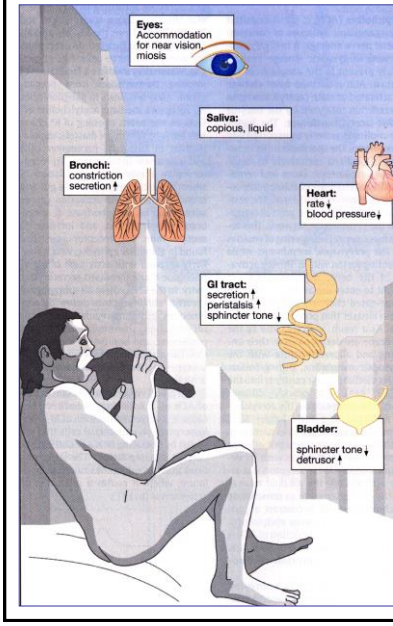

Datura stramonium

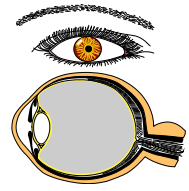

Hyoscyamus niger

Алкалоиди с холиномиметичен ефект

М-миметици
- **пилокарпин**

- **мускарин**
- **фалоидин**

N-миметици
- **никотин**
- **цитизин**
- **лобелин**

Антихолин-естеразни л-ва
- **галантамин**
- **физостигмин**

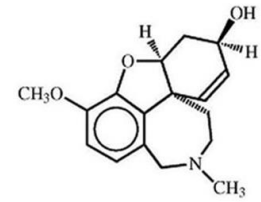

$t_{1/2}$ 7 h
F 80–100%
СПП 18%

Leucojum aestivum
– Блатно кокиче

Galanthus nivalis var. gracilis

Cytisus laburnum (жълта акация)
•Cytisine (алкалоид – N-холиномиметик)

Pilocarpus jaborandi

- **Pilocarpine**
  - **glaucoma**

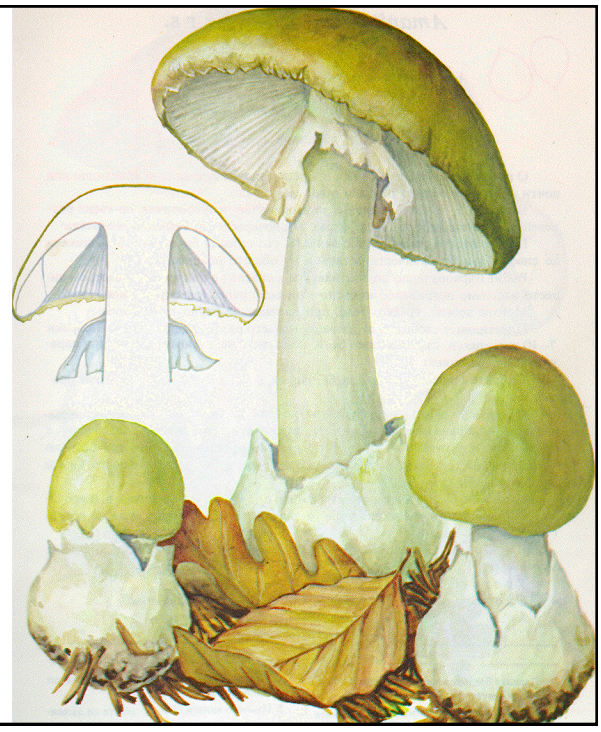

Amanita muscaria (червена мухоморка)

- **мускарин**

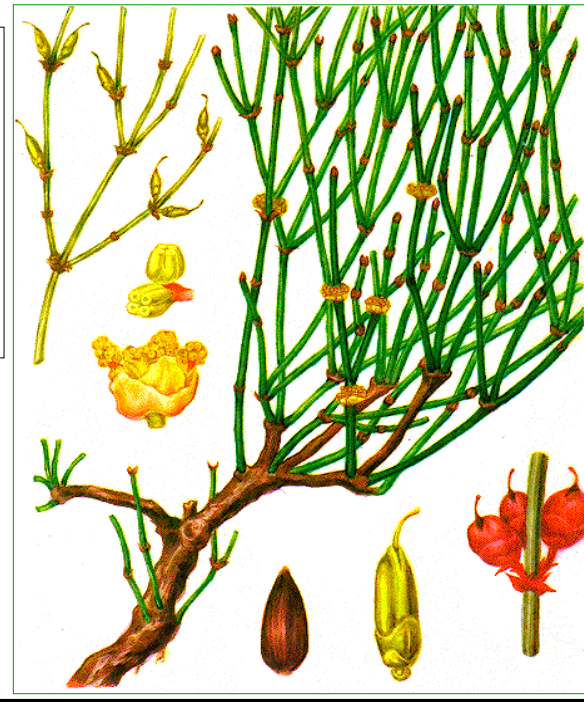

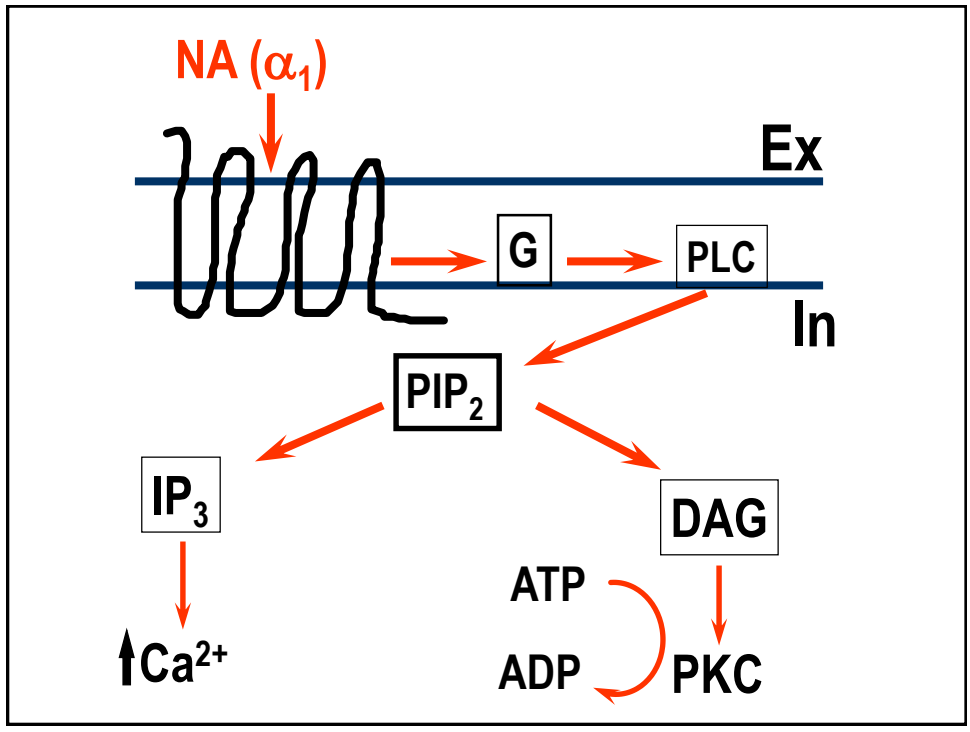
Amanita phalloides (зелена мухо-морка)
•фало-идин

Алкалоиди с адрено-миметичен ефект

Ephedra equisetina
•ефедрин
(тахифилаксия!)

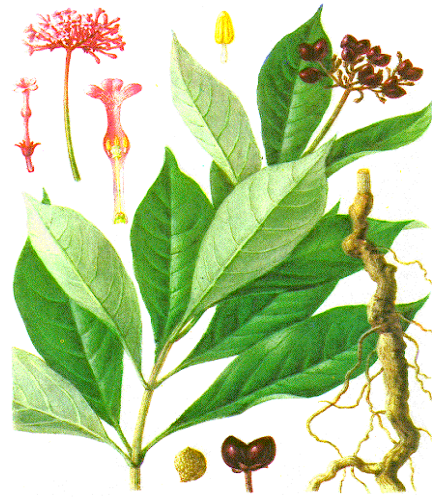

Индолови алкалоиди

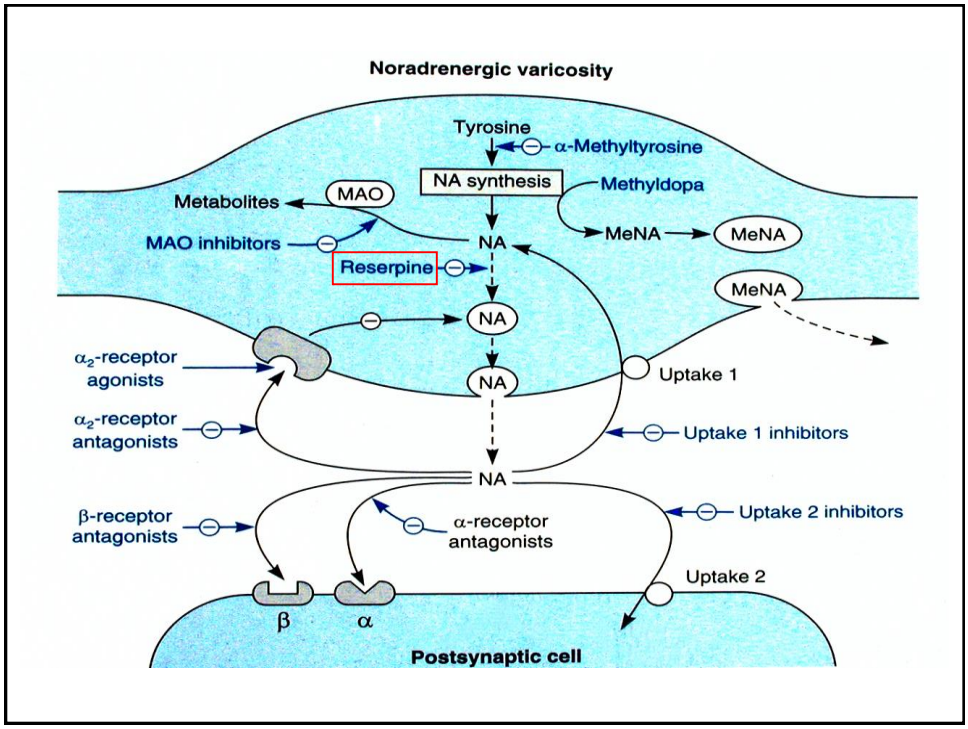
Ergo-алкалоиди

- •ерготамин
- •ергобревин
- •ерготоксин
  - ергокристин
  - ергокорнин
  - ергокриптин

Rauwolfia serpentina

- •Резерпин (АХЛ)
- •Аймалин (ААЛ)

Метилксантинови (пуринови) алкалоиди: кофеин, теофилин и теобромин

Coffea arabica (seeds)
In an average cup of coffee:
Caffeine 75 mg

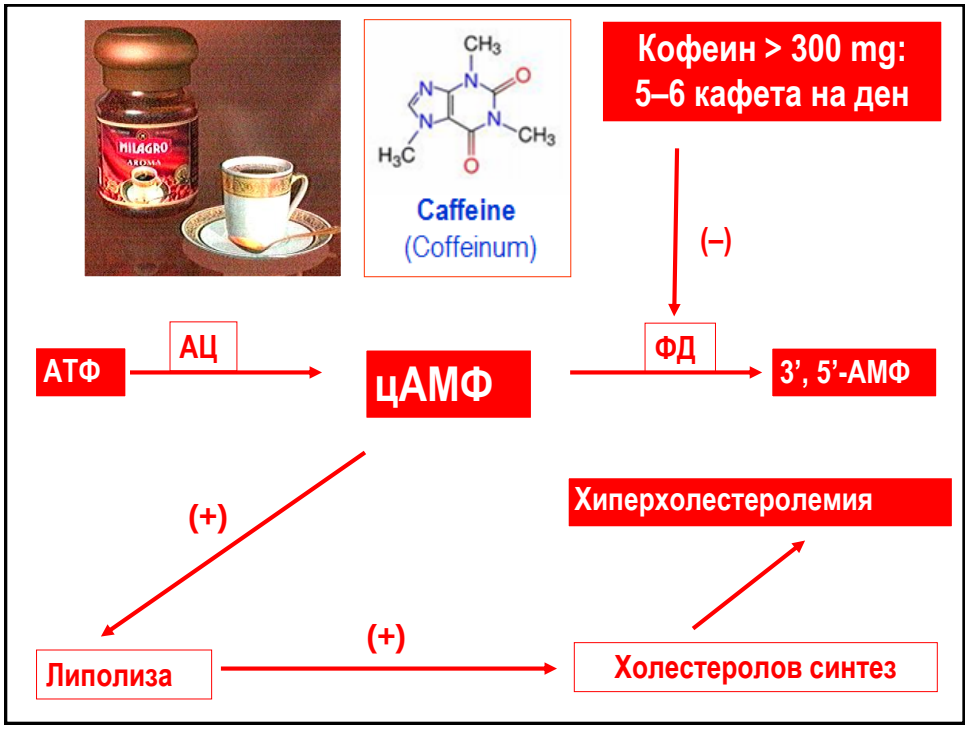
Theobroma cacao (cocoa)
In an average cup of cocoa:
Caffeine 4 mg
Theobromine 200 mg

Cola acuminata (Guru nuts)
In 200 ml bottle of cola drink:
Caffeine 30 mg

Thea sinensis (leaves)
In an average cup of tea:
Caffeine 50 mg
Theophylline 1 mg

Хинолинови алкалоиди

Cortex Chinae

- **хинин**
- **хинидин (d-изомер)**
- **T-ra Chinae (amara)**

ААС
клас IA
•тахи-
аритмии

НЛР: Брадикардия,
AV блок, (−) ино-
тропен ефект,
СЧ смущения, обриви

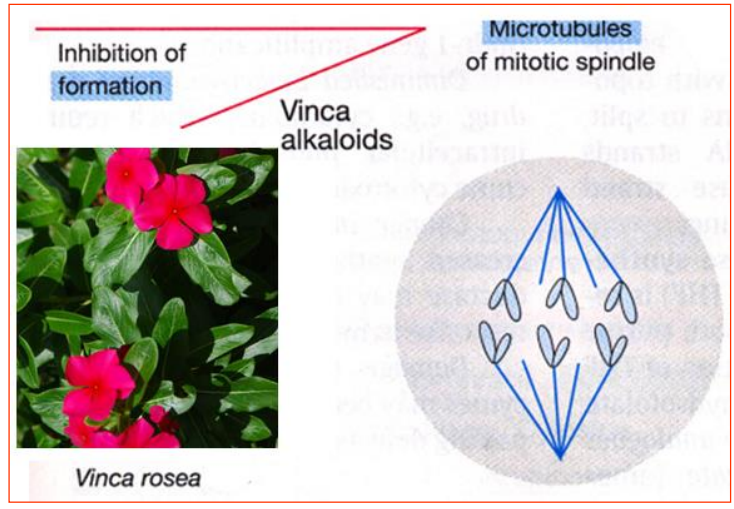
Torsade de pointes
Полиморфна камерна тахикардия
с люлееща се ЕКГ ос.

- Quinidine (Chinidine)
- Ajmaline

Vinca-алкалоиди

- Vinblastine, Vincristine, Vinorelbine

2. ГЛИКОЗИДИ

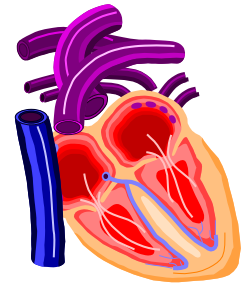
Сърдечни гликозиди

•карденолиди

(5-атомен лактонен пръстен)

•буфадиенолиди

(6-атомен лактонен пръстен)

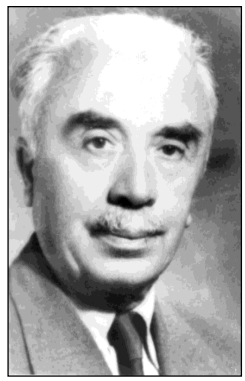
Digitalis purpurea

W. Withering (1785)

Digitalis lanata

- **Digoxin**

Брезник
Трън

Пионерни изследвания още през 1928 г. от проф. д-р П. Николов (1894 – 1990)

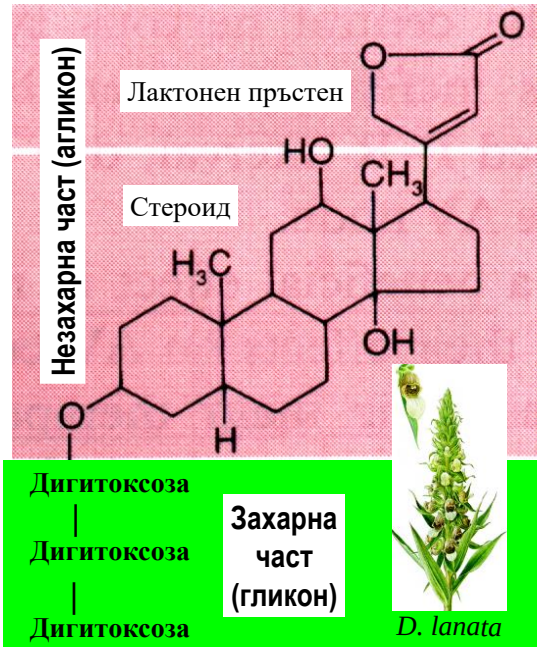
Herba Adonidis vernalis

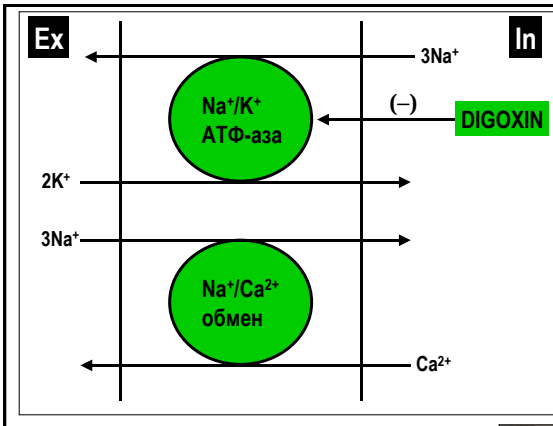
convallotoxin

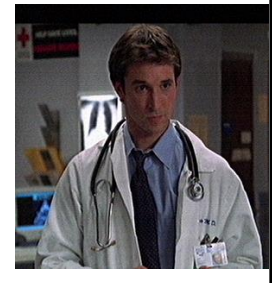

Convallaria majalis

карденолиди

Digoxin

- Acetyldigoxin
- Metildigoxin (Methyldigoxin)

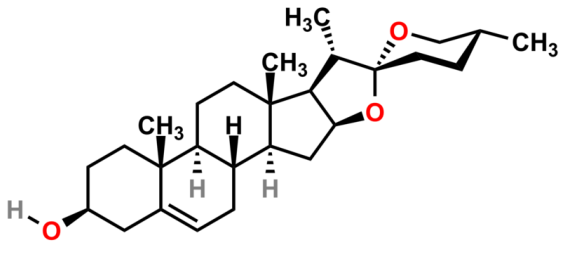
Сапонини – водните им разтвори при разклащане образуват пяна.

Стероидни сапонини

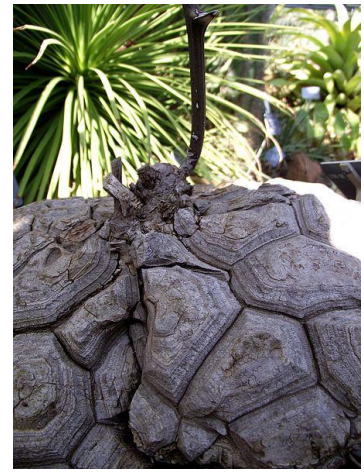
Диосгенин (суровина за ... ГКС)

Тритерпенови сапонини

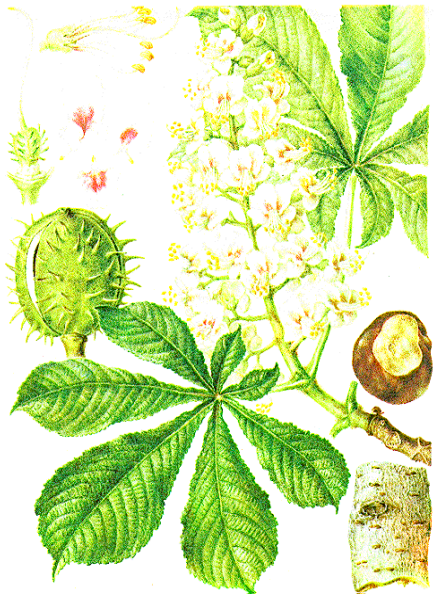
- **есцин (конски кестен)**
- **глициризин (сладко коренче)**
- **примула-сапонин (иглика)**
- **хедера-сапонин (бръшлян)**

Diosgenin

Представен е в много видове на род Dioscoreae: **D. mexicana** *(мексикански сладък картоф)*, D. nipponica и др. Използва се за получаване на кортизон, прогестерон и други стероиди чрез полусинтези.

Aesculus hypocastanum

Glycyrrhyza glabra

Primula officinalis L. (иглика)
Корените на игликата – ***Radices Primulae***, съдържат ***сапонини***, които дразнят рецепторите в стомашно-чревната лигавица и рефлекторно чрез n. vagus **засилват бронхиалната секреция**, улеснявайки отхрачването. Използват се под форма на инфуз (1:30), който се включва в отхрачващи микстури. Поради по-слабото развитие на бронхиалната мускулатура в сравнение с бронхиалните желези, дрогата е противопоказана в ранната детска възраст.

Кумаринови гликозиди (кумарини и др.):

- спазмолитично действие
- диуретично действие
- коронародилатация
- антикоагулантно д-ие (дикумарол)

Флавонови гликозиди (биофлавоноиди, витамин Р подобни субстанции)

- придават <u>жълтия цвят на цветовете</u>
- <u>апигенин</u>, рутин
- кверцетин
- нарингин, хиперозид
- хесперидин
- леспедин (Lespenephryl: ХБН)

Флавонови гликозиди

- капиляротонично действие
- антиексудативно действие
- антиоксидантно действие
- диуретично действие
- антихиперазотемично действие
- спазмолитично действие
- кардиотонично действие

Биофла-воноиди

- Fr. Cynosbati
- Hb. Hyperici
- Fr. Crataegi
- Цитрусови плодове

Грейпфрут

600 ml сок/24 h ензимен инхибитор
Ефлуксен инхибитор на gp-P 170 (MDR!)
Флавоноиди: нарингѝн, нарингѐнин

Hypericum perforatum L.
(жълт кантарион).
Дрогата – ***Herba Hyperici***
съдържа до 10% **танини,**
биофлавоноиди
(хиперфорин, хиперицин, хиперозид)
етерично масло и др.
Водните извлеци от нея
имат **улцеропротективен, противо-**
възпалителен, антисептичен
и антидепресивен ефект.
CYP 450 индукция (хиперфорин!)

- **Peflavit C®**
- ***St. John's Wort***
- **Remotiv®**
- **Esbericum®**

Crataegus monogyna
(глог)
•T-ra Crataegi

Антрахинонови гликозиди

- лаксативен ефект
- корени на ревен
- кори на зърнастец
- листа на сена

Rubia tinctorum L. (брош)
Дрогата – ***Radix Rubiae***, съдържа от 2% до 3% ди- и три-**оксиантрахинонови гликозиди, флавоноиди** и други биологично активни вещества **с диуретичен, уролитолитичен и спазмолитичен ефект**. Инфузи (1:10), приготвени от нея, улесняват разтварянето на ***конкременти***, съдържащи калциев и магнезиев сулфат в пикочния мехур и бъбречното легенче. Дрогата влиза в състава на много фитопрепарати (Cystenal, Rowatinex и др.), показани при **уролитиаза**.

Азиатикозиди

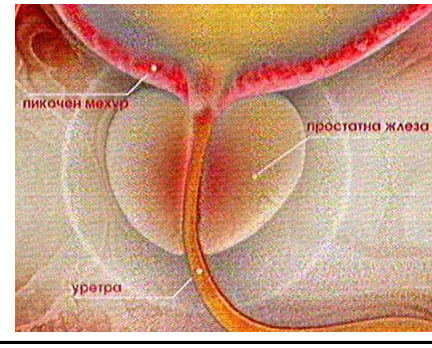
EXTRACTUM CENTELLAE ASIATICA
•Madecassol®

Хетерозиди (> NO)

EXTR. GINGKO BILOBAE
•Tebocan®, Memoplant®

Други фитопрепарати:

•Speman®, Speman forte® – film-tab.

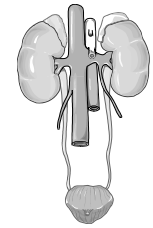

Фенолни гликозоиди

Arctostaphylos uva-ursi (Мечо грозде) Folia uvae-ursi

•съдържа <u>арбутин</u> (гликозид с уроантисептична и диуретична активност) и трудно поносимите <u>галотанини</u> (до 20%!)

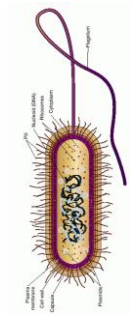
Vaccinum vitis-idaea (Червена боровнинка)

Листата съдържат <u>арбутин</u> (гликозид с диуретичен и уроантисептичен ефект) и добре поносимите <u>катехинови танини</u>

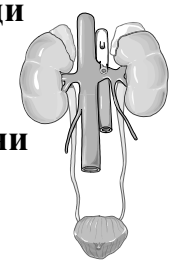
Urinal (капсули) – изсушен концентриран сок от плодовете на растящ в райони с умерен климат на САЩ, Европа и Азия вид червена боровинка – **Vaccinium macrocarpon**.
Предотвратява адхезията на E. coli към уротела (?...).
Показан като помощно средство в комплексната терапия на уроинфекциите на долните пикочни пътища.

E. coli

NB:

•аминогликозиди
•бета-лактами
•сулфонамиди
•флуорохинолони
•нитрофурани

Тиогликозиди

•Отделят <u>етерично масло</u>, което дразни кожата и лигавиците

- •Черен синап
- •Латинка
- •Лук

бактериоста-тично и анти-микотично д-ие

Цианогенни гликозиди

•Напр. амигдалин в горчивите бадеми

•При разграждане се отделя циановодород

Подофилотоксининови аналози (инхибират топоизомераза II)

Podophyllum peltatum (May apple)

↓

Podophyllotoxin

↓

Epipodophyllotoxin

↓

Etoposide
Teniposide

При дребноклетъчен белодробен карцином

3. ТАНИНИ

Фенолни съединения с:

- **Адстрингентно (уплътняващо) деиствие върху тъкани и кръвоносни съдове.**
- **Образуват коагулационна мембрана върху лигавиците и кожата. Имат следните ефекти:**
  - **хемостатичен**
  - **антиексудативен**
  - **адсорбиращ**
  - **антибактериален**
  - **антидиаричен (р.о.)**

Катехинови танини

- **Fol. Vitis-ideae (8%): р.о.**

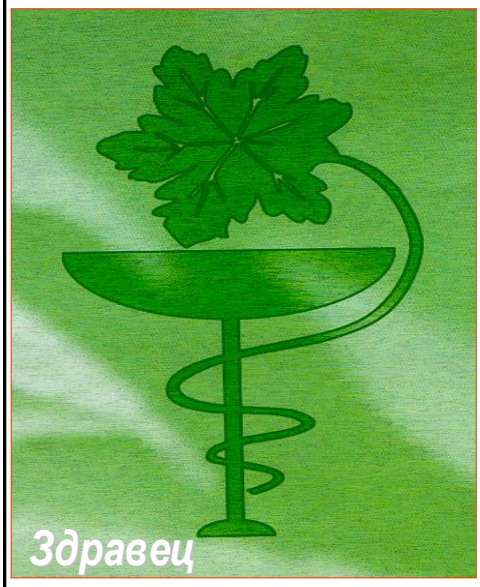
Галотанини **> външно**

- **Cort. Quercus (7–12%)**
- **Fol. Cotini (15–25%)**
- **Fol. Uva-ursi (20%)**

Rus cotinus
смрадлика

H. Geranii macrorrhizi

- сесквитерпенови въглеводороди
- борнеол
- биофлавоноиди
- **танини**

Действие:

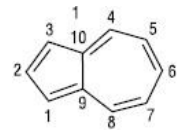
- хипотензивно
- капиляротонично

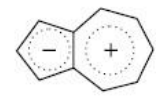
4. ЕТЕРИЧНИ МАСЛА

- **алкохоли**
- **алдехиди, кетони,**
- **терпени, феноли,**
- **киселини, естери,**
- **азулени ...**

Азулени

•Имат противовъзпалително
и антибактериално действие
- *Ol. Chamomillae (+ > апигенин: 1.2 g/100 g)*
- Ol. Millefolii
- Ol. Absinthii

Терпени

•увеличават уринната концентрация
на колоиди и предотвратяват образуването
на бъбречни конкременти:
- Rowatinex®: капсули
- Cystenal®: р.о. капки

Лайка

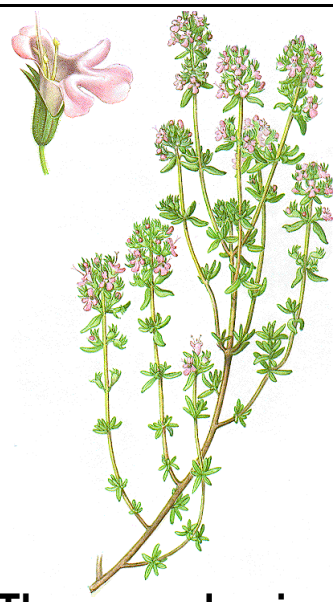
Бял пелин

Бронхоантисептично действие

- Ol. Thymi (тимол)
- Ol. Anisi (анетол)
- Ol. Eucalypti: цинеол (евкалиптол)

Фитопрепарати на д-р Theiss

Thymus vulgaris
(мащерка)

Pimpinella anisum
(анасон)

АВСТРАЛИЯ

Евкалиптово дърво:
- **Folia**
- **Oleum**
- **Eucalyptol**

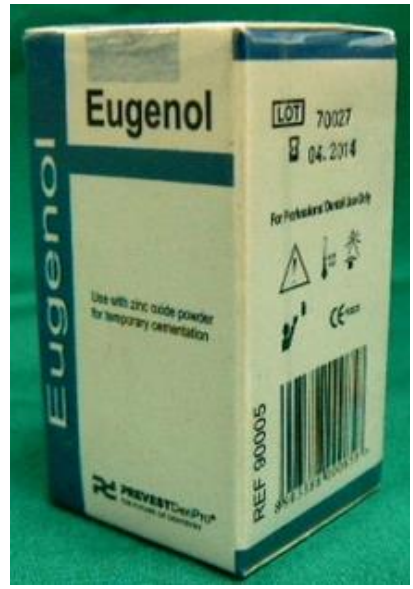
Листата му са основна храна за ленивите к о а л и.

Eugenia caryop-hylli

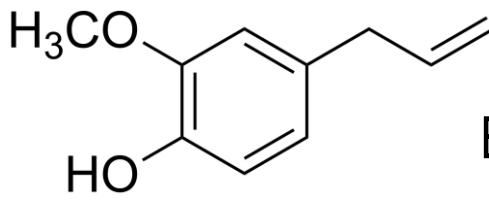
Карамфилово дърво:
- **Oleum Caryophylli – Eugenol**

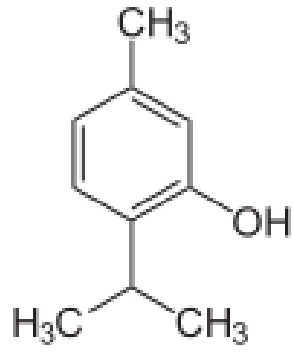

Eugenia caryophylli (Africa)

Eugenol

Thymol

Етерични масла с жлъчегонно действие:

- **Ol. Menthae**
- **Ol. Raphani (ряпа)**
- **Ol. Rosmarini**
- **Ol. Rosae**

(съдържа гераниол)

Folia Cynarae (артишок)
- Cynarin
  - **CYNARIX**: 3 x 1–2 tab...

Mentha piperita

Етерични масла и дроги с диуретично действие

- Rad. Levistici (девесил)
- Rad. Carlinae (решетка)
- Fr. Apii (целина)
- Fr. Petroselini (магданоз)
- Fr. Juniperi (хвойна) и др.

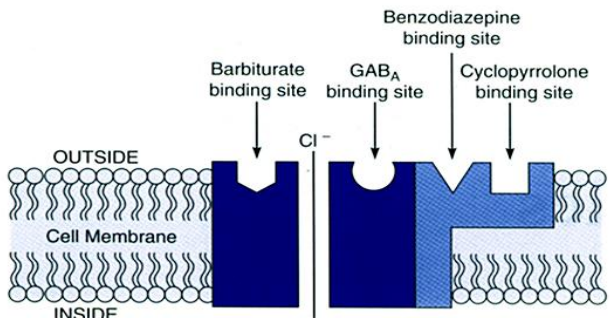

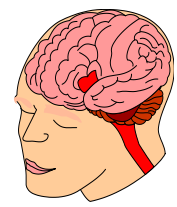
Седативно действие

- Humulus lupulus
- Leonurus cardiaca
- Melissa oficinalis
- Valeriana officinalis

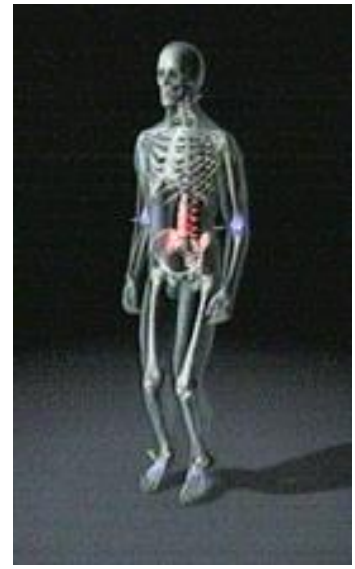
- Валерианова киселина (спазмолитично действие и специфична миризма)
- Валепотриати – $GABA_A$-миметици

Ревулзивно действие

- Ol. Therebinthinae (пинен, лимонен)
- Ol. Camphorae (борнеол, цинеол)
- Ol. Sinapis

5. ПОЛИЗАХАРИДИ

- **Хомополизахариди:**
  - инулин
  - целулоза
- **хетерополизахариди:**
  - пектин, гуми, агар,
  - слузни вещества

Inulin – пребиотик.

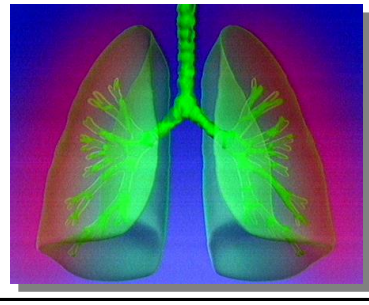

Представлява фруктоолигозахарид. Получава се от ***цикория*** и други растения. В стомаха освобождава фруктоза, която се абсорбира в тънкото черво и **при своя метаболизъм (неизискващ инсулин!)** служи като основен източник на енергия. Може да се използва и при ЗД. Инулинът стимулира основната обмяна, подобрява въглехидратния и липидния метаболизъм, а също и стомашно-чревните функции. Намалява т.м.

Слузни вещества

- **Radix Althaeae**
- **Tubera Salepi**
- **Semen Lini**
- **Semen Cydoniae**
- **Lichen islandicus**

ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА НЕРВНАТА СИСТЕМА

(резюме)

Доц. д-р Иван Ламбев
e-mail: itlambev@mail.bg
www.medpharm-sofia.eu

❶ Растения със стимулиращо и тонизиращо действие

Coffea arabica
- Semen Coffeae

Кофеин (2.5–3%):
- $t_{1/2}$ 4 h
- pK_b 0.8

Танини, ароматни в-ва

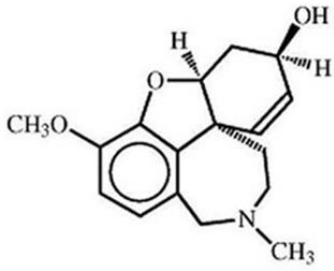
Действието на кафето се забавя при смесването му с мляко или сметана.

Coffee flowers

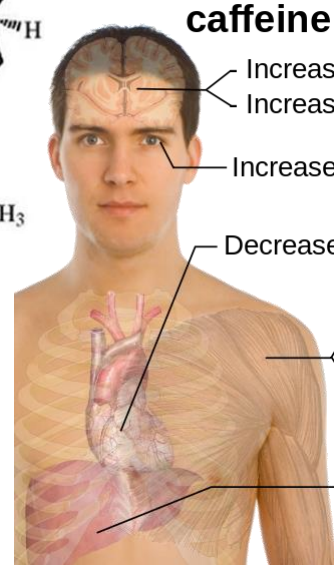

Coffee fruits

Effects of moderate
caffeine consumption

- Increased attention
- Increased memory performance
- Increased intraocular pressure
- Decreased risk of heart disease
- Increased physical performance
- Increased muscular recovery
- Decreased risk of liver disease

Екстрактът от зърната на зеленето кафе стимулира основната обмяна и е полезен при затлъстяване.

Camellia (Thea) sinesis
(китайски чай)
- Folia Theae

БАВ: Кофеин (до 5%), теофилин, теобромин; биофлавоноиди, танинин, никотинова и пантотенова к-на; вит. B_1, C, K, P, PP).

Д-ие: стимулиращо, анти-ексудитоввно, ангиопротектив-но, антидиарично (танинини)

ПП: неврастенении, аритмии, язвена болест, безсъние

Черен чай

Зелен чай

Метилксантинови (пуринови) алкалоиди: кофеин, теофилин и теобромин

Coffea arabica (seeds)
In an average cup of coffee:
Caffeine 75 mg

Theobroma cacao (cocoa)
In an average cup of cocoa:
Caffeine 4 mg
Theobromine 200 mg

Cola acuminata (Guru nuts)
In 200 ml bottle of cola drink:
Caffeine 30 mg

Thea sinensis (leaves)
In an average cup of tea:
Caffeine 50 mg
Theophylline 1 mg

Левзеята (Leuzea carthamoides) е растение, вирееще във високопланинските райони на Източен Сибир, Алтай, Монголия и Китай.
Плодовете и корените съдържа екдистерони (**тритерпенови сапонини и фитостероли**).
Облекчава пролетна умора, депресия, половата слабост.

•Една чаена лъжица смлени корени се запарват в 400 мл вода за около час. Пие се по 50 мл сутрин и вечер.

ХД: 13.10 лв./опаковка)

Левзея Plus съдържа стандартизирани екстракти на едно от най-известните стимулиращи растения Leuzea carthamoides (Маралов корен).
ДД: По ½ до 2 таблетки

Aralia mandshurica (манджурска аралия)

- Radix Araliae

БАВ: тритерепнови гликозиди (аралозиди), алкалоиди (аралин)
Аралозидите действат стимулиращо върху ЦНС. Действа: (+) инотропно, (-) хронотропно и диуретично
ПК: Астения, депресии, хипотонии.
Използва се под форма на тинктура:
☛ 1 част корени/5 части 70% алкохол
2–3 пъти по 30–40 к на ден

Eleuterococcus senticosus

(елеутерокок)
- Radix Eleuterococci
БАВ: Гликозиди, ет. масло

ФД: Стимулира ЦНС, подобрява условните рефлекси, повишава работоспособността.
Приготвя се **тинктура**:
200 г корени/1 литър ракия се киснат 14 дни.
☛ По ½ ч.л. 3 пъти на ден.

Panax ginseng L.

(жен-шен; Panax – идва от панацея)
- Radix

БАВ: Тритерпенови гликозиди, K, Ca^{2+}, Mg, Mn, витамин A, B, C, D.
ФД: Едновременно стимулира процесите на възбуждане и активно потискане в мозъчната кора.
Повишава адаптивните възможности на организма.

- Предлага се под форма на дражета, съдържащи стрити на прах корени на жен-шен.

Rhodiola rosea

(златовръх)
- Radix et Rhizoma

БАВ: ет. масло, танини, гликозиди (родиолозиди), биофлавоноиди, орг. к-ни
Д-ие: Стимулира ЦНС. Повишава устойчивостта на организма.

- У нас екстракти от растението се включват в някои освежителни безалкохолни напитки.
- Чай при **височинна болест (вкл. в Непал)**

Schizandra chinensis

(китайски лимонник)
- Fructus Schizandrae
БАВ: Полифенолни киселини с тонизиращо д-ие, вит. С
ПК: За повишаване на работо-способността и издържливостта
Приготвя се запарка:
10 г изсушени плодове се запарват с 200 г кипяща вода:
☛ По 1 с.л. 2 пъти на ден.

БАВ >100 флавоноида, гликозиди, стероидни сапонини, алкалоиди, танини.

Действие:
•Антиоксидантно
•Имуностимулиращо

Scutellaria baicalensis **(шлемник байкалски)**

❷ Растения със седативно и сънотворно действие

Avena sativa (овес – oat)

- Брашно ядки (съдържат нишесте, белтъчини, витамини от група В.

ПК: Като седативно средство, а в Индия за лечение на зависимост към опиум и никотин.

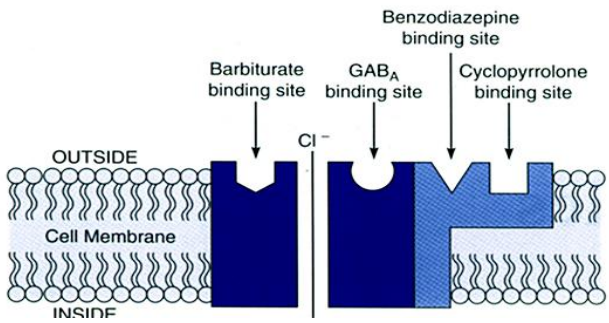
ДД: 1 с.л. овес и овесен ядки се варят в 300 – 400 мл вода продължително време. Пие се като чай.

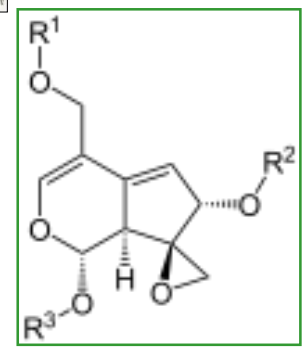
Седативно действие

- **Humulus lupulus**
- **Leonurus cardiaca**
- **Melissa oficinalis**
- **Valeriana officinalis**

- **Валерианова киселина (спазмолитично действие и специфична миризма)**
- **Валепотриати – $GABA_A$-миметици**

Фармакогенетични различия при котките!

Valeriana officinalis

Humulus lupulus (хмел – hop)

- Женските съцветия (шишарки), бра́ни през август преди да са разцъфтели (**Strobuli Lupuli**)

БАВ: линалоол, танини, смоли, фитоестрогени

Leonurus cardiaca (дяволска уста)

- Hb. Leonuri

БАВ (биологично активни в-ва): леонурин (алкалоид – слаб вазодилататор), кверцетин, танинини, ет. масло, ретинол.

Melissa officinalis (маточина)

- Herba et foliae: евгенол, терепени, танини

Lavandula angustifolia (лавандула)

Meliotus officinalis (жълта комунига)

БАВ:
кумарини,
сапонини,
гликозиди,
танинини,
слузни в-ва.

Paeonia peregrina (див божур)

БАВ:

перегринин (алкалоид), ет., масло, глутамин, танини, пеонин (багрило), цианин

Pulsatilla vulgaris (обикновена съсънка)
със седативно и анафродизиачно действие

Може да предизвика алергични кожни реакции

Ruta graveolens (седфче)

Съдържа алкалоиди и кумарини

Спешни капки на д-р Бах (RR – Rescue Remedy).

Ускоряват овладяването на критични състояния **при хора и животни**, свързани със загуба на съзнание шок, паника, страх, емоционално разстройство, зъбни болки, главоболие, алергичен кожен сърбеж. Съдържат **водно-алкохолен екстракт** от пет прецизно подбрани растения. В началото се впръскват в устата по 4 к през 5–10 min до частично овладяване на критичната ситуация, след това по 4 к/30 min, а след настъпване на значително подобрение – 4 к/2 h.

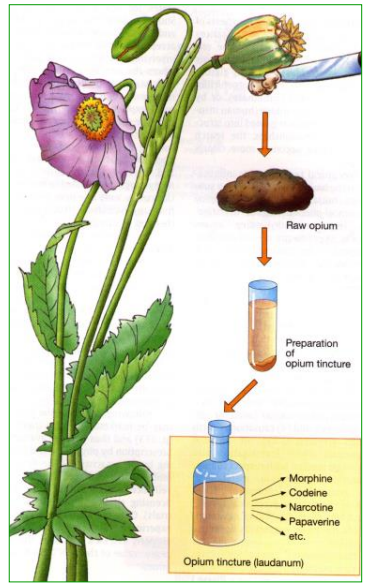
SPECIES NEUROSAE CARDIALIS – билков чай 1,5 g във филтър-сашета (оп. 20 бр.). В 1 саше има: Heraba Leounuri – 540 mg, Folia Melissae – 450 mg, Flores et folia Crataegi 300 mg, Folia Menthae piperitae 150 mg и Herba absinthii 60 mg.

SPECIES SEDATIVA – билков чай 1,5 g във филтър-сашета (оп. 20 бр.). В 1 саше има: Radix Valerianae 255 mg, Heraba Leounuri – 375 mg, Flores et folia Crataegi 225 mg, Flores Tiliae 450 mg и Folia Menthae piperitae 225 mg.

Calm Aggressive Dogs
With Natural Herbals
a healthier alternative of
Prescribed Harmful Tranquilizers!
International Shipping
FDA
PetAlive.com
Aggression Formula
Certified cGMP
squidoo.com/ aggressivedogs

❸ Растения с аналгетично действие

Papaver somniferum L.

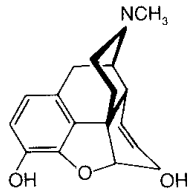
T-ra Opii
T-ra Anticholerica

Papaver somniferum L.
- **Opium**
  - **morphine (1806)**
  - **Codeine**
  - **Tebaine**
  - **Papaverine, Narceine**

F. SERTÜRNER (1783–1841)

Morphine

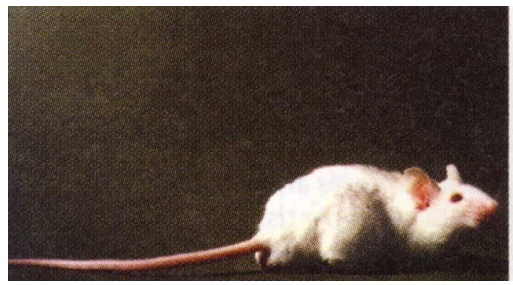

Prof. Gay Lussac (1778–1850),
дал името на морфина
на бога на съня – Морфеус

Morpheus and Iris

Феномен на Straub

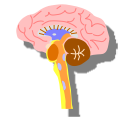
Възпроизвежда се с i.p. инжектиране на 1 ml
урина от отровен на 30-грамова мишка (♀,♂)

Опиеви алкалоиди:

•фенантрени-
(аналгетици):
- морфин
- кодеин

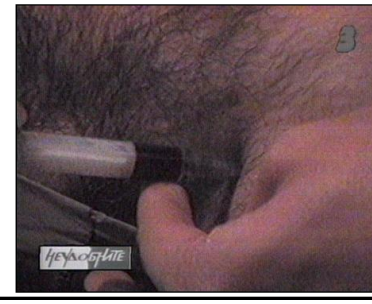
•изохинолини
(спазмолитици):
- папаверин
- наркотин
- нарцеин

Динорфини (μ, δ, κ)
Енкефалини (μ, δ)
Ендорфини (μ, δ, κ)
Ноцицептин: ORL1 (толеранс)

АНАЛГЕЗИЯ: рецептори
•супраспинална: мю
•спинална: капа
•в периферията: делта

Морфиномания

Лекарствена зависимост

ФИТОАНАЛГЕТИЦИ

HARPADOL® – капсули 435 mg (оп. по 45 и 150 бр.).
Съдържа не по-малко от 1,2% *харпагозид*, извлечен от дяволски нокът (*Harpagophytum*): 3 x 2 капсули **при артралгия.**

Harpagophytum
(Южна Африка)

PHYTODOLOR® – перорални капки по 100 и 200 ml. Съдържа гъсти екстракти от: *Cortex Fraxini* (кора от планиски ясен), *Cortex et foliorum Populi* (кора и листа от трепетлика) и *Herba Solidaginis virgaureae* (стрък от златна пръчица): 3–4 x 20 до 40 капки при: **лумабаго, ишиалгии, артралгии**.

MIGRENON® – капсули, съдържащи 8,6 mg *стандартизиран 5% течен екстракт от Tanacetum parthenium* с активното вещество *партенолид. Потиска на секрецията на 5-НТ от тромбоцитите*. Притежава *вазодилативен ефект, инхибира медиаторите на възпаление и болка: 2–3 x 1 капсула след хранене.*

❹ Билки, повлияващи вегетативната нервната система

а) Дроги с антихолинестеразна активност

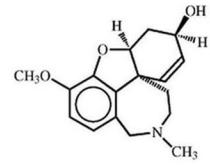

$t_{1/2}$ 7 h
F 80–100%
СПП 18%

Leucojum aestivum
– Блатно кокиче

Galanthus nivalis var. gracilis

б) Дроги с N-холиномиметична активност

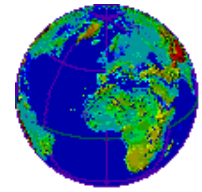
Cytisus laburnum (жълта акация)
•Cytisine (алкалоид – N-холиномиметик)

в) Дроги с М-холинолитична активност

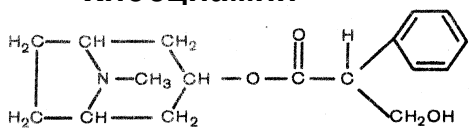

Atropa belladonna L.

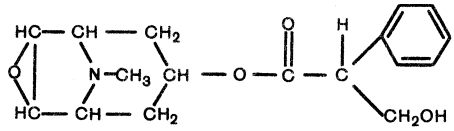
Cura bulgara (Ив. РАЕВ)

•**хиосциамин**

•**атропин**

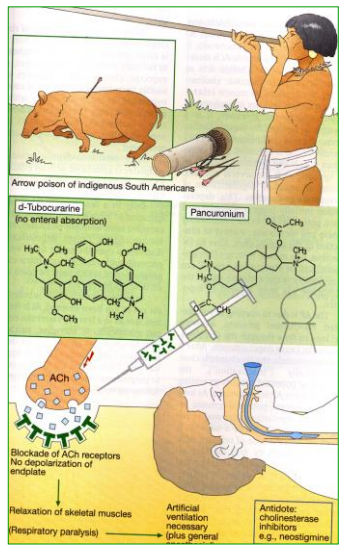

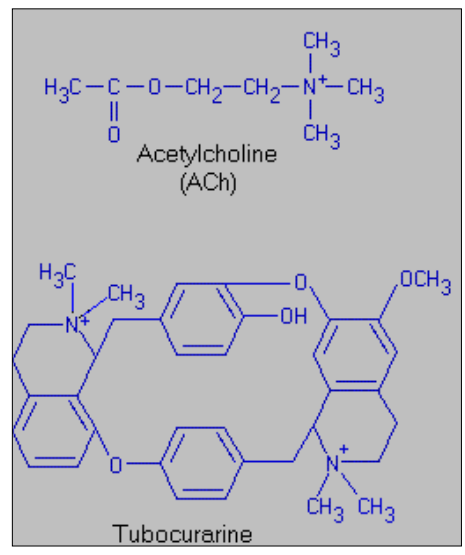
•**скополамин**

•**соланин**

г) Дроги с N-холинолитична активност

•**Chondrodendron tomentosum**

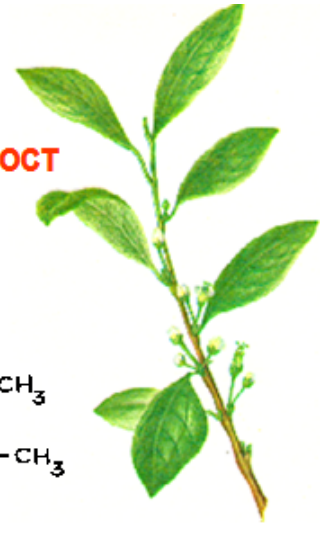

Chondrodendron tomentosum

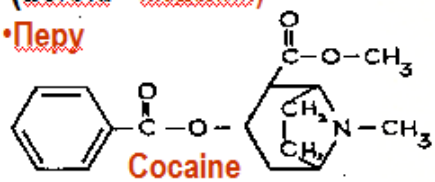
❺ Билки с други действия върху нервната система

а) Дроги с локална анестетична активност

Erythroxylon coca L.

- Колумбия (Богота – Меделин)
- Перу

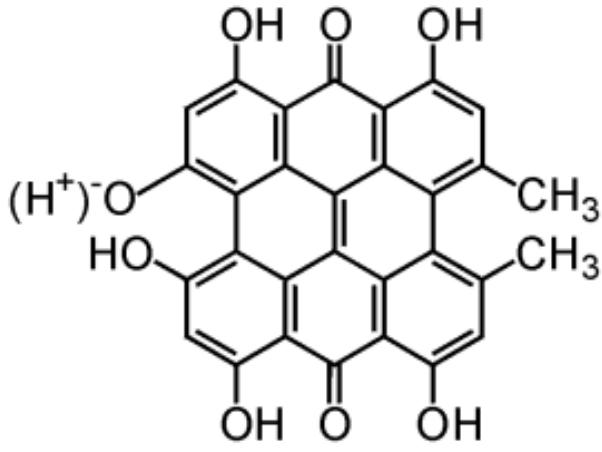
Cocaine

б) Дроги и фитопре-парати с антидепре-сивна активност

Hypericum perforatum L.
(жълт кантарион).
Дрогата – ***Herba Hyperici***
съдържа до 10% **танини, биофлавоноиди**
(хиперфорин, хиперицин, хиперозид)
етерично масло и др.
Водните извлеци от нея
имат **улцеропротективен, противо-Възпалителен, антисептичен**
и **антидепресивен ефект**.
CYP 450 индукция (хиперфорин!)

- **Peflavit C®**
- ***St. John's Wort***
- **Remotiv®**
- **Esbericum®**

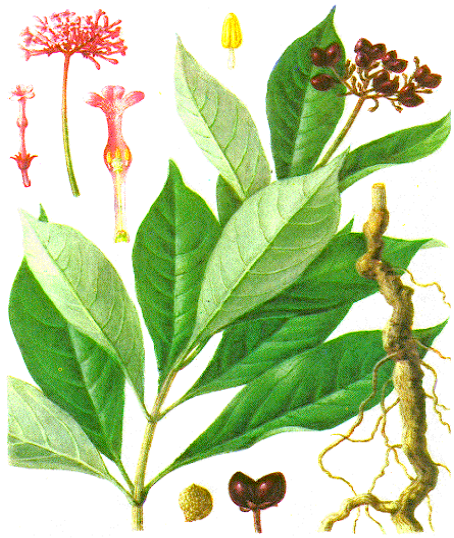

Хиперфорин –
ензимен индуктор

в) Дроги с антишизофренна активност

В големи ДД **резерпинът** има и антишизофренно действие

- **Rauwolfia serpentina (*пагал кадава* – трева на лудостта**

- **Резерпин (АХЛ)**
- **Аймалин (ААЛ)**

г) Дроги, стимулиращи паметта

Листа от Гинко билоба, Листа от Мента, Зелен чай, Листа от Стевия

Rp./ Fol. Melissae
Flor. Crataegi aa 20.0
Hb. Leonuri
Rad. Valerianae aa 30.0
M. f. spec. D. S. По 1 с.л. дрога се залива с 300 мл ВВ. Прецежда се и се пие преди хранене 3 пъти на ден (при безсъние, неврози, сърцебиене).

Rp./ Fol. Melissae
Rad. Valerianae aa 20 g
Strobuli Lupuli 5 g
M. f. spec. D. S. 2 ч.л. дрога
се залива с 250 мл ВВ за 30 мин.
Прецежда и се изпива вечер преди
лягане (при безсъние).

Rp./ Rad. Valerianae
Fol Menthae
Hb. Melioti aa 30 g
M. f. spec. D. S. По 1 с.л. в 500 мл
вода се вари 10 мин. Прецежда
се и се пие по 150 мл 2–3 пъти
на ден (при неврастения).

ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА СЪРДЕЧНО-СЪДОВАТА СИСТЕМА

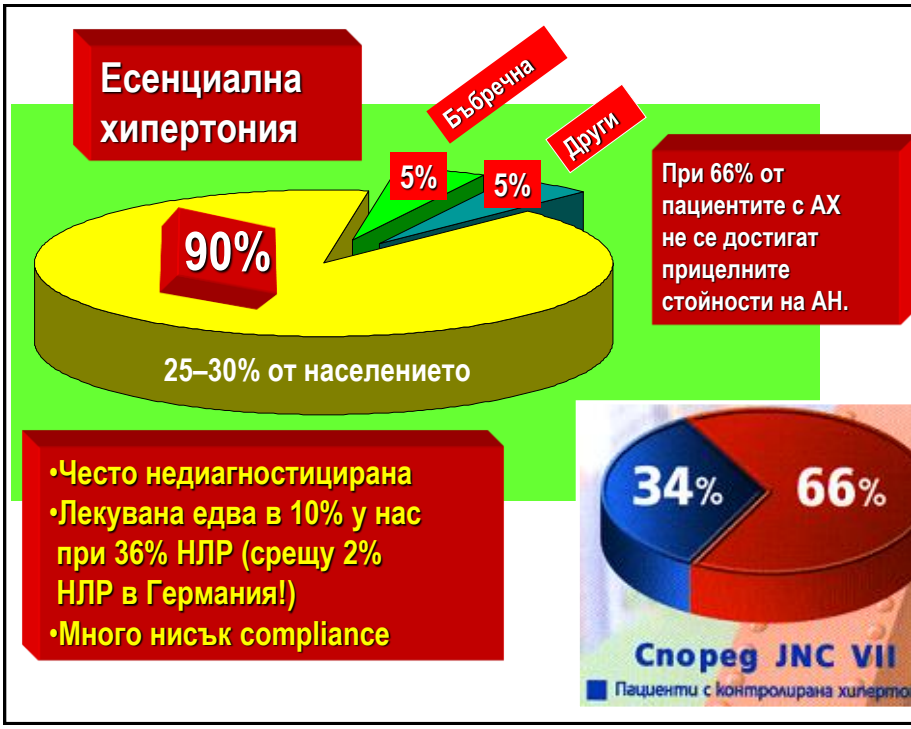

(*резюме*)

Доц. д-р Иван Ламбев
www.medpharm-sofia.eu

Клинична класификация

на АХЛ, основана на повлияване на различни патогенетични механизми

A: ACE инхибитори/AT_1-блокери

B: Бета-блокери

C: Са антагонисти

D: Диуретици

Предлага въз-можности за рационални комбинации.

АХ – ТАРГЕТНИ НИВА (ESH)

❶ АХ без РФ (рискови фактори):
< 140/90 mm Hg

❷ АХ с ≥ 1 РФ:
< 135/85 mm Hg

❸ АХ със ЗД:
< 130/80 mm Hg

❹ АХ с бъбречна недостатъчност:
< 130/80 mm Hg

❺ АХ с бъбречна недостатъчност и протеинурия (1 g/24 h): < 125/75 mm Hg

ХРОНОФАРМАКОЛОГИЧНА ТЕРАПИЯ

Циркадни ритми: повишена NA екзоцитоза и повишена секреция на ГКС от 3 часà след полунощ до 6–7 часà сутринта! 70% от усложненията – от 4 до 9 часà сутринта.

За ефективното лечение на хипертонията АН трябва да се поддържа на съответните таргетни нива през цялото денонощие (т. е. 24 h).

БИЛКИ ПРИ АРТЕРИАЛНА ХИПЕРТОНИЯ

▲Crataegus monogina (глог)
- flores
- fructus
- folia

БАВ: 15 флавоноида: хиперозид, кверцетин, витексин ...
ФД: (+) инотропен ефект
вазодилатация, вкл. коронародилатация
умерена хипотензия
хипохолестеролемия
седация

ПК: АХ, ИБС, атеросклероза, безсъние, нервна възбуда, хипертиреоидизъм

1 с.л. дрога се залива с 300 мл вряща вода (ВВ) за 2 часа.
ДД: 3 х 100 мл (р.о.)
Т-ra Crataegi (1:5)
ДД: 3 х 20 капки (р.о.)
Crataemon*: дерегистриран

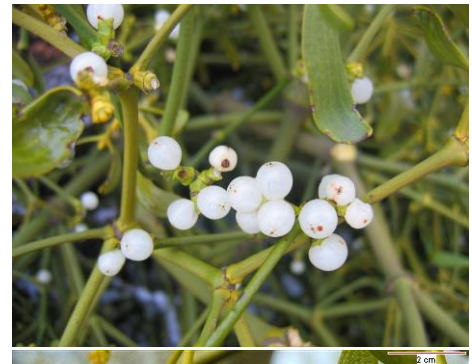
▲Viscum album

(бял имел)
- Hb. Visci (клонки от бял имел)
- Fol. Visci

БАВ (биологично активни в-ва):
флавоноиди, ACh, вискотоксин

ФД: Хипотензивен ефект, свързан с вискотоксина, който разширява съдовете.
ПК: АХ в ранен стадий

1 с. л. дрога/500 мл вода,
Вари се 15 мин
ДД: 3 х 150 мл

▲Vinca minor (зимзелен)

- **Herba Vincae**
- **Folia Vincae**

БАВ: винкамин (алкалоид), флавоноиди, дъб. в-ва
ФД: подобен на резерпина хипотензивен ефект, хемостатичен ефект
ПК: АХ

☛ 1 ч.л. дрога/300 мл ВВ за 15 мин
ДД: 3 х 100 мл

▲Satureja hortensis (градинска чубрица)

- **Herba Saturejae**

БАВ: тимол съдържащо етерично масло, танини
ФД: вазодилатативно, спазмолитично, потогонно и антисептично действие
ПК: АХ, ентерити, гастрити, летни диарии, хелминтози

☛ 2 с.л. дрога/500 мл ВВ се киснат 1 час
ДД: 3 х 150 мл

▲Geranium macrorrhizum (обикновен здравец)
- Herba

БАВ: етерично масло, танини, флавоноиди
ФД: противовъзпалително, хипотензивно, капиляро- и венотонично действие
ПК: АХ, хемороиди, гингивални кръвоизливи

☛ **Дъвче се по 1 пресен лист на ден.**

☛ 2 ч.л. листа/500 мл студена вода се киснат 8 часа:
доза за 1 ден

▲Sedum acre (лютива тлъстига, прозорче)
- Herba Sedi acris

БАВ: алкалоиди, (вкл. никотин), рутин и други флавоноиди
ФД: хипотензивно и диуретично действие
ПК: АХ, хемороиди, атеросклероза

☛ 1 ч.л. дрога/250 мл ВВ.
ДД: 3 х 80 мл

▲Asparagus officinalis (зайча сянка, лечебна аспержа)

- Rhizoma et radix Asparagi

БАВ: стероидни сапонини, флавоноиди, витамини A, B (вкл. B_9), C.
ФД: диуретично, вазодилататативно и брадикардично действие.
ПК: АХ

☛ 2 ч.л. дрога/250 мл ВВ (вряща вода): доза за 1 ден.

▲Astragalus glycyphyllus (орлови нокти, клинавиче)

- Herba Astragali

БАВ: тритерпенов сапонин, флавоноиди

ФД: хипотензивно, коронарорасширяващо и брадикардично действие

ПК: АХ, ИБС, ХСН

☛ 2 ч.л. дрога/250 мл ВВ; доза за 1 ден

▲**Fragaria vesca**
(горска ягода)
- Folia

БАВ: флавоноиди, витамин С, танини
ФД: вазодилататативен, хипотензивен, (+) инотропен и брадикардичен ефект

ПК: АХ, тахикардия

1 с.л. листа/250 мл ВВ
Киснат се 2 часа; доза за 1 ден

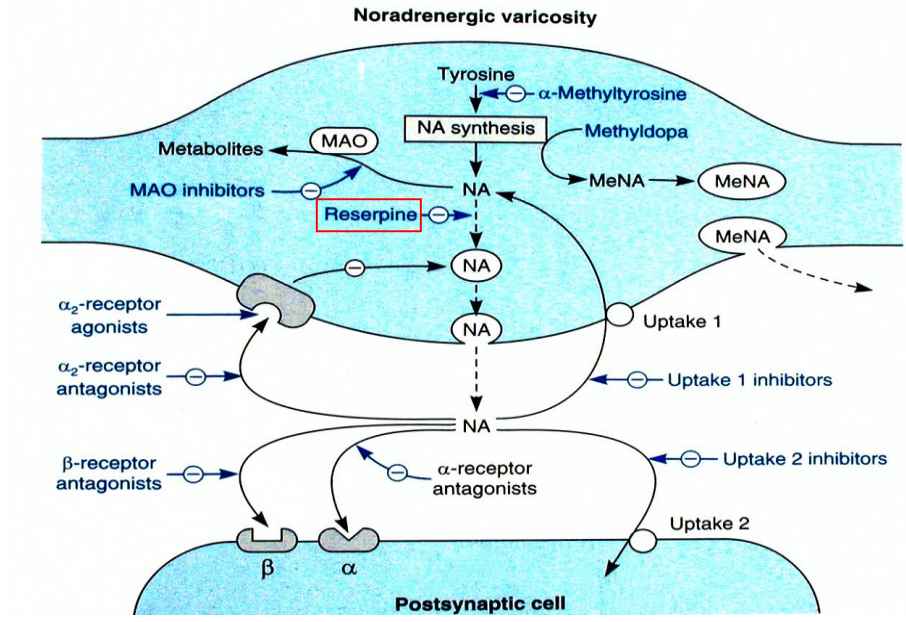

Rauwolfia serpentina
(Индия)
- **Ajmaline**
- **Reserpine**

д) Lycium barbarum (Goji berry) – Тибет (“годжимания”

Frucus Lycii

Съдържа: аминокиселини (от тях 18 незаменими), флавоноиди, витамини (>> C), фитостероли (бета-ситостерол с антихиперхолестеролемично противовъзпалително и противомикробно действие), полизахариди (понижават АН). Нормализира хемопоезата, подобрява настроението, *удължава живота (?...)*.

Most Goji Berries come from China where they're often treated with chemicals that have been long banned in the USA.

ANGINA PECTORIS

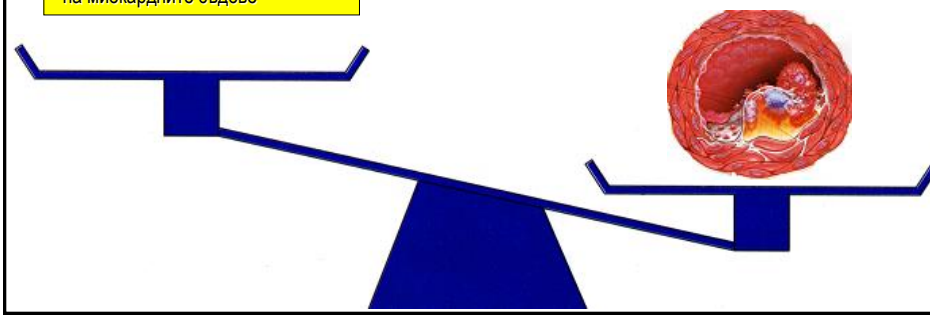
НАМАЛЕНО СНАБДЯВАНЕ

Намален коронарен кръвоток
- Намален съдов лумен
- Повишена сърдечна честота (скъсено диастолно пълнене)
- Понижено перфузионно налягане
- Повишено вътрекамерно налягане и компресия на миокардните съдове

ПОВИШЕНИ МИОКАРДНИ НУЖДИ

- Повишена сърдечна честота
- Увеличен миокарден контрактилитет
- Повишено вътрекамерно налягане
  - Повишено преднатоварване
  - Повишено следнатоварване

ANGINA PECTORIS – лечение

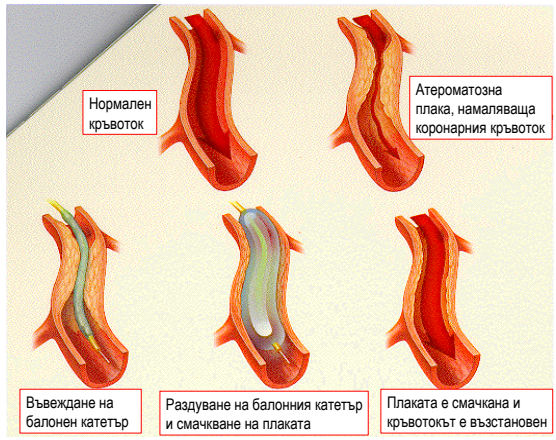
I. Антистенокардни лекарства

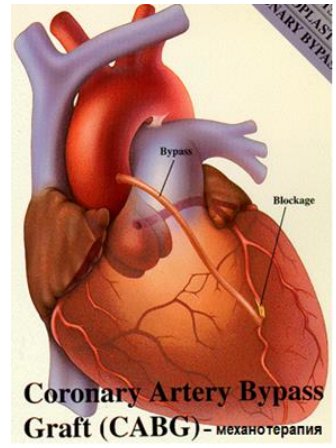
II. Адювантни лекарства

III. Многофакторен рисков контрол

IV. Алтернативни методи

АЛТЕРНАТИВНИ МЕТОДИ (механотерапия и др.)

Антистенокардни (антиангинозни) лекарства

❶ Органични нитрати
❷ Бета-блокери
❸ Калциеви антагонисти

класически

❹ Селективни If-инхибитори
❺ Метаболотропни кардиопротектори
❻ ACE инхибитори

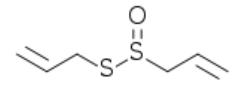
БИЛКИ ПРИ ИБС И АТЕРОСКЛЕРОЗА

▲**Allium sativum**
(чесън)
- Bulbus Allii

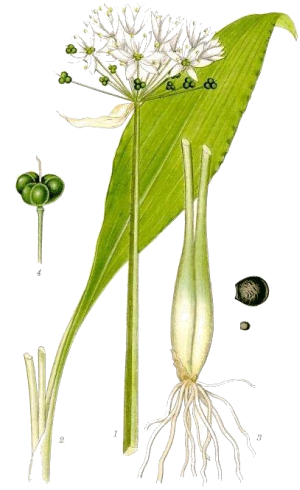
ФД: Съдържа алиин (с бактерицидно и хипогликемично действие), който се превръща в **алицин** (има силна миризма), фитостероли, витамини (A, B_1, B_2, C), флавоноиди (с хипотензивно действие) и **органични серни съединения**, производни на цистеина (**с хипохолестеролемично действие**)

ПК: Атеросклероза, ИБС, АХ, КГДП, грип, безапетитие, дизентерия,

Алицин – термолабилен
- антиоксидант
- антибактериален агент

T-ra Allii sativi (при домашни условия):
250 г обелени луковици от чесън се накисват в продължение на 14 дни в 1000 мл ракия при 30 °C.
ДД: 3 х 10–15 к преди ядене.

▲**Allium ursinum**
(мечи лук)
- Bulbus, Herba

ФД: Близък по състав и действие на чесъна.

Дехипер форте

(създаден по тибетски рецепти)

Fl. 50 ml

Алохолен екстракт
от сяросъдържащи
БАВ (главно алицин) от чесън.
Допринася за нормалното
функциониране на ССС и СЧТ.
Подобрява липидния статус.
От 5 до 30 к върху езика
3 пъти на ден преди хранене.

▲**Crataegus monogina (глог)**

▲**Daucus carota (морков)**

- **Semen Dauci** съдържат в-ва с коронародилатиращо д-ие

▲**Linum usitatisimum**

- **Oleum Lini (Flax oil)** съдържа omega-3-полиненаситени мастни киселини с хипохолестеролемично д-ие

▲**Ябълков пектин**

Pectivit C (pectin/vitamin C)

Пектинът прекъсва ентеро-хепаталната рециркулация на жлъчни киселини и понижава плазмените нива на холестерол. Витамин С действа антиоксидантно.

Aronia prunifolia – арония

Ароният е многогодишен храст, чийто плодове съдържат витамин Р-подобни субстанции, *фруктоза*, йод, хлорогенова киселина и други БАВ. Притежава антиоксидантно, противовъзпалително, антиатеросклеротично, капиляро- и венотонично действие. Стимулира продукцията на Т3 и Т4. Използва се във фармацевтичната промишленост. При домашни условия от нея се приготвят вино, ликьори, компоти, нектари, сладки, сушени плодове. Подходяща е и при болни от захарен диабет.

Цвят от Глог с листа, Листа от Мента,
Листа от Маточина, Стрък от Полски хвощ,
Корен от Валериана, Лимонова трева,
Плод от Арония.

БИЛКИ ПРИ АРТЕРИАЛНА ХИПОТОНИЯ

▲Ephedra vulgaris
(ефедра)
- Herba Ephedrae

Съдържа алкалоидите ефедрин
(непряк адреномиметик)
и псевдоефедрин
(афа-адреномиметик)

ПК: артериална хипотония
с прявена симптоматика

ДД: 2 г стръкове/250 мл ВВ

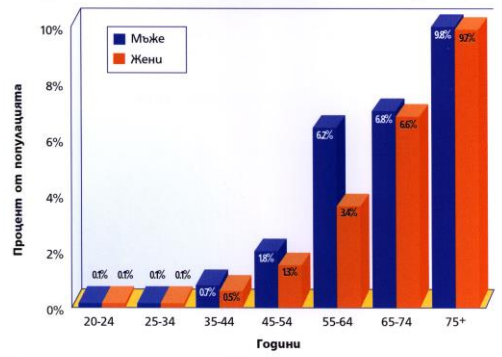
СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ

Сърдечната недостатъчност се развива, когато в резултат на намаляване на сърдечния дебит сърцето не е в състояние да доставя необходимото количество кръв на всички органи в съответствие с техните нужди.

Честотата на сърдечна недостатъчност нараства рязко с възрастта, и се удвоява с всяка декада след 45-годишна възраст

Честота на застойната сърдечна недостатъчност в зависимост от възрастта[1,2]

Смъртността сред пациентите с тежка СН надхвърля 50% в рамките на 1 година

Основни групи лекарства при сърдечна недостатъчност

❶ **Лекарства, намаляващи пред- и/или следнатоварването на сърцето**
❷ **Антагонисти на алдостерона**
❸ **Миокардни стимуланти (кардиотоници)**
❹ **Бета-блокери** (при компенсирана ХСН)
❺ **Метаболотропни кардиопротектори**

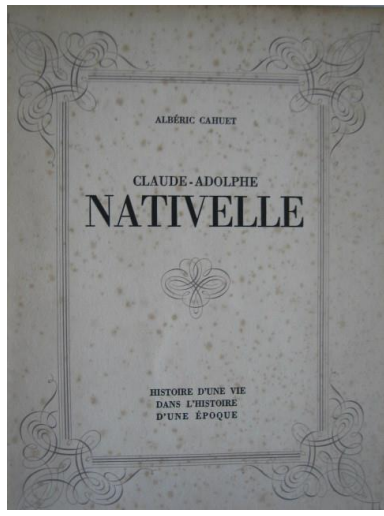
БИЛКИ ПРИ СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ, притежаващи кардиотонично действие

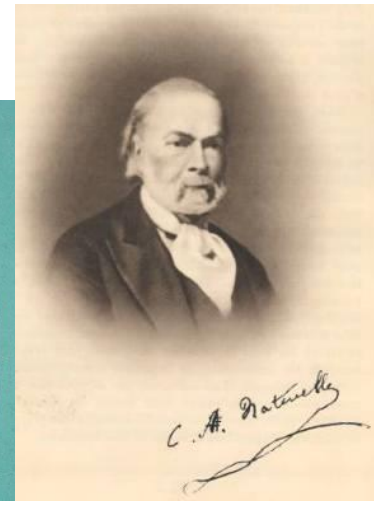
Digitalis purpurea

W. Withering (1785)

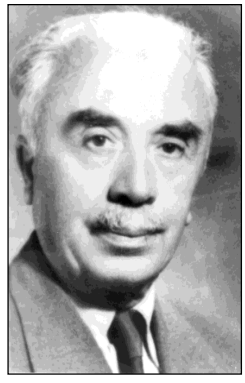

Digitalis lanata

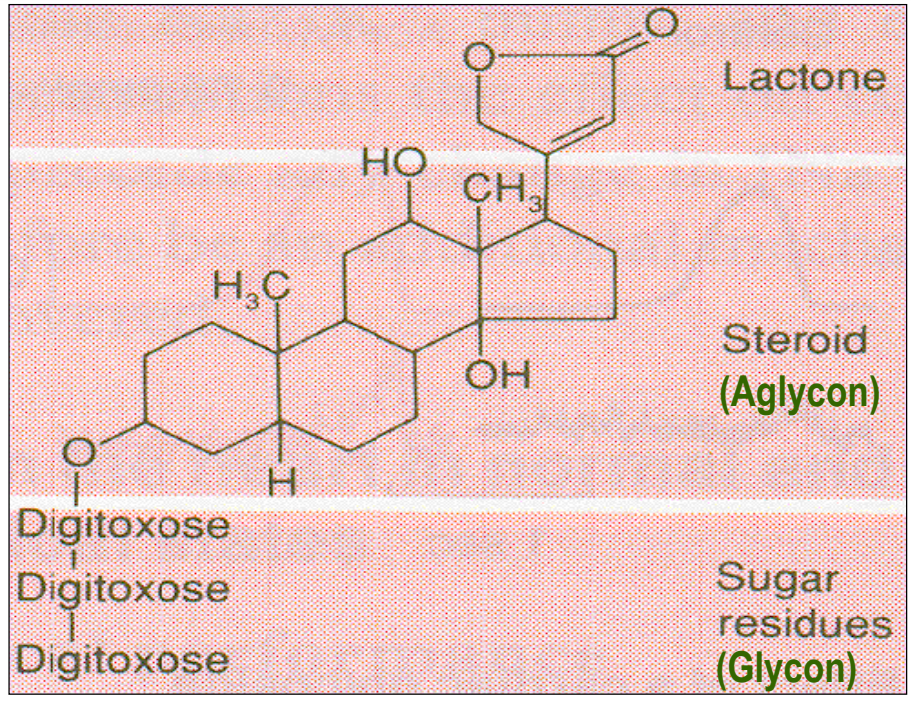
- **Digoxin**

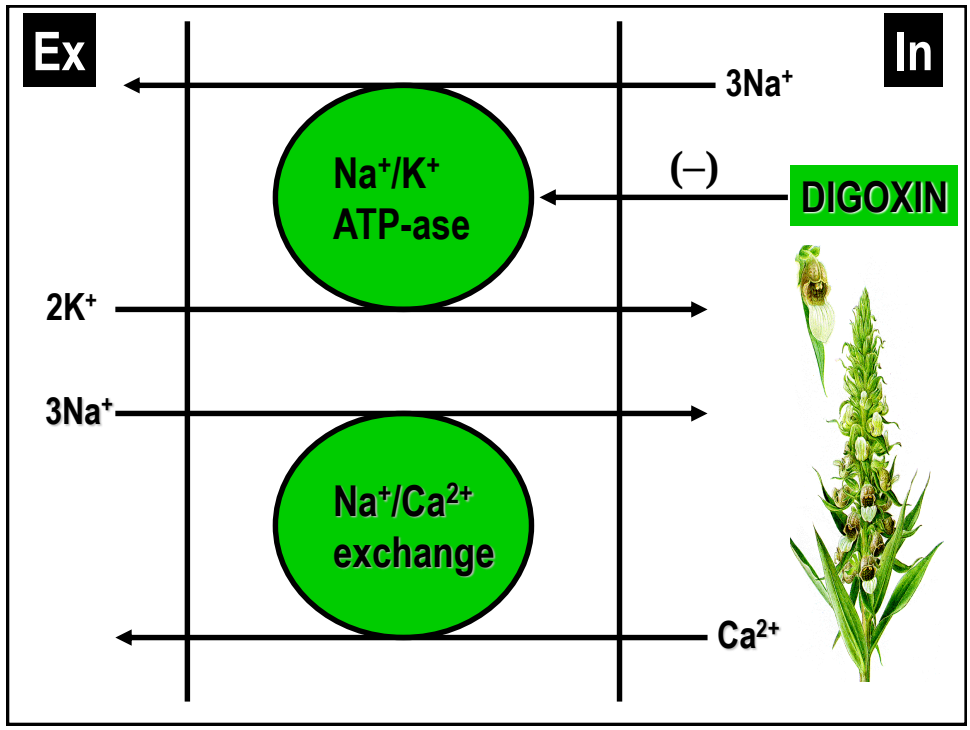

Брезник Трън

Пионерни изследвания още през 1928 г. от проф. д-р П. Николов (1894–1990)

•Положителен инотропен и батмотропен ефект
•Отрицателен хроно- и дромотропен ефект
•Индиректен диуретичен ефект

Нежелани реакции:

- •Гадене, повръщане
- •Зрителни нарушения
- •Брадикардия
- •Екстраситолия
- •AV блок
- •Кумулация

СГса ефективни при хронична нормофреквентна или тахикардна помпена сърдечна недостатъчност особено, когато е свързана с предсърдно мъждене.

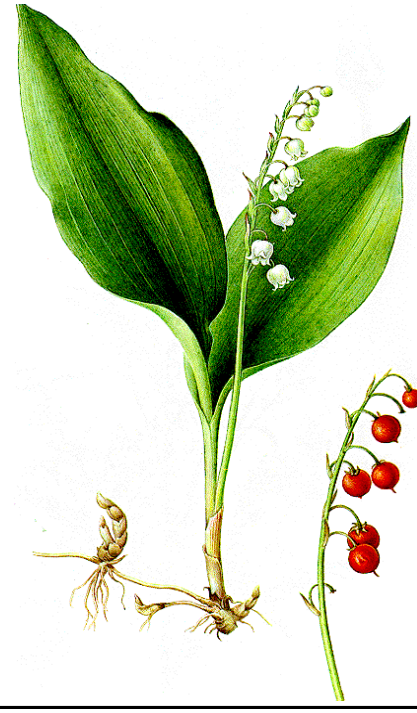
ДИГИТАЛИСОВИ ПРЕПАРАТИ
Digitoxin ($t_{1/2}$ 168 h – кумулация)
Digoxin (СПП 25%, $t_{1/2}$ 39 h)
- **Alfa-acetyldigoxin (Lanatilin®)**
- **Beta-methyldigoxin (Lanitop®)**

СТРОФАНТОВИ ПРЕПАРАТИ
Strophanthin G

▲Convallaria majalis
(момина сълза)
- Folia, Flores, Herba

Съдържа конвалотоксин, от който при хидролиза се получава строфантидин и рамноза.
ФД: (+) инотропен ефект
ПК: ХСН
- 4–6 цвята/250 мл ВВ
  ДД: 3 х 1 с.л.
- T-ra Convallariae majalis
  ДД: 3 х 10–15 капки

▲Adonis vernalis
(пролетен горицвет)
- Herba Adonidis vernalis

Съдържа флвоноиди
и адонитоксин (СГ), близък до
конвалотоксина
ФД: (+) инотропен ефект, седативен
и диуретичен ефект
ПК: ХСН, тахиаритмии
☛ 4–6 цвята/250 мл ВВ
ДД: 3 х 1 с.л.
☛ T-ra Adonidis vernalis
ДД: 3 х 10–15 капки

▲Erysimum repandum
(боянка)
- Semen et Herba

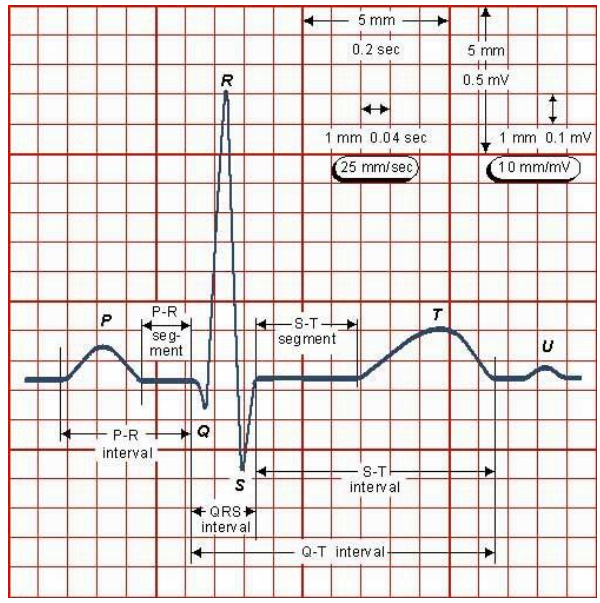
Съдържа еризимин (СГ),
близък до строфантина,
с по-слаба кумулация
ФД: (+) инотропен ефект
ПК: ХСН

☛ 2 г/250 мл ВВ
ДД: 3 х 1 с.л.

NB: Helleborus odorus (кукуряк) и Nerium oleander (зокум) съдържат СГ от групата на буфаденолидите, които са силно токични.

БИЛКИ ПРИ РИТЪМНИ НАРУШЕНИЯ

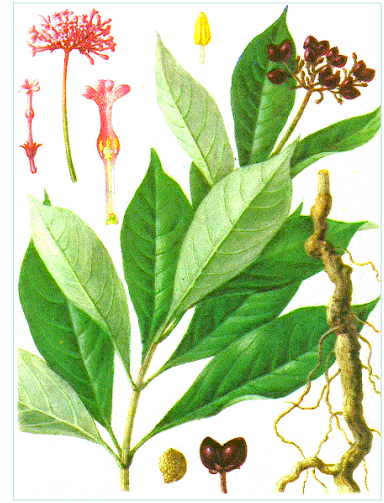
Atropa belladonna: Atropine

Fragaria vesca

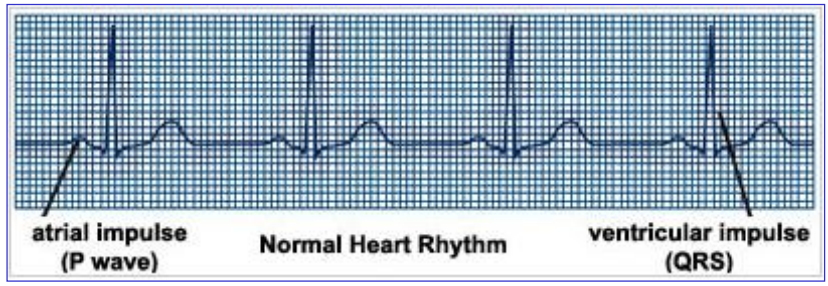
Cinchona succirubra
- **Quinidine (Chinidine®)**
- **Quinine (Chinine®)**

Rauwolfia serpentina
- **Ajmaline**
- **Reserpine**

ЕКГ запис на нормален сърдечен ритъм

ЕКГ запис на предсърдно мъждене

БИЛКИ С АНГИОПРОТЕКТИВНО ДЕЙСТВИЕ

▲Aesculus hippocastanum
(конски кестен)
- Cortex et *Semen (Fructus)*

Съдържат кумариновите гликозиди **ескулин** и фраксин, тритерпеновия сапонин **есцин**, флавоноиди и флавоноидни биозиди, дъбилни вещества, фитостероли.
ФК: Вено- и капиляротонично д-ие, противовъзпалително и антикоагулнтно действие. Понижава серумния холестерол.
ПК: хемороди, варикоцеле, варици, флебит, атеросклероза

☛ 1 ч.л. дрога/300 мл ВВ. Кисне се 2 ча́са.
ДД: 3 х 100 мл р.о.

В 1 капсула се съдържат:

- Диосмин − 400 mg
- Рутин − 100 mg
- Екстракт от плодове на див кестен − 150 mg
- Екстракт от листа на рускус (Ruscus aculeatus) − 150 mg

Подпомага укрепването на вените и капилярите.
По 1 капсула 2 пъти на ден след хранене
продължение на 4 до 6 седмици.

▲Sophora japonica (японска акация)
- Flores Sophorae

Цветовете съдържат 20% рутин!

ФК: Венотонично, капиляротонично и противовъзпалително действие.

ПК: мозъчни или ретинални кръвоизливи, варици, флебит, АХ, атеросклероза

☛ 20 г цветове се настават в 100 мл 70% етанол 7 дни.
ДД: 3 х 20–40 капки.

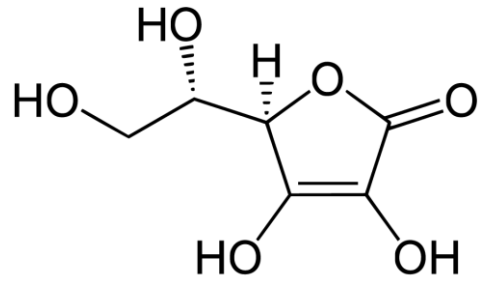

Жълт кантарион

Витамин С

ФИТОПРЕПАРАТИ СЪС СЪДОРАЗШИРЯВАЩО ДЕЙСТВИЕ

Ginkgo biloba

Фитопродуктите, получени от листата на G. biloba представляват екстракти, съдържащи **гинколиди и билобалиди**. Те стимулират секрецията на NO от ендотела и разширяват артериолите. Вените свиват. Потискат PAF, действат невропротективно и антиоксидатнтно. Подобряват паметта.

Фитопродукти, получени от G. biloba, съдържащи **гинколова киселина под 5 ppmol,** са практически лишени от алергични НЛР.

Чай с G. biloba – филтър:
Листа от *G. biloba* – 65%
Зелен чай *G. biloba* – 35%
•Едно филтърно пакетче
се залива с 250 ml ВВ за 2 min.
Чаят се пие 1 – 2 пъти на ден.

Приготвяне на чай от изсушени листа на G. biloba:
Кипнете 2 чаени чаши вода в малка тенжерка.
и отстранете веднага от котлона. Прибавете 1.5 g сухи листа от *G. biloba*. Изчакайте листата да се задушат около 10 min. Прецедете чая и го поднесете веднага, Подсладете с малко мед. Пийте 2 пъти на ден.

•Стандартизиран сух екстракт от листа на G. biloba и стандартизиран сух екстракт от корени на P. ginseng
•подобрява и намалява умствената умора

Екстракт от листата на G. biloba и 100 mcg селен.
•Препоръчва се като коадювантно средство при МСБ, ИБС, еректилна дисфункция. ДД: 1 табл.

Rp./ T-rae Menthae
T-rae Crataegi
T-rae Valerianae aa 5 g
S. 3 x 20 капки на ден.

Rp./ Rad. Valerianae 20 g
Hb. Leonuri 20 g
Hb. Melissae 10 g
Strob. Lupuli 5 g
Fl. Lavandulae 5 g
Fl. Crataegi 20 g
Hb. Adonidis vernalis 5 g
M.D.S. 1 с.л. се запарва със 100 мл ВВ.
Чаят се пие студен сл. ядене (ДД: 3 чая)

ПК: сърцебиене, безсъние

[ВВ – вряща вода]

(Species neurosae cardialis)

Rp./ Fl. Crataegi 20 g
Hb. Leonuri 30 g
Strob. Lupuli 20 g
M.D.S. 1 с.л. Смес се запарва с 250 мл ВВ
(доза за 1 ден) (при сърдечна невроза)
#
Rp./ Fl. Convallariae 10 g
Fl. Menthae pip. 30 g
Rad. Valerianae 40 g
M.D.S. 1 с.л. Смес се залива с 500 мл ВВ.
След изстиване чаят се прецежда (ДД: 3 х150 мл).
ПК: сърдечна невроза

Rp./ Fr. Crataegi
Hb. Hyperici āā 10 g
Fol. Visci albi 30 g
Hb. Equiseti 7 g
Fol. Menthae pip.
Fol. Melissae āā 5 g
Hb. Leonuri 30 g
M.D.S. 1 с.л. от сместа се запарва с 250 мл ВВ
(вряща вода). След 15 мин чаят се прецежда.
ДД: 2 чая.
ПК: начален стадий на АХ, атеросклероза

Rp./ Fr. Crataegi 15 g
Fol. Visci albi 20 g
Rad. Valerianae
Fol. Melissae āā 10 g
M.D.S. 2 с.л. Смес се залива
с 500 мл ВВ, след което чаят се прецежда
и след изстиване се пие по 150 мл 3 пъти
на ден.

ПК: Като помощно средство при леки форми на
АХ, ИБС и атеросклероза.

Rp./ Hb. Visci albi
Fl. Crataegi āā 40 g
Hb. Saturejae
Hb. Sedi acris āā 20 g
Fol. Menthae pip. 30 g
Rad. Valerianae 20 g
Strob. Lupuli 10 g
M.D.S. 2 с.л. смес се залива с 500 мл ВВ.
Оставя се да кисне 120 мин (ДД: 3 х 150 мл).

ПК: АХ, ИБС, атеросклероза

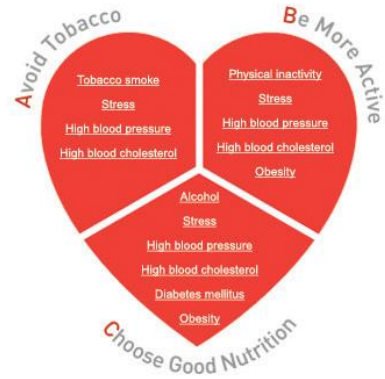
Rp./ Hb. Adonidis vernalis 25 g
Fr. Crataegi 40 g
Rad. Valerianae 30 g
Fol.Melissae 50 g
M.D.S. 1 с.л. От сместа се залива с 300 мл ВВ (вряща вода). След изстиване чаят се прецежда. Пие се по 100 мл 3 пъти на ден.

ПК: Помощно средство при сърдечна недостатъчност.

Многофакторен рисков контрол

“Много често ССЗ са сбъркан начин на живот.” *(акад. Ч. Начев)*

РФ за ССЗ

- •Тютюнопушене
- •Липиден статус

2/3 от риска

•Хомоцистеин >15 mmol/l

•Захарен диабет
•Метаболитен с-м
•Обездвижване
•Тахикардия

•ИТМ >30:
>>> наситени мастни киселини
> >>сол, >>> захар
>>> (или <<<) алкохол
<<< плодове и зеленчуци

•Стрес (и липса на психохигиена)

ТИХИТЕ УБИЙЦИ

- •Влошен липиден статус
- •Висок ИТМ
- •Тахикардия

- •Артериална хипертония
- •Захарен диабет
- •Слаба двигателна активност
- •Тютюнопушене
- •Алкохолизъм

Съучастие (compliance) на пациента

- Терапия (+ 1–2 измервания на АН и пулса)
- Нефармак. методи
- Двигателен режим
- Хранителен режим
- (нормален ИТМ)
- 8–9 h сън; избягване на РФ ...

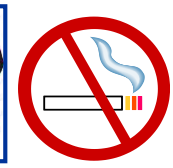

РИБЕНО МАСЛО

5 g/12 h p.o. (Vit. A&D)

Арахидонова киселина

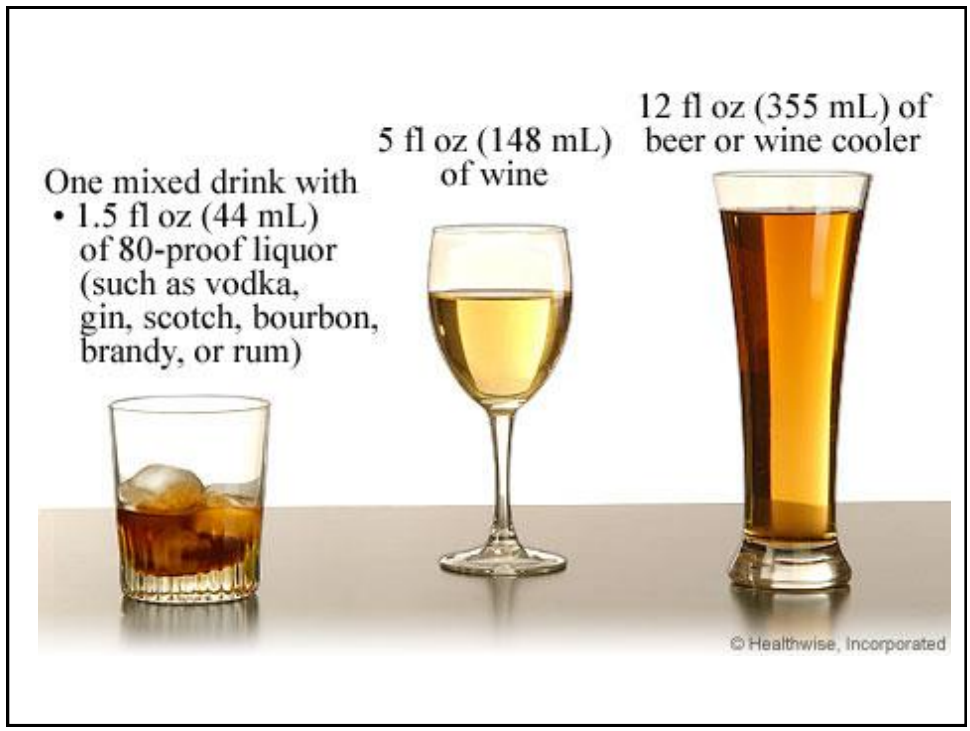
Ейкозапентанова киселина

Escimo-3® Omacor®

- TxA_2: силен тр. агрегант
- Силно инфламатогенни LTs
- PGI_2: силен тромбоцитен антиагрегант
- Слабо инфламатогенни LTs
- TxA_3: слаб тр. агрегант
- PGI_3: силен тромбоцитен антиагрегант

SMOKING....
HELPS YOU
RELAX!

One mixed drink with
• 1.5 fl oz (44 mL) of 80-proof liquor (such as vodka, gin, scotch, bourbon, brandy, or rum)
5 fl oz (148 mL) of wine
12 fl oz (355 mL) of beer or wine cooler
© Healthwise, Incorporated

Адювантни лекарства при ССЗ

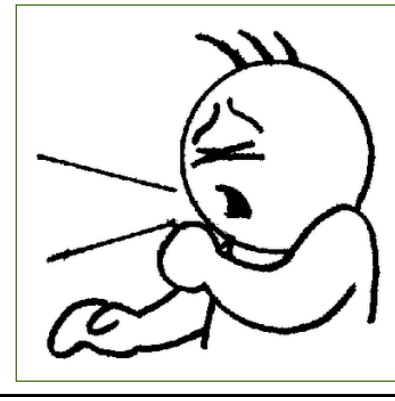
- **Тромбоцитни антиагреганти**
- **Фибринолитици (в първите часове)**
- **Антидислипидемични л-ва: статини**
- **Анксиолитици** (интермитентно през 2–4 дни)
- **Хелация, хепаринизация и др.**

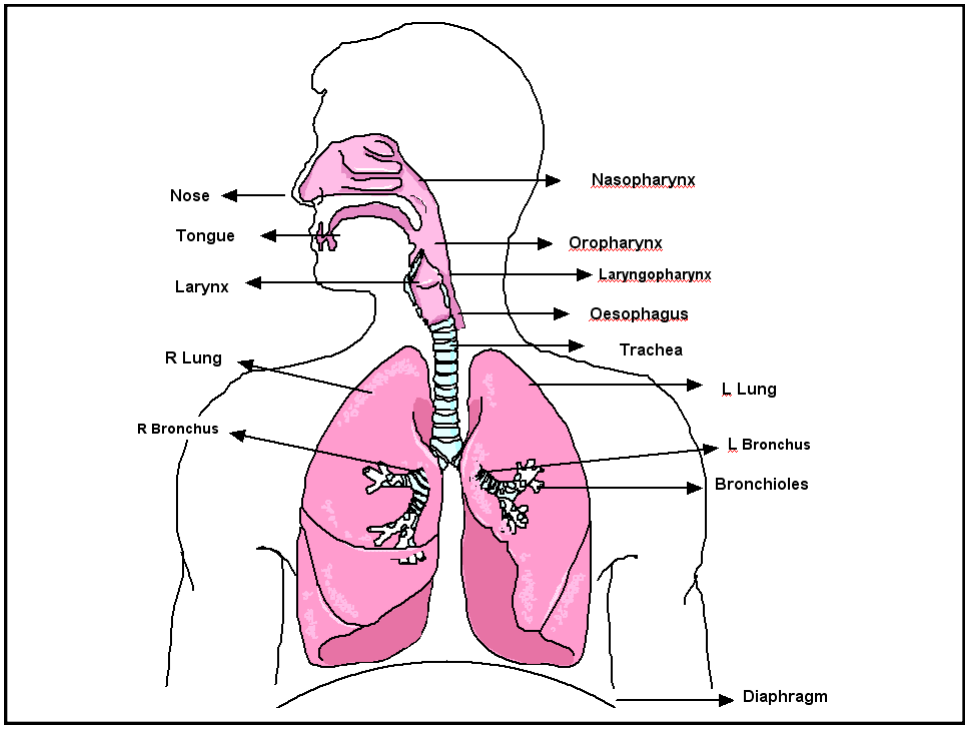
ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ДИХАТЕЛНАТА СИСТЕМА

(*резюме*)

Доц. д-р Ив. Ламбев
itlambev@mail.bg
www.medpharm-sofia.eu

❶ Средства против суха кашлица (Antitussiva)

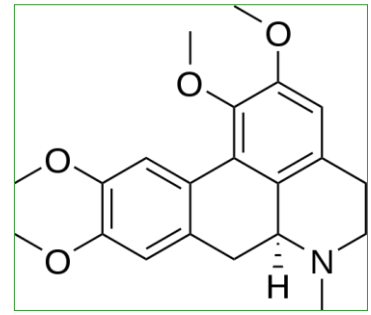
Избирателно потискат центъра на кашлицата, без да педизвикват Зависимост: **Glauvent®** (съдържа алкалоида глауцин, извлечен от жълтия блатен мак) и дериватът на кодеина – **Dextromethorphan®**.

Glaucium flavum
(жълт блатен мак)

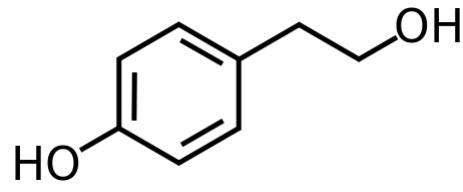
Глауцин

Plantago lanceolata
(теснолист жиловлек)

БАВ: фенилетаноиди и гликозиди

Plantago major
(широколистен жиловлек)
- Folia et Herba
БАВ: танини, вит. C
Д-ие: Противовъзпалително и ***бронхосекретолитично***.

❷ Средства при влажна кашлица (Expectorantia)

•Expectorantia liquefacientia (втечняващи средства)

Liquor Ammonii anisatus съдържа анасоново масло, амоняк и етанол. Действа втечняващо и антисептично. На наличието на анасоново масло (Ol. Anisi), чийто основен принцип е **анетолът**, се дължи *бронхо-антисептичният ефект*.

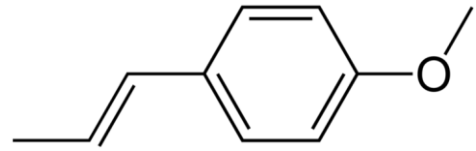

Pimpinella anisum (анасон)

Anetol

Hedera Helix (бръшлян)

Дрога: листата, брани по време на цъвтеж.

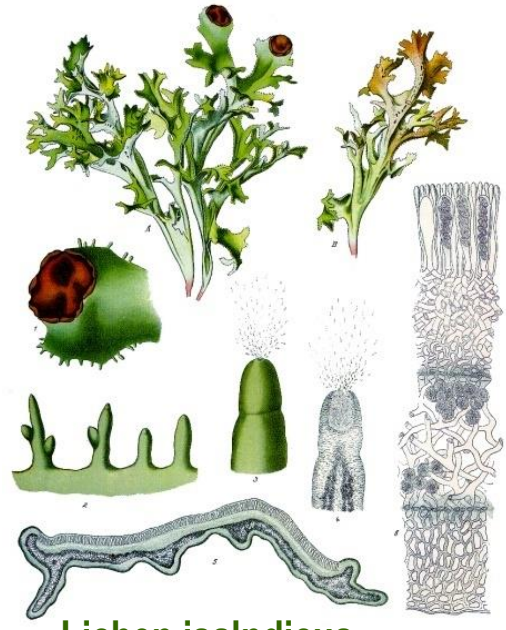
Втечнява бронхиалния секрет (с неясен механизъм).

•***Expectorantia emollientia (омекчаващи средства)*** **–** съдържат дроги, богати на **слузни вещества**

- ☞Flores Malvae – цветове от слез
- ☞Lichen Islandicus – исландски лишей
- ☞Radix Pulmonariae – корен от медуница
- ☞Semen Cydoniae – семена от дюля
- ☞Extractum Althaeae fluidum
- ☞Radix Althaeae – корен от лечебна ружа
- ☞Sirupus Althaeae
- ☞Tubera Salepi – салепови грудки (орхидея)
- ☞Folia Farfarae – листа от подбел

Malva silvestris (горски слез)

Lichen isalndicus

Pulmonariae officinalis (медуница)

Cydonia oblonga (дюля)

Althaea officinalis (лечебна ружа)

Salep (вид орхидея: Tubera Salepi)

Tussilago farfara (подбел)

•***Expectorantia purgantia (изгонващи средства)*** **–** дроги, съдържащи **сапонини**

- ☞Radix Primulae – корен от иглика
- ☞Radix Saponariae – корен от сапунче
- ☞Radix Ipecacuanhae
- ☞Herba Violae tricoloris

Primula officinalis (иглика)

Saponaria officinalis (сапунче)

Psychotria ipecacuanha (ипека)

Viola tricolor

(трицветна теменуга)

- Herba

БАВ: рутин, кверцетин, танини, салицилати, сапонини.

Д-ие: противовъзпалително, диуретично, отхрачващо, антиалергично.

Rp./ Inf. herbae Violae tricoloris
20 g/200 g
D.S. 3 x 1 с.л. дневно.

•***Expectorantia antiseptica (бронхоантисептици)*** **–** фитопрепарати и дроги, богати на **етерични масла**

- ☞Oleum Anisi (активен принцип Anetol)
- ☞Oleum Eucalypti (активен принцип Eucalyptol)
- ☞Oleum Menthae (активен принцип Menthol)
- ☞Oleum Ocimi Basilici (евгенол, цинеол)
- ☞Oleum Thymi (активен принцип Thymol)
- ☞Tilia platyphyllos (кверцетин, танини)
- ☞Matricaria chamomilla (азулени)
- ☞Herba Hissopi (туйон и фенол)

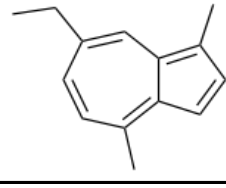
Eucalyptus deglupta

Евкалиптово дърво:
- **Folia**
- **Oleum**
- **Eucalyptol**

Листата му са основна храна за ленивите к о а л и.

Matricaria chamomilla
Лайка
(флавоноиди – апигенин и др.
+ хамазулен с анти-септичен ефект:

Tilia plathyphyllos
Липа
(биофлавоноиди)

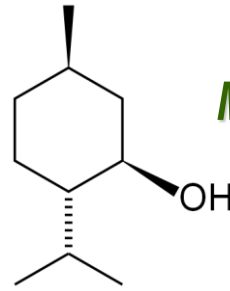

Mentha piperita

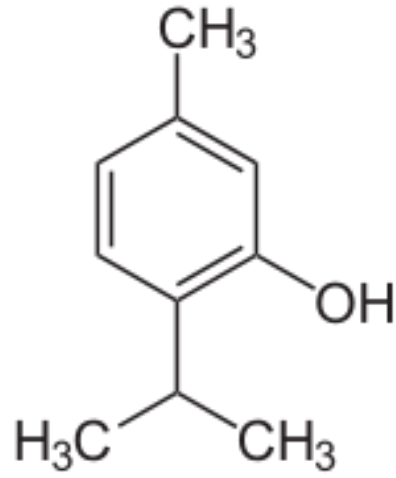

Menthol

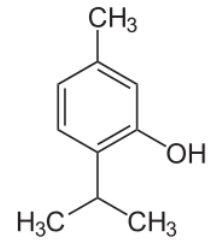
Thymus vulgaris

Thymol

Thymol – pulvis

- Метилов дериват на фенола (фенолов коефициент 30) – много ниска токсичност.
- Има антимикробен, антимикотичен, антихелминтен и местен анестетичен ефект.

Extractum Thymi fluidum:

Ocimum basilicum (босилек)

БАВ: ет. масло (евгенол, цинеол), сапонини, танини, флавоноиди

Hyssopus officinalis

Лечебен исоп

- Herba Hissopi

- 2 ч.л. Д/200 мл ВВ.
  ДД: 2 х 100 мл р.о.
  2 до 3 седмици.

БАВ: туйон и фенол.

ПК: хиперхидроза и влажна кашлица (като експекторант)

Nigella sativa L. – черен кимион (сем. Лютикови)

"Фараонско" масло. **ХД**. Съдържа > 100 БАВ: полиненаситени мастни к-ни, B_1, B_9, каротин, Ca, Zn, Fe. **Показания:** кашлица,КГДП, атеросклероза, *алергии*, невродермити, рак...

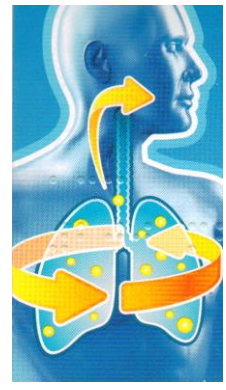
Caps. 500 mg (x 60 бр.)

- ***Комбинирани фитопрепарати и прескрипции***

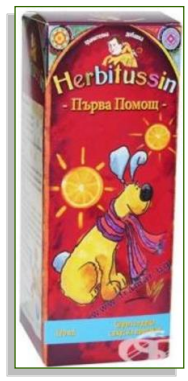

Състав: цвят от бъз, цвят от лайка, стрък от мащерка, плод от шипка, стрък от ехинацея.
Показания: грип, суха кашлица, КГДП.

Balsamum peruvianum, Camphora, Oleum Eucalypti u Oleum Rosmarini

Сироп 120 ml

Съдържа екстракт от африкански пелагрониум плюс витамин С и пчелен мед (сироп и пастили за смучене)
БАВ на ***Pelagronium sidoides***: кумарини и феноли (с имуностимулираща и противомикробна активност), биофлавоноиди, танини, сесквитерпени.
ПК: бронхит, фарингит, грипоподобни заболявания.

Zingiber officinalis
(джиндифил, исиот)
- Rhizoma Zingiberis

БАВ: ет. масло (до 3%), кетони (придаващи **пар-лив вкус**), гинегрол (при-даващ **лютив вкус**), нишесте, **танини**.

При кашлица с хрема – джинджифилов чай с мед:
1 ч.л. пресен настърган корен от джинджифил заливаме с 200 мл ВВ за 30 мин. Прецеждаме и пием с мед 3 пъти на ден.

Rp/ Infusi radicis Primulae 6 g/180 g
Ephedrini hydrochloridi 300 mg
Liquoris Ammonii anisati
Natrii benzoatis āā 3 g
Sirupi Althaeae ad 225 g
M. D. S. 3 x 1 супена лъжица на ден.

Rp./ Infusi radicis Primulae 6 g/180 g
Ephedrini hydrochloridi 300 mg
Liquoris Ammonii anisati
Natrii benzoatis āā 3 g
Sirupi Althaeae ad 225 g
M. D. S. 3 x 1 супена лъжица на ден
(при влажна кашлица).

Rp./ Hb. Thymi serpylli
Fol. Farfarae
Rad. Inulae āā 20 g
Hb. Hyperici
Fl. Primulae āā 10 g
Fol. Menthae pip. 5 g
M. f. species.
D. S. 3 с.л. сбор се залива с 600 мл ВВ. След 15 мин чаят се прецежда. Пие се подсладен с мед 3 х 200 мл на ден (*при простудни заболявания*).

Rp./ Fr. Rubi idaei (плодове от малина)
Fol. Farfarae (листа от подбел) аа 40 g
Hb. Origani (стръкове от риган) 20 g
M. f. species.
D. S. 2 с. Л. Смес се запарва с 500 мл ВВ и се вари 5 мин. Прецежда се и се пие топъл (при възпалителни заболявания на дихателните пътища с повишена температура).

Rp./ Hb. Thymi serpylli (стръкове от мащерка)
Fol. Farfarae (листа от подбел)
Hb. Pulmonariae (стръкове от медуница)
Rad. Althaeae (корени от ружа)
Fl. Sambici nigri (цвят от черен бъз)
Rad. Primulae (корени от иглика) аа 20 g
M. f. species.
D. S. 1 с.л. сбор се запарва с 300 мл ВВ (вряща вода) за 20 мин. Тази ДД се разделя на 3–4 приема (подслажда се с мед).
ПК: остър трахеобронхит или хроничен бронхит с гъсти секрети.

Rp./ Fr. Anisi (плод от анасон)
Fr. Foeniculi (плод от резене) aa 5 g
Hb. Salviae (стръкове от градински чай)
Rad. Althaeae (корени от ружа)
Hb. Thymi serpylli (стръкове от мащерка)
Hb. Origani (стръкове от риган) aa 10 g
Fl. Sambuci nigri (цвят от черен бъз)
Fol. Farfarae (листа от подбел) 20 g
M. f. species.
D. S. 1 ч.л. сбор се запарва с 300 мл ВВ за 15 мин. След прецеждане се пие на 3 пъти по 100 мл топъл чай.
ПК: остри и хронични бронхити.

Rp/ Flor. Tiliae
Flor. Chamomillae
Hb. Thymi aa 30 g
M.D.S. 1 суп. лъж. дрога се залива с 300 г вряща вода (доза за 1 ден). След изстиване се прави гаргара 3–4 пъти на ден (при стоматити, ангина, фарингит).

#

Rp/ Hb. Thymi 20 g
Hb. Hyperici
Fl. Primulae
Fol. Farfarae aa 10 g
Fol. Menthae 5 g
M.D.S. 2 суп. лъж. дрога се залива с 250 г вряща вода и след 15 мин се прецежда. Подслажда се и се пие 3 до 4 пъти на ден (при фарингит, ларингит, бронхит).

❸ Фитодеконгестанти

FITONASAL®
– *назален спрей 30 ml* с пулверизатор.
Медицинско изделие, съдържащо лиофилизиран сух екстракт от клей на корени на лечебна ружа; лиофилизиран екстракт от смола на смирна; дехидриран гел от столетник, етерични масла от евкалипт и лавандула.
БАВ: смоли, полизхариди, танини, биофлавоноиди, етерични масла.
Показан при *остри алергични и /или инфекциозни ринити*.
Прилага се ***per nasi*** няколко пъти на ден.

PINOSOL® – капки за нос 10 ml.
БАВ: тимол, ментол, евкалиптол (цинеол), ет. масла, токоферол.
Действа антимикробно, антисептично и хиперемизиращо.
Стимулира епителизацията и гранулацията.
ПК: Ринит и назофарингит, състояния след операция на носната кухина или след назална тампонада.

По 3–4 к през 2–4 h.

❹ Бронходилалатори

Някои растения, съдържащи етерични масла, (например **мащерка, роза**) притежават и известен бронходилататив ефект. Те се използват при спастичен бронхит, коклюш и бронхиална астма.

Растителен произход имат антиастматичните препарати, блокиращи фосфодиестеразата **Aminophylline** (Novphyllin®, Sophafyllin®) и **Theophylline** (Theotard®). Те съдържат алкалоида теофилин, който при аминофилина е под форма на етилендиаминова сол.

- Теофилинът и кофеинът блокират фосфодиестераза III, локализирана в бронхите и бронхиолите, и фосфодиестераза IV, представена в еозинофилите и адипоцитите.
- Те блокират още аденозин-1-рецепторите в бронхите и бронхиолите и аденозин-3-рецепторите в адипоцитите.

Известен бронходилатиращ ефект имат метилксантините кофеин и теофилин

Coffea arabica (seeds)
In an average cup of coffee:
Caffeine 75 mg

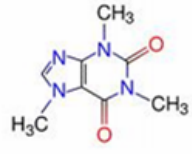

Cola acuminata
(Guru nuts)
In 200 ml bottle of cola drink:
Caffeine 30 mg

Thea sinensis
(leaves)
In an average cup of tea:
Caffeine 50 mg
Theophylline 1 mg

Caffeine
(Coffeinum)

Theophylline

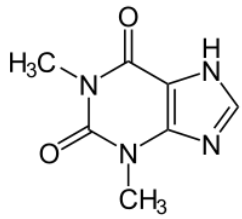
(–)

АТФ → АЦ → **цАМФ** → ФД → 3', 5'-АМФ

(+)

РСА → Бронходилатация (и тахикардия!)

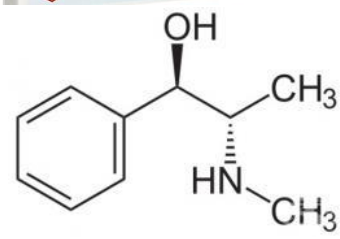
Theophylline

Ephedra distachya
(Забранена от МОК)

Ефедрин – непряк симпатомиметик (**тахифилаксия!**)

ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЕНДОКРИННО-МЕТАБОЛИТНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

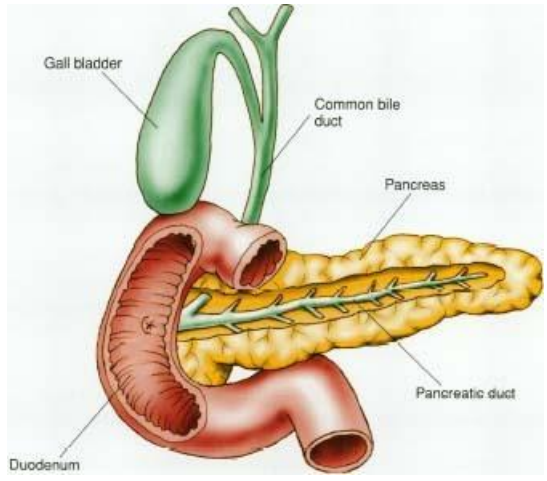
(*резюме*)

Доц. д-р Иван Ламбев
e-mail: itlambev@mail.bg
www.medpharm-sofia.eu

❶ Захарен диабет:
тип 1 (ИЗЗЗД) и тип 2 (НИЗЗД)

Глюкозата заема централно място в метаболизма като основен енергиен източник.

НОРМОГЛИКЕМИЯ (СЗО)

Глюкоза на гладно:

3.8–6.1 mmol/l

HbA_{1C}: 4.7–6.0%

(Ако е >7% трябва коригиране на терапията)

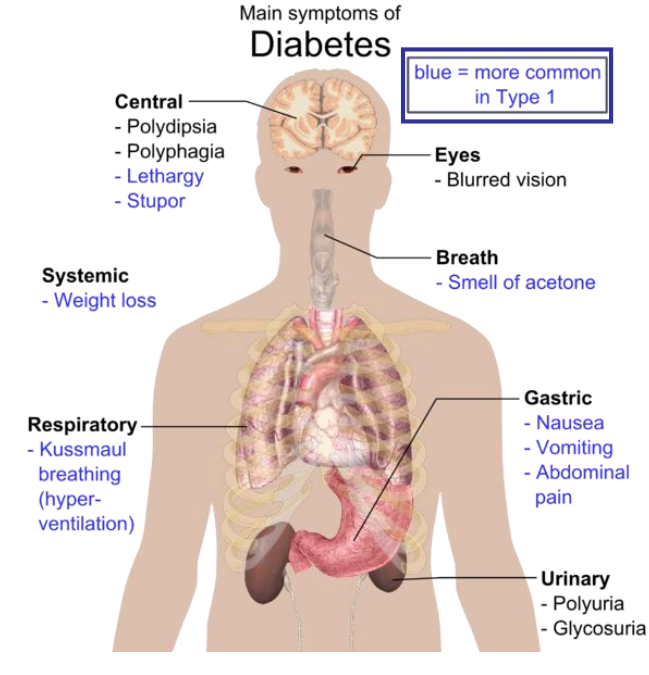
Орален тест за глюкозен толеранс

(75 g глюкоза p.o.: 2 h след това)

Нарушен гл. толеранс (7.8–11.1 mmol/l)

- **1/3 остават нормални**
- **1/3 остават с нарушен гл. толеранс**
- **1/3 развиват ЗД (DM)**

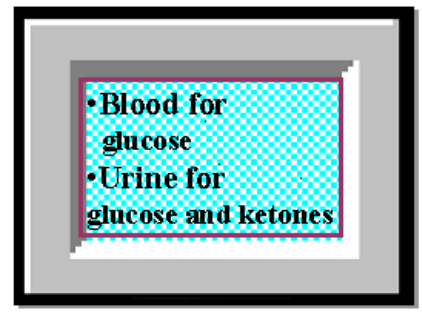

Терапевтични цели

- **Нормогликемия**
  - избягване на хипогликемиите и кетоацидозите
  - HbA_{1C} < 6.5%
- **Редукция на:**
  - нефропатиите
  - невропатиите
  - ретинопатиите
  - инфекциите (вкл. микози и др.)

MONITORING

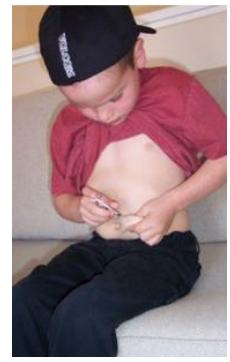

ИТМ 18,5–25

- Намаляване на рисковите фактори (никотин, алкохол, АХ).
- По-малко мазнини; въглехидрати – 50% от енергийните нужди; протеини (нормално).
- *COMPLIANCE (съпричастност, съучастие)* на пациента
- Природо-съобразен начин на живот

Терапията на ЗД тип 1 с инсулин е хормоно-заместителна.

Голяма съпричастност!

s.c.: 6 sec

Основни терапевтични групи лекарства, показани при ЗД тип 2

- Бигваниди (Metformin)
- СУП
- Инхибитори на чревната алфа-глюкозидаза
- Инкретиномиметици (Victoza®: s.c./24 h)
- Инхибитори на DPP-4
- Метиглиниди
- Комбинирани препарати

Morus nigra

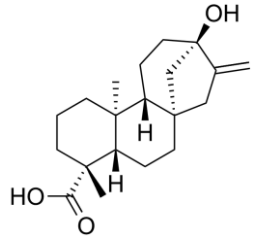

(екстракт от черничеви листа)
- потиска чревната α-гликозидаза

Листата имат силно противовъзпалително, **хипогликемично** и отхрачаващо действие. Около 2 с.л. сухи листа се запарват с 400 мл ВВ за 60 мин. ДД: 100 мл 4 пъти на ден *преди ядене*.

Stevia е многогодишно тревисто растение. Расте в дъждовните области на Бразилия, Венецуела, Колумбия. Сладките извлеци от **стевия** (под форма на таблетки или прах) съдържат **гликозида стевиол**, който е 300 пъти по-сладък от захарта.

Използва се като естествен подсладител в хранителни продукти и безалкохолни напитки, вкл. при болни от ЗД.

Galega officinalis (лечебен жаблек)

- Herba Galegi
- **БАВ:** Галегенин (*бигванидов дериват* с метформин-подобно д-ие), флавоноиди, танини...
- **ПК:** Помощно средство при ЗД и хипогалактия.

- 1 с.л. дрога/250 мл ВВ
- 3 х 80 мл преди хранене

Бигванидоподобно действие:

- Намаляване на чревната резорбция на глюкоза
- Стимулиране на анаеробната гликолиза
- Стимулиране на глюкозния uptake (усвояване)

Faseolus vulgaris
(kidney bean) – боб

- Legumina Phaseoli
(**напълно узрели сухи обвивки на плодовете!**)

БАВ: алантоин, холин, аминокиселини

ФД: Хипогликемично и диуретично д-ие

- 3 с.л. Д/600 мл вода. Варят се 15 мин.
- 4 х 150 мл на ден

Trigonella foenum-graecum
(гръцки сминдух,
камилско сено)
- Semen foeni-graeci

БАВ: лецитин, стероидни сапонини, флавоноиди (витексин), холин, слузни вещества (25%)

ФД: Стимулира основната обмяна и апетита
понижава кръвната захар. Действа ***анаболно***.

ПК: ЗД, подагра

☛ 1 ч.л. дрога/200 мл ВВ (= 3 дози дневно).

Nasturcium officinalis (Мокреш, друмче, пореч)

- Herba Nasturcii

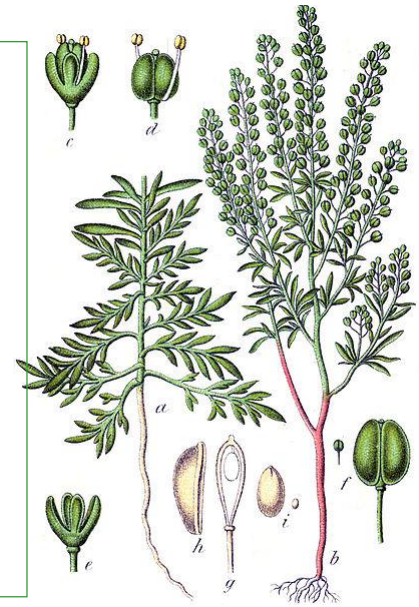
БАВ: Серен гликозид, витамин С, каротин

Действа: Хипогликемично
противоскорбутно

☛ Салата от листата: 1–2 шепи
2–3 пъти седмично

Lepidium ruderale
(горуха)
- Herba Lepidii

Съдържа **тио**гликозиди, които след хидролиза освобождават сяра.
Има хипогликемично д-ие.
Изследвана е от *проф. Д. Пасков и проф. Н. Бояджиева.*

Arctium lappa
(репей)
- Radix Lappae

Съдържа: **инулин** (40%), ет. масло (0.17%), фито-стероли, слузни в-ва.
Стимулира основната обмяна и заздравяването на рани. Укрепва косата.

- 1.с.л. Д/500 мл ВВ (Пие се 3 х 150 мл на ден).
- Външно (при косопад и рани): 1 с.л. Д/500 мл ВВ. Вари се 30 мин (измива се косата при косопад).

Vaccinum myrtillis
(Blackberry – черна боровинка)
- Folia Myrtilli

Понижава гликозурията.

Rp./ Hb. Absinthii 5 g
Fol. Mori nigri
Fol. Myrtilli āā 10 g
Leguminis Faseoli 20 g
Hb. Lepidii 50 g
M.D.S. 2 с.л. се заливат с 200 мл ВВ за 20 мин.
Прецежда се. Пие се по 1 ч.л. 2–3 пъти на ден.

Rp./ Fol. Myrtilli
Folliculli Phaseoli
Hb. Galegae
Hb. Lepidii
Fol. Menthae āā 50.0
M. f. species.
D. S. 2 с.л. от чая се заливат с 500 мл вряща вода и се запарват 30 мин. Изпиват се на 3–4 пъти (без захар).

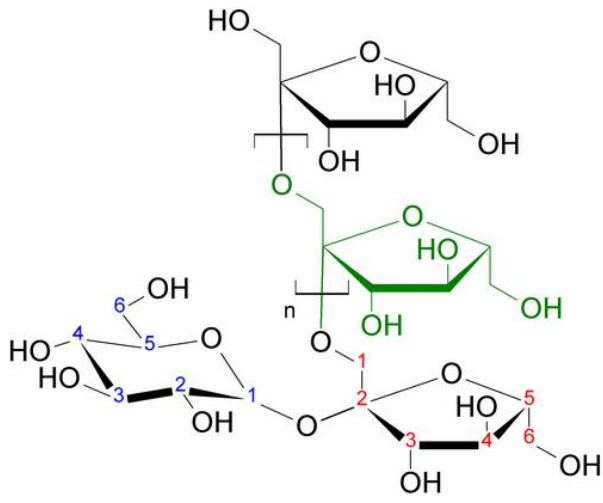
Inulin – пребиотик.

Представлява ***фруктоолигозахарид***.

Получава се от ***цикория*** и други растения. В стомаха освобождава фруктоза, която се абсорбира в тънкото черво и **при своя метаболизъм (неизискващ инсулин!)** служи като основен източник на енергия. Може да се използва и при ЗД. Инулинът **стимулира основната обмяна, подобрява въглехидратния и липидния метаболизъм**, а също и СЧ функции. Намалява т.м.

ИНУЛИН [Фруктоолигозахарид]

Екстракт от планински ясен, съдържащ **Glucevia** (стандартизиран екстракт от семената на ***Планински ясен – Fraxinus excelsior***):
– намалява скоростта на абсорбция на глюкозата; понижава холестерола.

Листа от гимнема силвестре, стевия, канела, бобови шушулки, листа от коприва, листа и плодове от черна боровинка, стръкове от жаблек, листа от бяла черница

Кучетата снемат стреса и освен това могат да «диагностицират» пристъпи при ЗД, ССЗ, епилепсия и др. от 20 до 60 мин преди тяхната проява.

Алтернативни методи за лечение на ЗД

1. Трансплантация на панкреас – възможна, но технически трудно изпълнима и високо рискова.
2. Трансплантация на островно-клетъчен комплекс (рисковете са по-малко).
3. Клетъчна терапия със стволови клетки ...
4. Генна терапия (в бъдеще).

❷ Билки при хиповитаминози

•Лук (луковица, листа): вит. С, каротин
•Шипка (плодове): вит. С до 2000 мг%
•Черно френско грозде (плодове): поливитамини
•Горска ягода (плодове): вит. С, B_1, Р, каротин
•Глухарче (пресни листа) (салата): вит. С, каротин
•Бреза (листа) и люти чушки: вит. С
•Тиква (месеста част): вит. С, B_1, каротин
•Киселец (листа, корени): вит. С, К
•Широколист жиловлек (листа): вит. С, К
•Морков (кореноплод): вит. С, B_1, B_2, B_9, К, РР, каротин
•Червена боровинка (листа, плодове): вит. С

Portulaca oleracea (тученица, purslane)

В 100 g **пресни листа или стръкове** от тученица има: *витамините* A (0.047 mg), B_1 (0.047 mg), B_2 (0.112 mg, B_3 (0.048 mg),B_6 0.073 mg), B_9 12 mcg), C (21 mg) и 12.2 mg), а също *олигоелементите* калций (65 mg), желязо (2 mg), магнезий 68 mg) и манган 0.30 mg). *Енергийното съдържание* на 100 г дрога е 84 kJ (20 kcal), а *водното* е 92.86%.
Прясната дрога съдържа още *омега-3 мастни киселини, бета-цианини* (подобряващи когнитивния дефицит) и *хомоизофлавоноиди* (показали в условия *in vitro* противотуморна активност).

Тученица по време на цъфтеж

Гръцка салата от тученица

Използват се пресни листа или стръкове от тученица, събирани преди цъфтежа, защото след това нейните вкусови качества намаляват.

Растението притежава стимулиращо и тонизиращо организма действие. Освен това е установена и известна актибактериална активност. Може да се приема орално в прясно състояние в доза около 100 г за възратсни и 15 до 60 г за деца, както ѝ под форма на салата. При бременни е противопоказана.
ПК: Като общо укрепващо средство при грип, фарингит, фебрилитет, диария, бактериална дизентерия, хемороиди, чревни и постапартални кръвизливи, lichen planus. Листата на тученицата се прилагат при ухапвания на кожата от от инсекти и змии, а също при ужилвания от пчели. Дрогата трябва да се измива много добре, защото тя расте ниско над земята.

Биофла-воноиди

- Fr. Cynosbati
- Hb. Hyperici
- Fr. Crataegi
- Цитрусови плодове

Грейпфрут

600 ml сок/24 h ензимен инхибитор и ефлуксен инхибитор на gp-P 170 (MDR!)
Флавоноиди: нарингѝн, нарингѐнин

Aronia prunifolia – арония

Аронията е многогодишен храст, чийто плодове съдържат витамин Р-подобни субстанции, ***фруктоза***, йод, хлорогенова киселина и други БАВ. Притежава антиоксидантно, противовъзпалително, антиатеросклеротично, капиляро- и венотонично действие. **Стимулира продукцията на Т3 и Т4**. Използва се във фармацевтичната промишленост. При домашни условия от нея се приготвят вино, ликьори, компоти, нектари, сладки, сушени плодове. Подходяща е и при болни от **захарен диабет и хипотиреоидизъм**.

Облепиха –
масло от семена –
Ol. Semeni Hippophae

- Съдържа високи концентрации на витамини (B_1, B_2, B_6, B_9, C; A, E), фосфолипиди, натрий, магнезий, желязо манган.
- Повишава имунната защита, повлиява благоприятно храносмилателната система, понижава холестерола.
- ДД: 2 х 2 капсули.

❸ Билки с предимно анаболно действие

Trigonella foenum-graecum
(гръцки сминдух, **камилско сено**)
Увеличава тестостероновата продукция; хипогликемично д-ие

Добре изсушените семена се счукват на прах. Приемат се по 1 ч.л. преди хранене с конфютюр или 50 г с червено вино и малко захар.

❹ Билки при затлъстяване

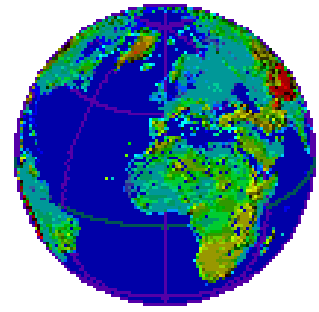
ИТМ =

$$\frac{\text{т. м. (kg)}}{\text{височина (m)}^2}$$

Норма: 18.5–24.9

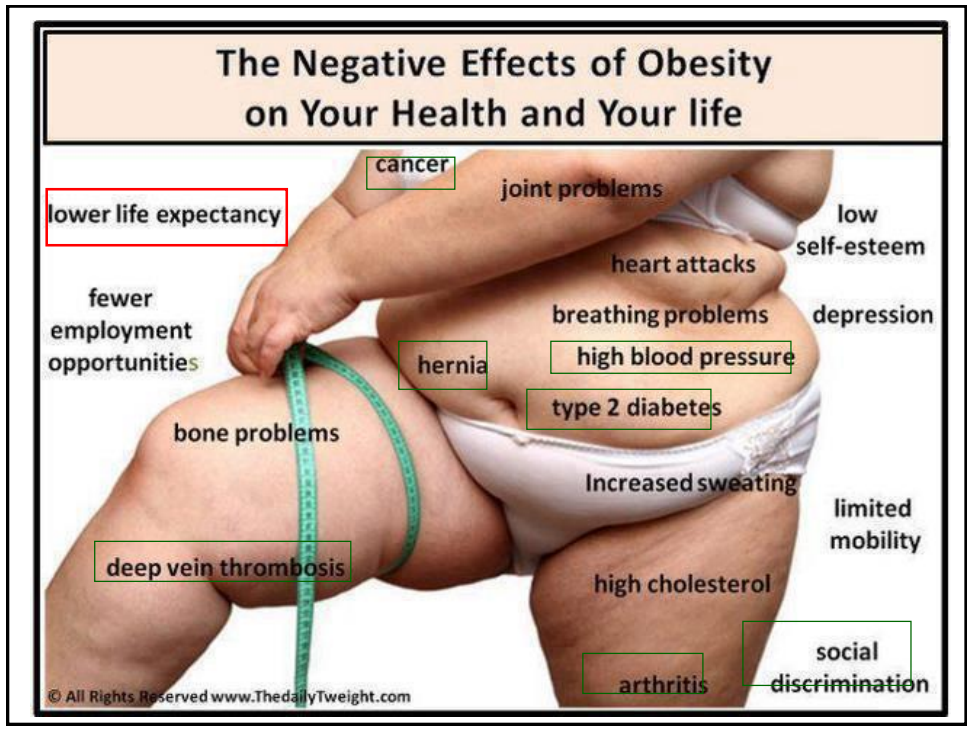
47% > ....

ИТМ > 35,

респ. т.м. повече от 30% над идеалната, Води до развитие на АХ, ЗД, подагра, остеоартроза, хиатусна херния, дислипидемия, сексуални проблеми и др.

Cystoseira barbata – **най-едрото** **водорасло** в Черно море

Дрога: изсушеният талус

БАВ: **алгинова к-на** (способна да поглъща голямо количество т-ст, свърза Ca^{2+} и действа хемостатично), **манитол**, бром, йод. Потиска апетита, а манитолът действа лаксативно.

☛ 1 с.л. Д/1000 мл ВВ за 10 мин.
Пие се по 250 мл 4 пъти на ден.

Fucus vesiculosus

(**мехуресто водорасло**): дрога е изсушеният талус
БАВ: 25% ***алгинова к-на*** *(полизахарид, който поглъща т-ст и* ***набъбва****)*; **0.2% I**, Br, вит. C, манитол.
ПК: Струма и като апетитопотискащо средство.
☛ 1 ч.л. Д/300 мл ВВ. Пие се 3 х 100 мл на ден.

Rp./ Fuci vesiculosi
Rad. Levistici
Cort. Frangulae
Hb. Milefollii āā 20.0
M.D.S. 1 с.л. от специеса се залива в 1 чаша с 200 мл вряща вода за 30 мин. Прецежда се и се изпива.
ДД е: 3 чаши на ден.

Екстрактът от зърната на зеленото кафе стимулира основната обмяна и е полезен при затлъстяване.

Fitospray (p.o.): 1–2 дози преди хранене

Theobroma cacao

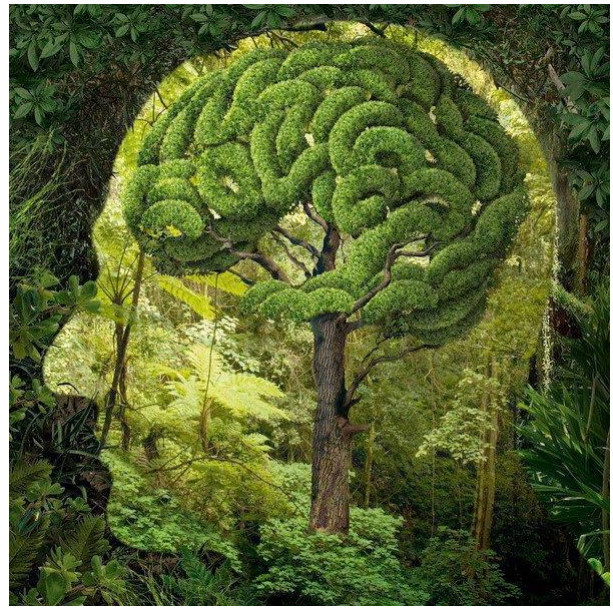

Какаовите зърна съдържат антиоксиданти, витамини, калий, магнезий, калций, желязо, хром, цинк, теобромин (алкалоид с бронхо-дилатиращ и слаб диуретичен ефект), 0,25% кофеин, **5-HT**. Стимулират хипогликемичния ефект на инсулина.

При затлъстяване – от 5 до 20 сурови зърна на ден (със или без плодов сок). Дъвчат се продължително.

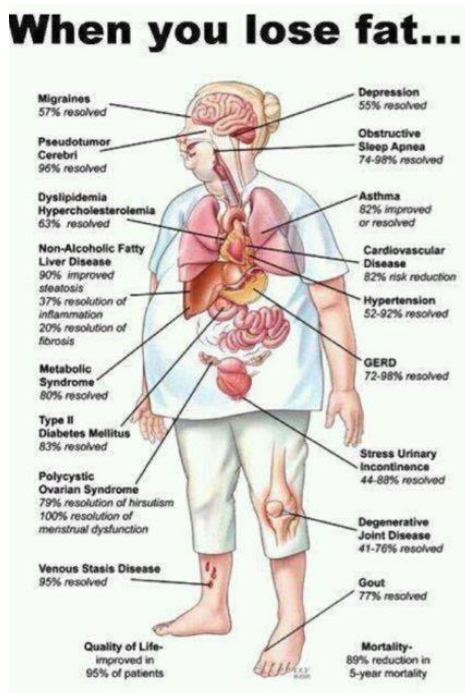
THINK GREEN

When you lose fat...
Migraines
57% resolved
Pseudotumor Cerebri
96% resolved
Dyslipidemia
Hypercholesterolemia
63% resolved
Non-Alcoholic Fatty Liver Disease
90% improved steatosis
37% resolution of inflammation
20% resolution of fibrosis
Metabolic Syndrome
80% resolved
Type II Diabetes Mellitus
83% resolved
Polycystic Ovarian Syndrome
79% resolution of hirsutism
100% resolution of menstrual dysfunction
Venous Stasis Disease
95% resolved
Quality of Life-
improved in 95% of patients
Depression
55% resolved
Obstructive Sleep Apnea
74-98% resolved
Asthma
82% improved or resolved
Cardiovascular Disease
82% risk reduction
Hypertension
52-92% resolved
GERD
72-98% resolved
Stress Urinary Incontinence
44-88% resolved
Degenerative Joint Disease
41-76% resolved
Gout
77% resolved
Mortality-
89% reduction in 5-year mortality

❺ Билки с хипохолестеролемично д-ие

•**Allium sativum**
(чесън)
NB: **sativum – лат. култивиран**

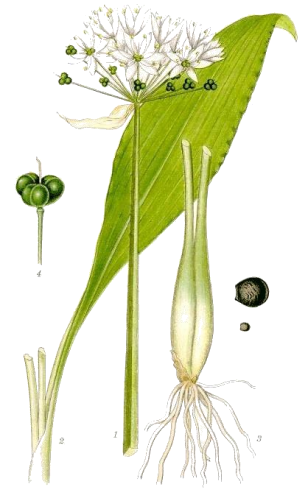
▲Allium sativum
(чесън)
- Bulbus Allii

ФД: Съдържа алиин (с бактерицидно и хипогликемично д-ие), който се превръща в алицин (има силна миризма), фитостероли, витамини (A, B_1, B_2, C), флавоноиди (с хипотензивно д-ие) и органични серни съединения, **производни на цистеина (с хипохолестеролемично д-ие)**

ПК: Атеросклероза, ИБС, АХ, КГДП, грип, безапетитие, хелминтоза

T-ra Allii sativi (при домашни условия):
250 г обелени луковици от чесън
се накисват в продължение на 14 дни
в 1000 мл ракия при 30 °C.
ДД: 3 х 10–15 к преди ядене.

▲Allium ursinum
(мечи лук)
-Bulbus, Herba

ФД: Близък по състав и действие на чесъна.

▲Crataegus monogina (глог)
▲Daucus carota (морков)
- Semen Dauci съдържа в-ва с коронародилатиращо д-ие
▲Linum usitatisimum
- Oleum Lini (Flax oil) съдържа omega-3-полиненаситени мастни киселини с хипохолестеролемично д-ие
▲Ябълков пектин
Pectivit C (pectin/vitamin C)
Пектинът **прекъсва ентеро-хепаталната рециркулация на жлъчни киселини** и понижава плазмените нива на холестерол.
Витамин С действа антиоксидантно.

Аронията
притежава и хипохолесетеролемично действие.

❻ Билкови прескрипции, стимулиращи лактацията (Памуков, 1989)

Rp./ Fl. Carvi – Кимион
Fr. Anethi – Копър
Fr. Foeniculi – Резене
Fol. Melissae – Маточина **aa 80 g**
M. f. species.
D. S. 2 с.л. от сбора се киснат 30 мин в 600 мл ВВ (вряща вода). След прецеждане от отварата се пие по 80 мл 15 мин преди и 30 мин след хранене.

Carvum carvi – кимион

Fructus

Anethum graveolens – копър

Faeniculum vulgaris – резене

Fructus

Rp./ Hb. Galegae – Жаблек **70 g**
Fr. Coriandri – Кориандър
Fr. Anethi – Копър
Fr. Foeniculi – Резене **aa 50 g**
M. f. species.
D. S. 2 с.л. от сбора се киснат 30 мин в 600 мл ВВ. След прецеждане от отварата се пие по 80 мл 15 мин преди и 30 мин след хранене.

Coriandrum sativum

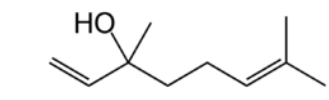
Fructus Coriandri

етерично масло (0,2–1%)

❑Линалоол (терпенов алкохол)

Прилага се под форма на запарка: 1–2 чаени лъжички счукан кориандър се заливат с 200 г кипяща вода за 1 час.

Дозира се 3 по 180 мл на ден.

линалоол

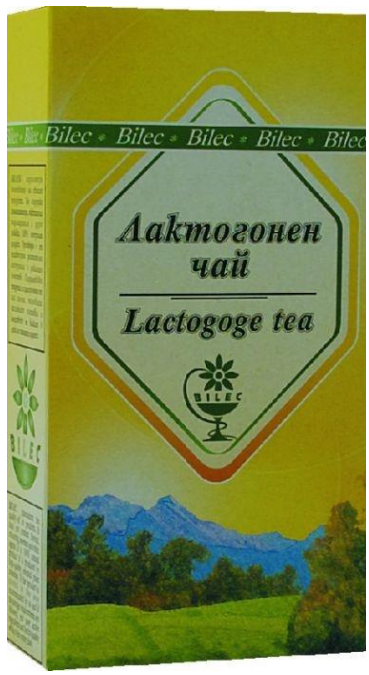

Rp./ Herbae Galegae – Жаблек
Foliorum Urticae – Коприва
Fructus Anisi – Анасон
Fructus Carvi – Кимион
Radicis Symphyti – Черен оман **aa 50 g**
M. f. species.
D. S. 2 с.л. от сбора се киснат 30 мин в 600 мл ВВ. След прецеждане от отварата се пие по 80 мл 15 мин преди и 30 мин след хранене.

Symphytum officinale – черен оман

❼ Билкови прескрипции, потискащи лактацията (Станева и сътр., 1982)

Rp./ Fol. Juglandis 20 g
Strob. Lupuli
Fol. Salviae āā 40 g
M. f. species.
D. S. 3 ч.л. от сбора се запарват в 500 мл ВВ. След изстиване се прецежда. Пие по 150 мл 3 пъти на ден.

ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ХРАНОСМИЛАТЕЛАНАТА СИСТЕМА

(*резюме*)

Доц. д-р Ив. Ламбев
Доц. д-р Р. Николов
www.medpharm-sofia.eu

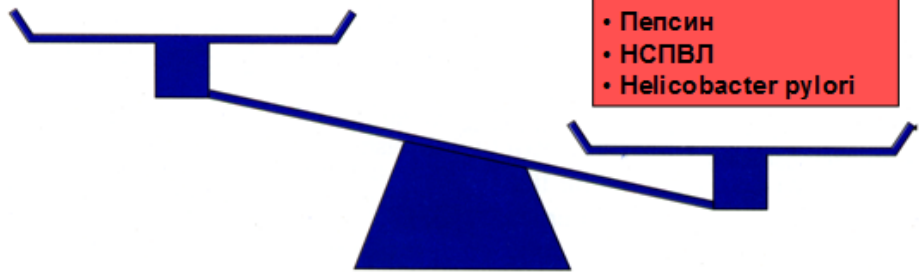
❶ Билки при пептична язва

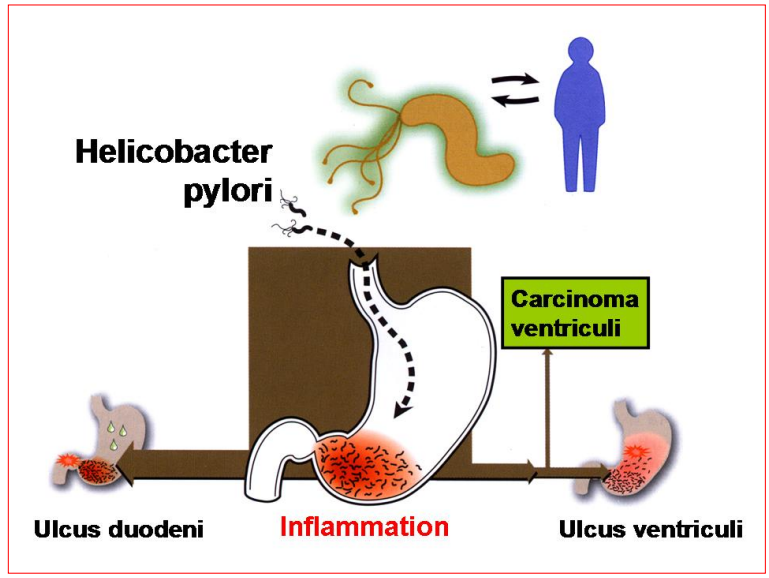
Протективни фактори

- Простагландини (E_1, E_2)
- Мукус
- Бикарбонати
- Мукозен кръвоток

Агресивни фактори

- Солна киселина
- Пепсин
- НСПВЛ
- Helicobacter pylori

The Nobel Prize in Physiology or Medicine (2005) was awarded jointly to Barry J. Marshall and J. Robin Warren *"for their discovery of the bacterium Helicobacter pylori and its role in gastritis and peptic ulcer disease"*

J. Robin Warren (2005)

Barry J. Marshall (2005)

Целта на фитотерапията е да се облекчат симптомите на язвената болест:

- спазми
- възпаление
- пирозис и болка
- <u>NB:</u> Ерадикацията на *H. pylori* е възможна само с антибактериални лекарства, приложени на фона на протонни инхибитори или H_2-блокери!

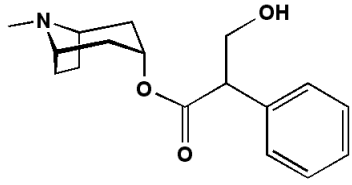
Atropa Belladonna

Radix Belladonnae

Extractum Belladonnae

- **Atropine –**

пре- и посинаптичен М-холинолитик

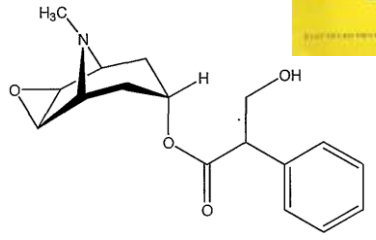

Hyoscyamus niger

Folia Hyoscyami

- **Scopolamine**

Chelidonium majus – змийско мляко

Herba Chelidonii

- **Extr. herbae Chelidonii**

Съдържа алкалоида хелидонин – 0.4%

Действа:

- **спазмолитично**
- **болкоуспокояващо**
- **жлъчкогонно**

Inula helenium – бял оман

Radix Inulae

- **терпенови лактони**
- **етерично масло (1–3%)**
- **спазмолитично действие**

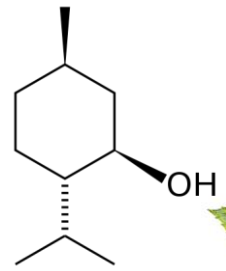

Mentha piperita

Folia Menthae

Етерично масло (1–3%)

- **ментол (до 60%)**

Ефекти:

- **спазмолитичен**
- **холеретичен**
- **антисептичен**

Rp./ Inf. fol. Menthae 6 g/180 g

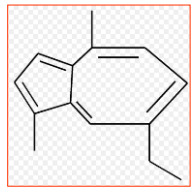
D. S. По 1. с.л. 3–4 пъти на ден.

- **спазмолитично действие**
- **стимулира секрецията на жлъчка**
- **карминативно (газогонно, антиметеористично) действие**

Marticaria chamomilla
Flores Chamomillae

Етерично масло

- Бисаболол
(сесквитерепенов алкохол)
- Флавоноиди
- *Хамазулен (10%):*

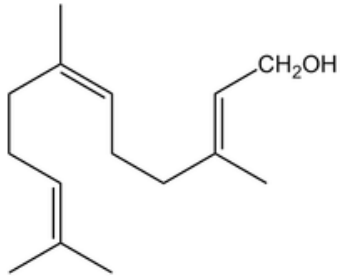

Rp./ Inf. flores Chamomillae 15 g/200 g
D.S. По една кафена чаша 3 пъти
на ден в продължение
на 30 дни.

Tilia Platyphylos
Flores Tiliae

❑**Фарнезол – алкохол с противовъзпалителен ефект**

Hypericum perforatum
Herba et flores Hyperici

❑**Хиперицин**

❑ **Хиперфорин (енз. инд.)**

Стимулира епители-зирането на язвата

Ulsan® – таблетки

- 20 mg Extractum herbae Hyperici – Хиперицин
- 20 mg Extractum corticis Frangulae
- Aluminii hydroxicarbonicum 380 mg
- Magnesii carbonicum 20 mg

Symphytum officinale – черен оман

Radix Symphyti

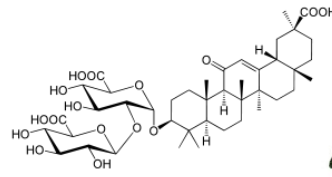
- алантоин (0.6 – 0.8%)
- алкалоиди
- танини
- Противовъзпалителен ефект

Glycirrhiza glabra – сладък корен

Radix Liquiritiae

- ***глициризин (6–12%)***
- **флавоноиди**
- **сапонини**
- **танини**
- **Минерал-кортикоидни НЛР!..**

NeoBianacid (МИ – медицинско изделие)

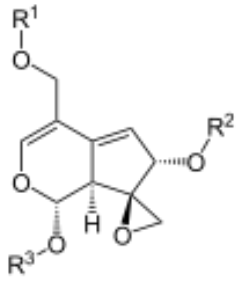
Съдържа: дехидратиран гел от листа на столетник, лиофилизирана слуз от корен на ружа и ечемик, лиофилизиран екстракт от корен на сладко коренче, варовик (калциев карбонат), натриев бикарбонат.
Действа антиацидно и мукозопротективно.

Отстранява симптоми на пирозис и гастралгия при хиперацидитет. Използва се, вкл. по време на бременност и кърмене. Приема се по 1 таблетка след основните хранения и вечер преди лягане.

Valeriana officinalis

Radix et Rhizoma Valerianae

- валепотриати

Melissa officinalis – маточина

Herba et Folia Melissae

- етерично масло
- танини

Действие:

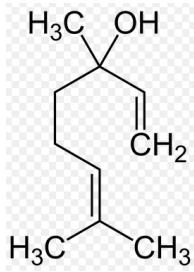
- седативно
- спазмолитично
- карминативно

Lavandula officinalis
лавандулово масло
❑**Линалоол:**

Действа:
Седативно и спазмолитично

Malva sylvestris
(горски слез)
- Flores et Folia

БАВ: слузно в-во, каротин, вит. С, танини
Д-ие: спазмолитично, противокашлично, антифлогистично.
ПК: възпалителни заболявания на храносмилателната, дихателната и отделителната система.

Rp./ Fol. Althaeae
Rad. Althaeae
Rad. Glicyrrhizae
Rad. Symphyti āā 20 g
Herbae Chelidonii 10 g
M.D. S. Приготвя се
отвара от 1 с. л. в 150 мл вода.
Пие се 2–3 пъти дневно по 150 мл.

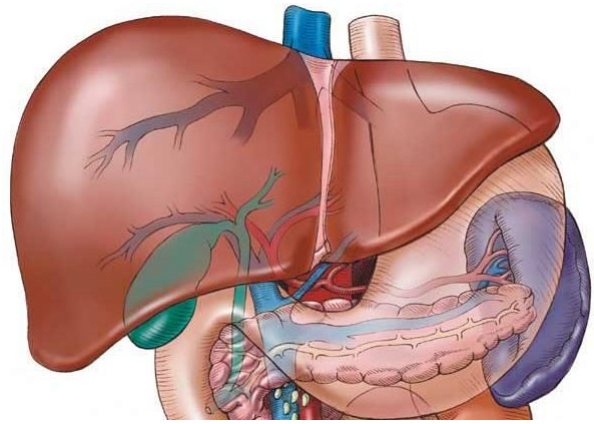
Rp/ Flores Chamomillae
Flores Foeniculi āā 10 g
Rad. Althaeae
Rad. Glicyrrhiziae
Fol. Menthae āā 20 g
M. fiat species.
D.S. По 2 чаени лъжички в 400 ml кипяща вода. Пие се по 1 чаша отвара 3 пъти на ден.

Rp/Fl. Chamomillae 200 g
Fr. Anethi
Fol. Menthae
Herbae Chelidonii
Rad. Symphyti
Rad. Liquiritiae aa 60 g
Fl. Calendulae
Rad. Berberidis aa 50 g
M. f. species.
D. S. 2 супени лъжици се прибавят в 600 грама ВВ. По 150 мл 4 пъти дневно.

Листа от Мента, Стрък от Жълт кантарион,
Цвят от Лайка, Цвят от Невен, Корен от Джинджифил,
Корен от Сладник, Листа от от Папая, Плод от Анасон.

❷ Билки при чернодробни заболявания

Silybum marianum – бял трън

Fructus Silybi

❑**Силимарин**

Фармакологични ефекти:

❑**хепатопротективен**

❑**холеретичен**

Carsil® caps. 100 mg
Legalon® 140 caps.

Taraxacum officinale – глухарче

Radix Taraxaci

- ❑тритерпени
- ❑каротиноиди
- ❑флавоноиди
- ❑стимулира жлъчната секреция

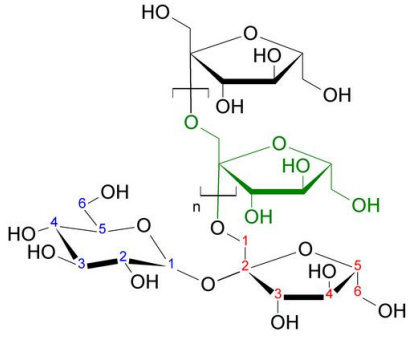

Cichorium intybus

(синя жлъчка)

- Radix Cichorii

- ❑инулин (50–60%)

Inulin – пребиотик.

Представлява фруктоолигозахарид. Получава се от ***цикория, репей*** и др. растения. В стомаха **освобождава фруктоза**, която се абсорбира в тънкото черво и **при своя метаболизъм (неизискващ инсулин!) служи като основен източник на енергия**. Може да се използва и при ЗД. Инулинът стимулира основната обмяна, подобрява въглехидратния и липидния метаболизъм, а също и стомашно-чревните функции. Намалява т.м.

Berberis vulgaris (кисел трън)

- Radix Berberidis
- Cortex Berberidis
- Fructus Berberidis

❑**Алкалоиди: 1–3%**
Берберин – жлъчкогонен ефект

Curcuma longa
- Radix Curcumae

❑***куркумин –***
до 3%
(полифенолно съединение)

•Холеретичен ефект
•Хепатопротективен и противоязвен ефект

Curcuma longa
Curcuma domestica

Влиза в състава на Холеретичния фитопрепарат Febichol®: caps. 100 mg

Cynara scolymus – артишок

Folia Cynarae – цинарин (близък структурно на рутин, кверцетин и силибинин), хлорогенова киселина

Ефекти:

- ❑холеретичен хепатопротективен
- ❑антиоксидантен

ХД, представляваща стандартизиран екстракт от корените на Picrorhiza kurroa

Съдържа гликозида куткин (до 4%), действащ:

- ❑Хепатопротективно
- ❑Антиоксидантно
- ❑Противовъзпалително

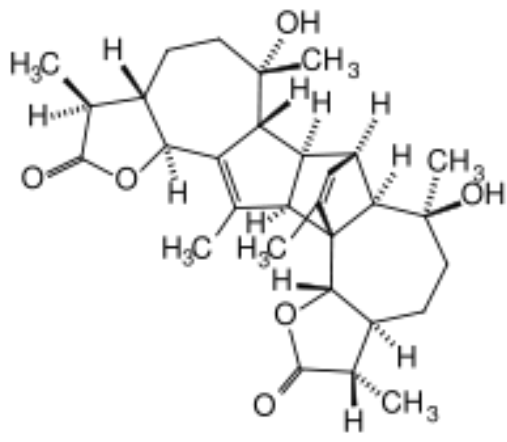
Екстракт от Radix Picrorhizae влиза в състава на Hepasave®: caps.

❸ Билки при безапетитие

Artemisia absinthium
Бял пелин
- Herba Absinthii
Абсинтин (горчив гликозид). Използван още от **Авицена** за стимулиране на апетита

И двата вида пелин са забранени от EMA поради токсичността им.

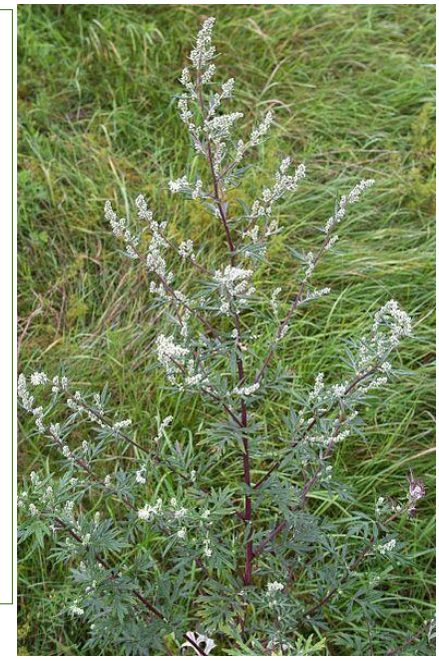

Абсинтин
(горчив гликозид)

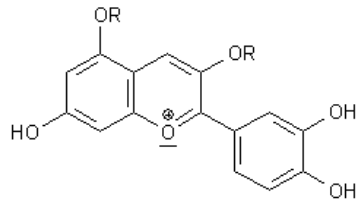
Авицена
(11 в. сл. Хр.)

Artemisia vulgaris
(горски черен пелин)
- Herba Artemisiae
- Radix Artemisiae
Има общоукрепващ и тонизиращ ефект.
При предозиране – тежки интоксикации (хепато-ренален синдром и гърчове)

Centaurea cyanus
(синя метличина)
- Flores Centaureae
Апетитостимулиращо действие (дължи се на *горчиви БАВ*: гликозидите центаурин и *цианин* и алкалоида пеларгонин.

Cyanin R = Glucose
Cyanidin R = H

Centaurium erythrea
(Червен кантарион)
Herba Centaurii

Съдържа горчиви гликозиди, които стимулират вкусовите рецептори на езика и рефлекторно чрез n. vagus засилват апетита.

Citrus aurantium (портокал)
- Folia, Flores, Cortex et Fructus Aurantii

БАВ: ет. масло и горчиви вещества. Стимулира апетита.
☛От 4 до 10 г. незрели плодове се прави запарка.

Етеричното масло, извлечено от портокала, е известно още като **бергаматово масло**.

Acorus calamus (блатен аир, миризлив акорус)

- Rhizoma Calami

Съдържа от 1.5 до 3.5% ет. масло, акорин (горчиво вещество), катехини, нишесте.
Д-ие: апетитовъбуждащо, газогонно, антидиарийно, жлъчкогонно.
Засилва стомашната секреция на солна киселина.
Използва се под форма на декокт:
15 г дрога/500 мл вода – доза за 1 ден.

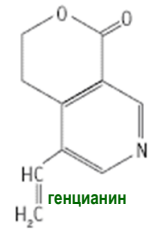

Cardius benedictus
(пресечка)
Herba Cardii benedicti

Съдържа сесквитерпенов **горчив лактон.**
1 ч.л. се запарва с 200 мл ВВ за 10 мин. Пие се 2 пъти преди хранене.

Gentiana lutea (жълта тинтява)
- Radix Gentianae

генцианин

БАВ: Съдържа гликозиди със силно горчив вкус (генциопикрин, генцизин, амарогенин и горчивия алкалоид ***генцианин***; недразнещи СЧТ танини.
☛ ½ ч.л. корени се накисват в 400 мл вода за 8 часа.
ДД: 1 ч.л. ½ час преди ядене.

Menyanthes trifoliata
(водна детелина)
- Folia trifoliatae
Съдържа горчивия алкалоид ***генцианин***.

Rp./ Inf. Foliorum Menyanthi trifoliatae 50 g
D. S. По ½ с.л. за чаша запарка.
Изпива се за 1 ден (на 3 пъти ***преди хранене***).

Rosmarinus officinalis – розмарин

- Folia Rosmarini

БАВ: 1–2% ет. масло, 8% танини. Стимулира храносмилането.

☛ 2 ч. л. листа се заливат с 200 мл ВВ. След изстиване се прецежда. Доза за 1 ден.

Zingiber officinalis

(джиндифил, исиот)

- Rhizoma Zingiberis

БАВ: ет. масло (до 3%), кетони (придаващи парлив вкус), гинегрол (придаващ лютив вкус), нишесте, танини.

Действие: апетито-стимулиращо и антиеметично.

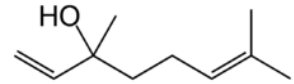
❹ Билки при метеоризъм

Anethum graveolens
– копър
Fructus Anethi
Етерично масло:
2.4–4%

Coriandrum sativum

Fructus Coriandri
етерично масло (0,2–1%)
❑Линалоол (терпенов алкохол)
Прилага се под форма на запарка: 1–2 чаени лъжички счукан кориандър се заливат с 200 г кипяща вода за 1 час.
Дозира се 3 по 180 мл на ден.

линалоол

❑**Екстрактът от кориандър намалява образуването на газове и проявява спазмолитично действие.**

Влиза в състава на препаратите:

✓**Carminativum Babynos – капки р.о.**

✓**Babynos ung.**

Прилага се при колики на кърмачета:

Rp/ Fol. Menthae

Fol. Melissae āā 50 g

M.f. species.

D.S. Приготвя се отвара от 2 чаени лъжички с чаша вода. Пие се по 1 чаша отвара вечер преди лягане.

ComFortex® – Х Д

Всяка мека желатинова капсула от 200 mg съдържа течни екстракти от:

Ferula asafoetida	36.7 об.%
Trachyspermum ammi	36.7 об.%
Gardenia gummifera	13.7 об.%
Zingiber officinale	9.2 об.%
Piper nigrum	3.7 об.%
Base	q. s.

ComFortex® – предимства

Отстранява симптоми на функционални нарушения на храносмилателната система:

- подуване и тежест в корема след нахранване
- стомашно-чревни колики
- промени в дефекацията
- нарушено храносмилане

По 2 капсули (= 400 mg) след хранене с 200 ml вода 2 пъти на ден, 5–7 дни.

❺ Билки при ентероколити и диария

Agrimonia eupatoria (**камшик**): Herba
БАВ: катехини, флавоноиди, вит. К
Д-ие: адстрингентно и противовъзпалително.
☛3 с.л. Д/500 мл ВВ. При диария се изпива за 1 ден.

Alnus glutinosa (черна елша)

- Fructus, Folia, Cortex

БАВ: танини, фенолни киселини, флавоноиди.

Д-ие: Антидиарично и адстрингентно.

☛Използва се под форма на декокт
15 g/200 g
(ДД: 3 x 1 с.л.)

Cornus mas (дрян)

- Fructus Corni

БАВ: Пектин, танини.

ПК: Диарии

Rp./ Fruct. Cornis masis 100 g
D. S. Запарва се по 1 с.л. в чаша ВВ. Доза за 1 ден.

Geum urbanum
(градско омайниче)

- Rhizoma et radix Gei

- Herba Gei

БАВ: Танини и гликозида **геин**.

Д-ие: антидиарично, противовъзпалително, противомикробно.

☛ 2. с.л. Д/200 мл ВВ. Доза за 1 ден.

Tormentilla erecta
(планински очиболец

- Rhizoma Termentillae

БАВ: катехини (30%)
Д-ие: адстрингентно, противовъзпалително

☛ 2 с.л. Д/500 мл ВВ за 5 мин.
ДД: 3 х 150 мл

Rubus fruticosus (къпина)

- Fructus et Foliae

БАВ: танини (до 14%), пектин, флавоноиди, вит. С.

Д-ие: констипиращо, херпес-статично, адстрингентно, противовъзпалително.

☛ 2 с.л. листа/500 мл ВВ киснат 1 час. (ДД: 4 х 125 г на ден).

Blackberry

Ulmus minor (полски бряст)

- Cortex Ulmi

БАВ: танини (3%), флобафени.

Д-ие: адстрингентно, противоъзпалително, антидиарично.

☛ 1 с.л. кора/500 мл вода се вари 10 мин. Прецежда се и се пие по 150-160 мл 3 пъти.

Aloe arborescens

Използва се прах, наречен САБУР, получен от няколко вида Алое или пресен сок, извлечен от листата на Aloe arborescens. С изследванията си офталмологът акад. Филатов доказа наличието на биогенни вещества в дрогата, както и в препарати, получени от нея. Пресният сок съдържа още антрахинони, смоли и слабо изучени вещества с бактерицидно действие. Използва се в офталмологията (парентерелно) като биогенен стимулатор, а в гастроентерологията като лаксативно и холеретично средство.

SPECIES GASTRO-ENTEROCOLICA:

билков чай 1,5 g във филтър-сашета (оп. 20 бр.).
В 1 саше има:
Matricaria chamomilla 270 mg, Herba Hyperici 225 mg, Herba Basilici 315 mg, Folia Menthae piperitae 300 mg и Folia Melissae 390 mg. Помощно средство при хроничен гастрит, колоспазъм, язвена болест. Водният извлек се приготвя като се залеят 1 или 2 филтър-пликчета с 200 ml кипяща вода и се накисват 10–15 min. Дозата е 1 чай 3 пъти на ден 30 min преди хранене в продължение на 2–3 седмици.

❻ Билки при констипация

Rp/ Inf. fol. Sennae 15 g/200 g

D. S. Пие се вечер преди лягане

Лаксативен ефект – след 8 до 10 h

Cassia angustifolia

Синоними: Cassia acutifolia, Senna plant, Alexandrian plant – майчин (александрийски) лист - Folia Sennae

Дрогата съдържа антрахинововите гликозиди Сенозид А и Сенозид Б с лаксативен ефект:
1 с. л. наситнени до 0.5 см листа се накисват през нощта в чаша вода. Сутринта се прецеждат и течността се изпива като очистително, вкл. от бременни.

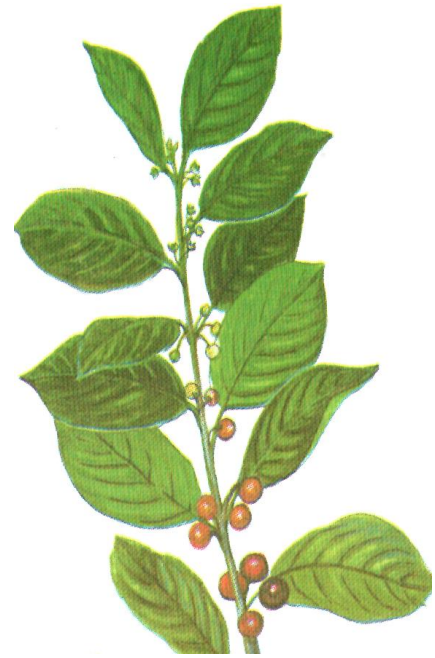

Frangula alnus –
зърнастец
Cortex Frangulae

- **Антрах. гликозид гликофрангулин**

- **Влиза в състава на:**

Чай за отслабване (с лаксативна активност):
- 20 филтър-пликчета по 1,5 g
- кори от зърнастец
- корен от глухарче
- стрък от бял имел и др.

Шоколад "КОМФОРТ"
Съдържа: стрити листа
от майчин лист 6% и корен от
джинджифил 2%, какао на прах,
растително масло...
ДД: ½ шоколадче.

Rhamnus catharticus – слабителна зърника

- **Fructus catharticae**
- **Антрахинонинови гликозиди с лаксативен ефект, по-важен от които е рамнокатартинът.**

Aloe arborescences

•Антрахинонов гликозид – алоин

Plantago psyllium

Semen Psylii

- ❑слуз
- ❑иридоидния гликозид аукубин

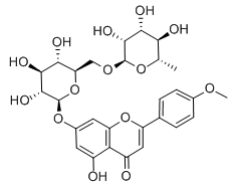

Laxal® – caps. 500 mg

Linaria vulgaris – обикновена луличка

- ❑Folia et herbae
  алкалоиди – пеганин
- ❑Flores Linariae
  гликозиди – линарин

❑Влиза в състава на фитопрепарата Laxilin®

По 1 капсула на 12 или 24 h.

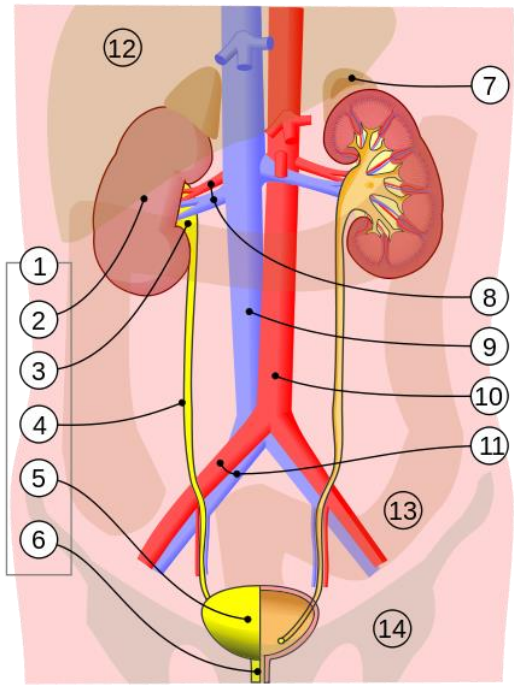

Листа от Сена, Кори от зърнастец, Цвят от Роза, Лист от Мента, Плод от Резене, Корен от Сладник, Корен от Джинджифил.

ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА УРО-ГЕНИТАЛНАТА СИСТЕМА

Доц. д-р Иван Ламбев
www.medpharm-sofia-eu

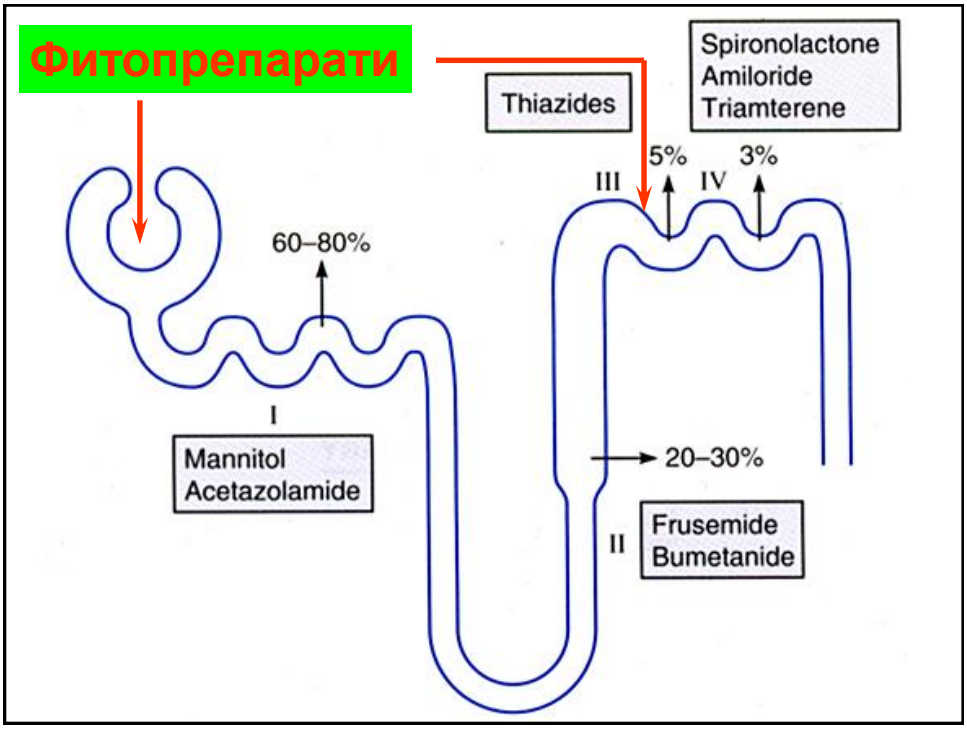

1. Отделителна система
2. Бъбрек
3. Бъбречно легенче
4. Уретер
5. Пикочен мехур
6. Уретра
7. Надбъбречна жлеза
8. Бъбречна артерия и вена
9. Долна празна вена
10. Коремна аорта
11. Обща хълбочна артерия и вена
12. Черен дроб
13. Дебело черво
14. Таз

1. Дроги с изразен диуретичен ефект

Съдържат:

- **Етерични масла**
- **Биофлавоноиди**
- **Сапонини**

Fr. Apii
– целина

2–3% етерично масло
– при бъбречни и други отоци

Apium graveolens
(целина)

Rad. Carlinae – решетка

- Съдържа 1–2% ет. масло с диуретичен ефект и дъбилни в-ва (танини) с противовъзпалителен ефект
- Използват се под форма на алкохолни и водни извлеци

Carlina Acanthifolia All.
(Решетка)

Rad. Levistici
лечебен селим (девесил)

Съдържа 0,6–2% ет. масло
Използва се при
уроинфекции и
начална ХБН

Levisticum officinale Koch

Fr. et rad. Petroselini - магданоз

2–7% ет. масло, съдържащо апиол, бергаптен, *апигенин*

Влиза в състава на *Species diureticae*.

Hb. Solidaginis
- горски енчец
(Solidago virga-aurea)

- 0,5% етерично масло
- Флавоноиди
- Фитопрепарати (RL)
- БНМ: хрон. нефрити

Горски енчец
Solidago virga-aurea

Betula alba
- бяла бреза

- **Folia: сапонини (до 3%)**
- ***Gemmae* *(листни пъпки)***
  съдържат ет. масло (4 до 6%)
- **Cortex: сапонини**

Използват се водни извлеци.

Rhizoma Graminis - троскот

- **сапонини +**
- **слузни вещества**

Синергично действие

Radix Dictamni - росен

- Съдържа сапонини.
- Водните извлеци при нефролитиаза и цистити

Dictamnus albus

Hb. Herniariae – изсипливче

Съдържа 3% <u>херниарин</u> (сапонин), етерично масло (0.6%) и флавоноиди с диуретичен и противовъзпалителен ефект. Флавоноидите повишават СЧ резорбция на сапонините.
Водните извлеци – при:
бъбречни отоци,
уролитиаза и цистити.

Изсипливче
Herniaria glabra

Radix Ononidis
– гръмотрън

Съдържа сапонини, ет. масло, изофлавонови гликозиди и танини с диуретичен и противовъзпалителен ефект. Водните извлеци са показани при уролитиаза, простатит, цистит, уретрит, подагра, затлъстяване.

Корени от гръмотрън

(Radix Ononidis, Restarrow root)

Fr. Faseoli sine semine – фасул

- Сапонини
  с диуретичен ефект
- Аминокиселини
  с хипогликемичен ефект

Sambucus ebulus - тревист бъз

Radix: сапонини
Flores: ет. масло
Fructus: ет. масло

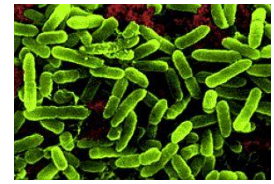
Sambucus ebulus L.

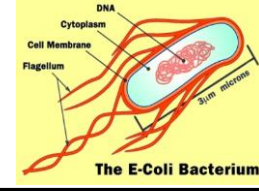
Sambucus ebulus:

- Диуретичен ефект
- Антибактериален ефект

Ps. aeruginosa

E. coli (Ognyanov et. al., 1979)

Fr. Tribuli – трабузан

- Съдържа стероидни сапонини флавоноиди и фитостероли.
- Инфузите му имат силен диуретичен ефект.

Показан е и при нефролитиаза.

NB: Tribestan®

Бабини зъби (трабузан)
Tribulus terrestris

Stigmata Maydis
- коса (свила) от царевица

•Сапонини (2–3%)
•Танини (11–13%)
•Флавоноиди
•Витамин К
хемостатичен ефект
и диуретичен ефект

Hb. Asperulae
- лазаркиня

•Гликозиди
с диуретичен ефект
•Танини и кумарини
с противовъзпалителен ефект
Запарки при цистопиелит
и уролитиаза

Fl. Cyani

- синя метличина

- Флавоноиди и сл. вещества
- Инфузите се прилагат при бъбречни отоци, късна токсикоза, цистити

Синя метличина
Centaurea cyanus L.

Stip. Cerasorum - вишна

- Флавоноиди
- Танини
- Кумарини
- БНМ: уролитиаза

Fr. Cynosbati sine seminae (шипка)

- Витамини С (1%)
- Витамин А и К
- Флавоноиди
- Сапонини
- Танини

Fructus Rosae caninae
(Fructus Cynosbati)

Fr. Cynosbati

- **Антискорбутен ефект**
- **Противовъзпалителен ефект**
- **Диуретичен ефект**
- **БНМ: отвари**
  при уролитиаза

Fol. Taraxaci – глухарче

- Флавоноиди
- Инфузи (10 g/200 g):
- Салуретичен ефект
  - Racz-Kotilla et al. (1974)
  - Берхин (1979)
  - Халматов (1979)

Глухарче
Taraxacum officinale

Hb. Genistae tinctoriae – багрилна жълтуга

- **Флавоноиди**
- **Сапонини и танини с диуретичен, лаксативен и капиляротоничен ефект**
- **Про цистит и холецистит**

2. Дроги с уроанти-септичен ефект

- **Гликозиди**
- **Етерични масла**
- **Танини**

Arctostaphylos uva-ursi L.

Fol. Uvae ursi
- мечо грозде

Фенолни гликозиди
и метиларбутин
Галотанини (до 20%)

Арбутин и метиларбутин
– добра чревна резорбция и
добра уринна екскреция
хидрохинони (уроантисептици)
– слаб диуретичен ефект
Галотанините дразнят
стомашнта и чревната лигавица

Водни извлеци от
Fol. Uvae ursi
(краткотрайно) и
Fol. Vitis idaei
(продължително) при:
- **пиелити**
- **цистопиелити**
- **цистити**

Fol. Vitis idaei

- червена боровинка

Арбутин (5–6%)

Катехинови танини (8%)

- **добра поносимост**

Флавоноиди

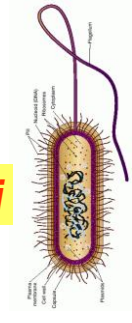
Vaccinnum Vitis idaea (cranberry)

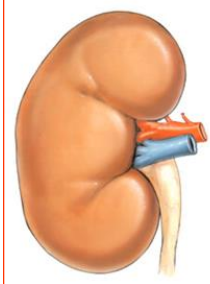
Fol. Vitis idaei

Ефекти:
•уроантисептичен
(при алкална урина)
противовъзпалителен

Urinal (капсули) – изсушен концентриран сок от плодовете на растящ в райони с умерен климат на САЩ, Европа и Азия вид червена боровинка – ***Vaccinium macrocarpon***.
Предотвратява адхезията на *E. coli* към уротела.
Показан като помощно средство в комплексната терапия на уроинфекциите на долните пикочни пътища.

E. coli

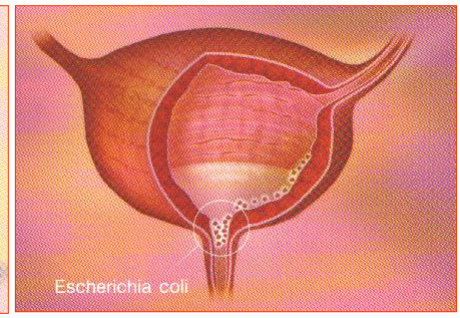

•Аминогликозиди
•Бета-лактами
•Фосфомицин
•(Monural®)
•Co-Trimoxazol
•Хинолони
•Оксихинолини
•Нитрофурани

3 x 1–2 капсули

Стандартизиран екстракт от червена боровинка 120 mg
(= 36 mg протоантоцианидини) плюс:
• витамин С – 60 mg (= 75% от ФДН)
• витамин Е – 10 mg (= 83% от ФДН)

По 1 табл. на ден по време на хранене 10 до 30 дни.

Hb. Callunae – калуна

- **флавоноиди**
- **хидрохинон (уроантисептик)**
- **катехинови танини**
- **слузни вещества**

Calluna vulgaris L.

Fr. Juniperi – хвойна

- 0.5–2% етерично масло
- флавоноиди, танини
- диуретично д-ие
- противовъзпалително д-ие

При хроничен цистит и бъбречна недостатъчност.

Juniperus communis L.

Rosmarinus off. L.

Fol. Rosmarini
- розмарин

Етерично масло (1–2%) алфа-пинен, борнеол, пинеол, сесквитерпени. При *бъбречни и жлъчни* заболявания (RL: Rote Liste).

3. Дроги с уролито-литичен ефект

- **Силикати**
- **Гликозиди**
- **Терпени**

Equisetum arvense
- полски хвощ

Подобно на Polygonum arviculare (пача трева) полският хвощ съдържа силикати с диуретичен и уролитолитичен ефект

Силикатите имат добра СЧ резорбция и уринна екскреция. Поддържат съотношението между колоиди и кристалоиди. Потискат образуването на бъбречни конкременти.

Inf. Hb. Equiseti при:

- **уро- и холелитиаза**
- **бъбречни и други отоци**

Силикатите имат дразнещо действие върху уротела при остри възпалителни процеси на отделителната система.

Hb. Polygoni – пача трева

- Соли на силициевата киселина
- Кверцетин (флавоноид)
- Инфузи при уролитиаза

Пача трева

Rubia tinctorum L. (брош)
Дрогата – ***Radix Rubiae***, съдържа от 2 до 3% ди- и **три-оксиантрахинонови гликозиди, флавоноиди** и други биологично активни вещества **с диуретичен, уролитолитичен и спазмолитичен ефект**. Инфузи (1:10), приготвени от нея, улесняват разтварянето на **конкременти, съдържащи калциев и магнезиев сулфат** в пикочния мехур и бъбречното легенче. Дрогата влиза в състава на много фитопрепарати (Cystenal®, Rowatinex® и др.), показани при **уролитиаза**.

Препаратите от брош оцветяват в червено урината, при което ДД трябва да се намали.
Повишават pH на стомашния сок - дразнят ст. лигавица

Противопоказания:
- **язвена болест**
- **гломерулонефрит**

ROWATINEX®

БАВ: терпени (липидоразтворими в-ва с висока СЧ резорбция) – подобряват бъбречния кръвоток и повишават диурезата. Увеличават уринната концентрация на колоиди и предотвратяват образуването на бъбречни конкременти. Фитопрепаратът има и спазмолитичен ефект.

ДД: 3 х 1 капсула (при нефролитиаза и бъбречни колики).

4. Дроги с хемо-статичен ефект

- **Витамин К**
- **Витамин С**
- **Биофлавоноиди**
- **Танини**

Fl. et Hb. Millefolii

- бял равнец

- Витамин К и С, ет. масло (богато на хамазулен)
- Прилага се като инфуз.

Fr. et cortex Coryli – леска

- Танини (10%)
- Витамин С
- Запарки при хематурия и простатит

Rad. et Rh. Sanguisorbae - лечебна динка

Танини (10–22%)
Етер. масло и др.
Водни извлеци при
хематурия
(Йорданов и съавт. 1963)

Sanguisorba officinalis

Fl. Sophorae - софора

- **Рутин (20%)** и други биофлавоноиди

Прави се спиртна т-ра.

Софора
Sophora japonica L.

Fol. Urticae - коприва

- Витамин С
- Каротиноиди
- Танини
- Хемостатичен и противъзпалителен ефект

5. Дроги с противо-възпалителен ефект

- етерично масло
- флавоноиди,
- витамини (А, С),
- танини, слузни в-ва,
- сапонини

Hb. Hyperici
- жълт кантарион

- Кверцетин, хиперицин, хиперозид, рутин
- Витамин С
- Каротин
- Катехини (10%)
- Етерично масло

Hypericum perforatum L.

Inf. Hb. Hyperici

- **Противовъзпалителен ефект**
- **Епителотоничен ефект**
- **Антиулксен ефект**
- **Капиляротоничен ефект**
- **Спазмолитичен ефект**

Водните извлеци съдържат *хиперфорин* и индуцират CYP450

- **Капиляротоксикози**
- **Остър гломерулонефрит**
- **Остър цистит**
- **Остър цистопиелит**

Semen Lini
- ленено семе

Слузни вещества (до 12%)
Провитамин А
Sem. Lini влиза в
състава на Species diureticae

Linum usitatissimum

Ocimum basilicum L.

Hb. Basilici – босилек

- Танини (5%)
- Ет. масло (0,5%)
- Флавоноиди, сапонини

Инфузи при уретрит, цистит, нефрит

Fol. Plantaginis majoris - едролистен живовлек

- Флавоноиди
- Стероидни сапонини
- Танини, слузни в-ва
- Витамин С, каротин

Водни извлеци при цистит и простатит

Plantago major L.

Fol. Rubi fruticosi - къпина

- **Танини (5–14%)**
- **Слузни вещества**

Инфузи при нефролитиаза (Станева и сътр., 1982)

Къпина
Rubus Fruticosus

Flores Tiliae – липа

- **Етерично масло, слузни и танини (дъбилни вещества)**
- **Сапонини**
- **Кверцетин, хесперидин, кемпферол**
- **Витамин С, каротин**
- **Противовъзпалително и диуретично действие**
- **Запарки при цистит (Памуков, Ахтаржиев, 1981)**

Tilia plathyphyllos

Cortex Salicis

(Willow bark)

Съдържа флавоноиди, танини и 5 до 8% салицин (който се окислява до салицилова киселина). Действа противовъзпалително, антипиретично и аналгетично.

6. Дроги с антихипер-азотемичен ефект

- **Съдържат биофлавоноиди, чиято антихиперазотемична активност вероятно е свързана с диуретично, капиляротонично, противовъзпали-телно и антиоксидантно действие.**

Доколкото диуретичното, противовъз-палителното и капилароничното д-ие са присъщи и на други БАВ (етерично масло, танини, кумарини, сапонини, слузни вещества), наличието им засилва антихиперазо-темичната активност на флавоноидите.

Използването на фитопродукти с диуретично и антихиперазотемично действие може да е ефективно само в началните степени – I и II, на ХБН при пациенти със серумен креатинин до 8 mg% (707,2 micromol/l) (Груев, 1982).

Hb. Centaurii
- червен кантарион

- Ценатауреин (флавонов гликозид) с диуретична, антиексудативна и анти-хиперазотемична активност.
- Canephron (виж Rote Liste – RL)

Червен кантарион
Centaurium erythraea

Fol. Cynariae – артишок

- Флавоноиди
- Действие: диуретично и антихиперазотемично
- Влиза в състава на антихиперазотемичния препарат Хофитол (RL)

Артишок

Lespedeza capitata Mich.

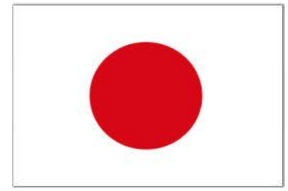
- **LESPENEPHRYL® - спиртна тинктура, която съдържа леспедин (Calo et al., 1969) с диуретично и антихиперазотемично д-ие**

- **CANEPRON®**
- **NEPHROTON® (1985)**

Lespedeza capitata
(Flores et Herbae)

- **Solidago canadensis L. (Kahle, McLaren, 1975)**
- **Agrimonia eupatoria L. (Пашов, 1973)**
- **Ortosiphonis stamineus Benth. – бъбречен чай (Муравьева, 1983)**
- **Stachys recta L. (Зинченко и др., 1981)**

7. Фитопродукти при еректилна дисфункция

Eromax (ХД)
Eromax universial (ХД)
Kamasutra (ХД)
Liderin (ХД)
Permen (ХД)
Potenga Sex Power Increase (ХД)
Speman forte
Tribestan
Tribestan plus (ХД)
Tribestan vita (ХД)

8. При ДХП (> 45 г.): PSA >> 5 nmol/ml

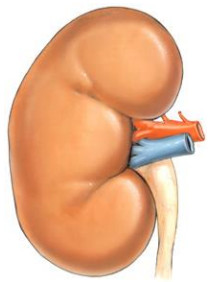
① Селективни постсинаптични алфа-$_{1A}$-блокери:
блокират алфа-$_{1A}$-адренорецепторите в гладката м-ра на простатата, шийката на пикочния мехур и простатната част на уретрата: Alfuzosin (Xatral SR®), Doxazosin, Tamsulosin (Omnic®).

② Фитопрепарати: Peponen®
- Extr. Pygei africani (Tadenan®)
- Extr. rad. Urticae (Prostata Stada®)
- Extr. Serenoae repens
  – Permixon®, Prostaplant®, Prostamol Uno®
- Speman® (India)

ИЗБРАНИ ФИТОПРЕСКРИПЦИИ

- Аминогликозиди
- Бета-лактами
- Фосфомицин (Monural®)
- Co-Trimoxazol
- Хинолони
- Оксихинолини
- Нитрофурани

Rp/ Rad. Taraxaci
Fol. Betulae
Stigm. Maydis aa ~~30~~ g
M.D.S. 2 с. л. се запарват в 500 г вряща вода — доза 1 ден (диуретичен чай).

Rp/ Fr. Petroselini
Fr. Juniperi āā 10 g
Rad. Levistici
Rad. Ononidis āā 20 g
M.D.S. 1 с. л. се запарва в 500 г. вряща вода за 10 мин (доза за 1 ден).

(диуретичен чай)

Rp/ Hb. Equiseti
Hb. Polygoni avicularis
Hb. Hyperici
Cort. Salicis
Fol. Phaseoli
Fol. Betulae āā 30 g

M.D.S. 1 суп. лъж. се запар-ват в 500 г вряща вода 15 мин - доза за 1 ден (при уратна, оксалатана и фосфатна литиаза)

Rp/ Rad. Rubiae 100 g
Hb. Herniariae
Fol. Vitis idaei
Rhiz. Graminis āā 20 g

M.D.S. 1 суп. лъж. се запар-ват в 200 г вряща вода 15 мин. Пие се 3 х 2 суп. лъж.

(при фосфатна уролитиаза)

Rp/ Fr. Cynosbati
Fr. Juniperi
Fol. Betulae āā 20 g
Hb. Equiseti
Rad. Rubiae āā 40 g
M.D.S. 1 суп. лъж. се запар-
ват в 200 г вряща вода 15 мин.
Пие се 3 х 2 суп. лъж.

(при фосфатна уролитиаза)

Rp/ Fr. Petroselini
Fr. Juniperi
Fr. Sambuci āā 10 g
Fr. Cynosbati 20 g
Fol. Vitis idaei 50 g
M.D.S. 3 суп. лъж. се запар-
ват в 300 г вряща вода 15 мин.
Пие се 3 х 100 г.

(уроантисептичен ефект)

Rp/ Stip. Cerasorum
Fol. Plantaginis majoris
Fol. Uvae ursi
Hb. Basilici
Hb. Hyperici
Cort. Coryli
Cort. Salicis āā 30 g
M.D.S. 3 суп. лъж. се запар-
ват в 300 г враща вода (3 х 100 г).

(уроантисептичен ефект)

Rp/ Rhiz. Graminis
Fol. Uvae ursi
Hb. Equiseti āā 40 g
Hb. Polygoni
St. Stip. Cerasorum
Fr. Cynosbati
Fr. Jniperi āā 20 g
M.D.S. 3 суп. лъж. се запар-
ват в 300 г вода (3 х 100 г).

Rp/ Fol. Betulae
Hb. Basilici
Stip. Cerasorum
Rad. Ononidis āā 20 g
Fol. Vitis idaei
Flor. Sambuci āā 40 g
M.D.S. 3 суп. лъж. се запарват в 300 г вода (3 х 100 г).

Rp/ Fol. Vitis idaei
Flor. Sambuci āā 50 g
Fol. Coryli
Rad. Ononidis
St. Cerasorum
Hb. Solidaginis āā 25 g
M.D.S. 3 с. л. се запарват в 600 г вряща вода (доза за 1 ден: 4 х 150 г).

Rp/

Hb. Centaurii
Rad. Levistici
Fr. Cynosbati
Fol. Rosmarini
Fol. Rubi fruticosi
Sem. Lini āā 20 g

M.D.S. 3 суп. лъж. се запар-ват в 300 г вряща вода (3 х 100 г).

(Диуретичен и известен антихиперазотемичен ефект)

До тук е съставът на немския фитопрепарат Canephron®

Rp./ Fol. Uvae-ursi (листа от мечо грозде)
Folia Betulae (листа от бреза) āā 40,0
Hb. Equiseti (стръкове от хвощ)
Fr. Crataegi (цветове от глог) āā 30,0
Stip. Visi albi (дръжки от бял имел)
Sem. Lini (семена от лен)
Rad. Valerianae (корени от дилянка)
Rad. Inulae (корени от бял оман)
Rad. Ononidis (корени от гръмотрън)
Rad. Althaeae (корени от ружа) āā 20,0
Rad. Absinthii (корени от пелин)
Rad. Rubiae (корени от брош)
Rad. Rhei (корен от ревен)
Hb. Solidaginis (стръкове от жълт енчец)
Stip. Cerasorum (дръжки от вишна) āā 10,0
M. f. species.
D. S. 1 с. л. се запарва в 300 г вряща вода и се оставя да изстине. Изпива се за 1 ден, разделен на 3 еднакви еднократни дози през 8 часа, приети преди хранене. След 5 дни се запарват по 2 супени лъжици дрога на ден. Лечението продължава от 30 до 40 дни.

***Чай на проф. д-р Ст. Ламбрев* с диуретичен, хемостатичен и противовъзпалителен ефект. Показан при *хронични бъбречни заболявания, нефролитиаза, простатит, цистит*.**

SPECIES NEPHROPATHIA CHRONICA:

билков чай 1,5 g във филтър-сашета (оп. 20 бр.).
В 1 саше има: Herba Equiseti – 300 mg,
Herba Hyperici 225 mg, Fructus Jniperi 225 mg,
Folium Menthae 300 mg и Semen Lini 450 mg.
Помощно средство при хронични възпаления на бъбреците, долните и горните пикочни пътища, нефролитиаза. Водният извлек се приготвя като се залее 1 или 2 филтър-пликчета с 200 ml кипяща вода и те се накисват 10–15 min.
Дозата е 1 чай 3 пъти на ден 30 min преди хранене в продължение на 2–3 седмици.
При необходимост след пуза от 2 седмици лечебният курс може да се повтори.

SPECIES NEPHROLIN

– билков чай 1,5 g
във филтър-сашета
(оп. 20 бр.).
В 1 саше има:
Hb. Hyperici 22.5 mg,
Fol. Melissae 300 mg и др.

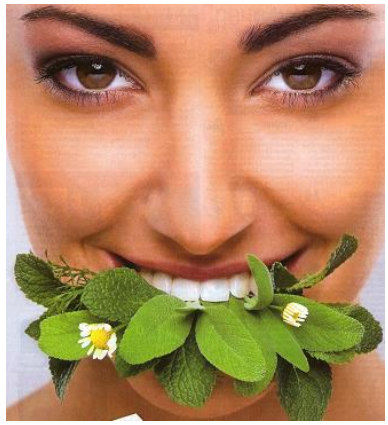
Rp./ Fol. Rubi fruticosi
Fol Betulae
Fol Menthae pip.
Hb. Milefolli
Rad. Valeriamae aa 20 g
M. f. species.
D. S. 1 с.л. от сбора се залива с 250 мл ВВ. След като изстине се прецежда и цялото количество чай се изпива на глътки за 1 ден.
ПК: болезнена менструация.

Rp./ Cort. Franguale (кора от зърнастец)
Hb. Rutae (стръкове от седефче) **aa 20 g**
Fol. Rosmarini (листа от розмарин) **70 g**
M.f. species.
D.S. 1 с.л. смес се залива с 250 мл ВВ. След изстиване се прецежда и се изпива бавно на глътки за 1 ден. Пие се в продължение на 8 дни от деня на поява на менструацията.
ПК: закъснял мензис.

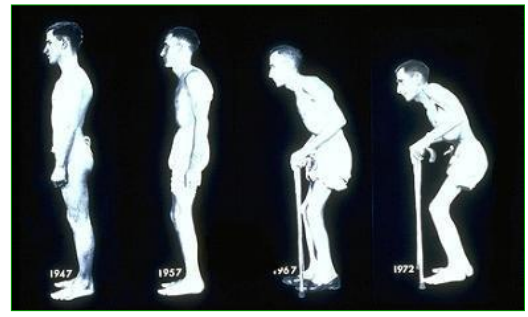
Rp./ Cort. Quercus
Fol. Fragariae
Fol. Rubi idaei
Hb. Milefolii **āā 20 g**
M. f. spec.
D.S. 1 с.л. се залива с 250 мл вода. След като кисне 5 часа се възварява. Прецежда се след като изстине. Пие се по 250 мл чай на ден 5 до 8 дни.
ПК: обилна менструация.

Rp./ Fol. Juglandis
Fl. Chamomillae
Hb. Polygoni avicularis
Cort. Quercus
Hb. Visci albi
Fol Urticae
Hb. Equiseti **aa 30 g**
M. f. spec.
D. S. 2 с.л. смес се вари в 500 мл вода 10 мин. След изстиване се прецежда и се пие по 1 кафена чаша преди хранене.
ПК: Бяло течение у жената.

ФИТОТЕРАПИЯ В ДЕНТАЛНАТА МЕДИЦИНА И ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ОПОРНО-ДВИГАТЕЛНИЯ АПАРАТ

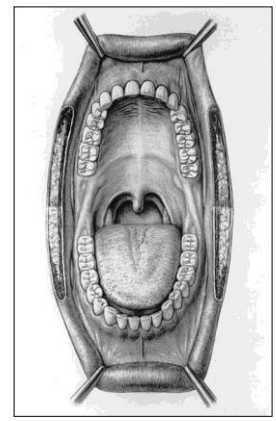
Доц. д-р Иван Ламбев
www.medpharm-sofia.eu

I. ФИТОТЕРАПИЯ В ДЕНТАЛНАТА МЕДИЦИНА

Устната кухина –
«отстъпена» територия за развитие на инфекции.

Зъбната пулпа –
- **Стерилна**
- **Богато кръвоснабдена**
- **Много чувствителна**
- **Лесно ранима**

1. РАСТИТЕЛНИ ДРОГИ, ЕТЕРИЧНИ МАСЛА И ФИТОПРЕПАРАТИ, ПОКАЗАНИ ПРИ ГИНГИВИТИ, СТОМАТИТИ, ФАРИНГИТИ ...

1.1. Дроги, съдържащи танини

Под форма на декокти или инфузи (10 g/200 g) се прилагат за изплакване на устната кухина при стоматити, гингивити, фарингити ...

Танините са фенолни съединения с:

- **Адстрингентно (уплътняващо) действие върху тъкани и кръвоносни съдове.**
- **Образуват коагулационна мембрана върху лигавиците и кожата. Имат следните ефекти:**
- **хемостатичен**
- **антиексудативен**
- **адсорбиращ**
- **антибактериален**
- **антидиаричен (р.о.)**

Катехинови танини

- Fol. Vitis-ideae (8%): p.o.

Галотанини > външно

- Cort. Quercus (7–12%)
- Fol. Cotini (15–25%)
- Fol. Uva ursi (20%)

Quercus robur L. (дъб)

(7–12% танини)

Rhus cotinus
(Cotinus coggygria)
смрадлика
– за укрепване на венците (вкл. при кървене)

Salvia officinalis

Градински чай (съдържа танини)

Ocimum basilicum

Босилек
(до 5% танини)

Plantago major L.

Живовлек
(жиловлек)
Съдържа
танини.

1.2. Дроги, съдържащи предимно флавоноиди (рутин, кверцетин, нарингин, леспединн, хесперидин, хиперицин...)

- капиляротонично действие
- антиексудативно действие
- антиоксидантно действие
- диуретично действие
- антихиперазотемично действие
- спазмолитично действие
- кардиотонично действие

Флавонови гликозиди (биофлавоноиди, витамин Р подобни субстанции)

- придават жълтия цвят на цветовете

Биофла-воноиди

- Fr. Cynosbati
- Hb. Hyperici
- Fr. Crataegi
- Цитрусови плодове
  (≥ 600 мл/ден сок от грейпфрут – ензимна инхибиция)

Matricaria chamomilla
Лайка
(флавоноиди
+ хамазулен с анти-септичен ефект

Tilia plathyphyllos
Липа
(флавоноиди)

Hypericum perforatum L.
(жълт кантарион).
Дрогата – ***Herba Hyperici***
съдържа до 10% **танини,**
биофлавоноиди
(хиперицин, хиперозид)
етерично масло и др.
Водните извлеци от нея
имат **улцеропротективен,**
противовъзпалителен и
антисептичен ефект.
Хиперфорин: CYP450 индукция!

- **Peflavit C®**
- ***St. John's Wort***
- **Remotiv®**
- **Esbericum®**

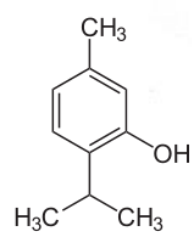
1.3. Дроги, съдържащи етерични масла

- Алкохоли, алдехиди, кетони,терпени, феноли, киселини, *азулени (с антибактериална активност)*
- Имат антисептичен, местен анестетичен и протвовъзпалителен ефект.
- Отличават се с ниска токсичност.

Thymus vulgaris L.

Мащерка

- Oleum Thymi:
  - *Thymol*

Thymol – pulvis

- Метилов дериват на фенола (фенолов коефициент 30) – много ниска токсичност.
- Има антимикробен, антимикотичен, антихелминтен и местен анестетичен ефект.

Ol. Thymi

↓

Thymol

↙

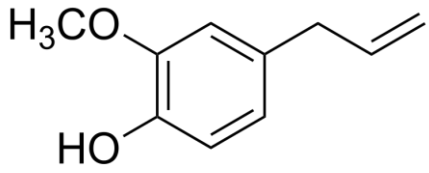

Разтвор на Hartmann за обезболяване на дентина

Eugenia caryophylli

– карамфилово дърво:

- **Oleum Caryophylli:**
  - ***Eugenol (Cineol)***

Eugenia caryophylli (Africa)

Eugenol – pulvis

Метилов дериват на фенола с ниска токсичност. Включва се в пасти за коренов пълнеж с ZnO и тимол. Влиза в състава на цинк-евгеноловия цимент.

АВСТРАЛИЯ

Евкалиптово дърво:
- **Folia**
- **Oleum**
- **Eucalyptol**

Листата му са основна храна за ленивите к о а л и.

ПРИЧИНИТЕЛИ НА КАРИЕС И ПУЛПИТ

- **Streptococcus mutans**
- **Lactobacillus acidophilus**
- **Fusobacterium necroforum (във венечни джобове)**
- **Bacteroides melaninogenicus (освобождава колагеназа)**
- **Actinomyces odontolyticus**

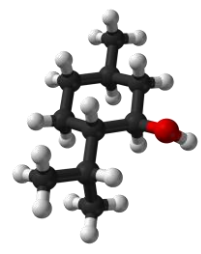
ПРИНЦИПИ НА ЛЕЧЕНИЕ НА ОСТРИЯ ПУЛПИТ

- **Изкуствено умъртвяване (девитализация) на зъбната пулпа.**
- **Последваща мортална ампутация или екстирпация на пулпата.**

Mentha piperita

Ol. Menthae

- **Menthol**

1.4. Дроги, съдържащи алкалоиди

Atropa belladonna L.
- **Atropine**
- **Scopolamine**

- **Потискат сл. секреция**
- **Антиеметичен ефект**

2. Фитопрепарати

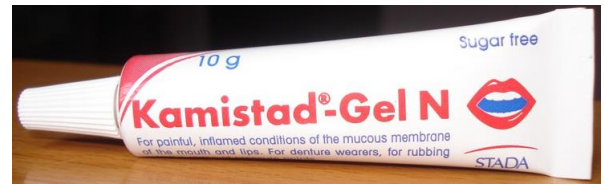
Dentinox N – гингивален гел 10 g
Dentinox Solution – 10 ml
Съдържат т-ра от лайка + лидокаин.
Показани при гингивити и болки, свързани с пробиване на млечните зъби у бебета и мъдреците у по-големите деца.

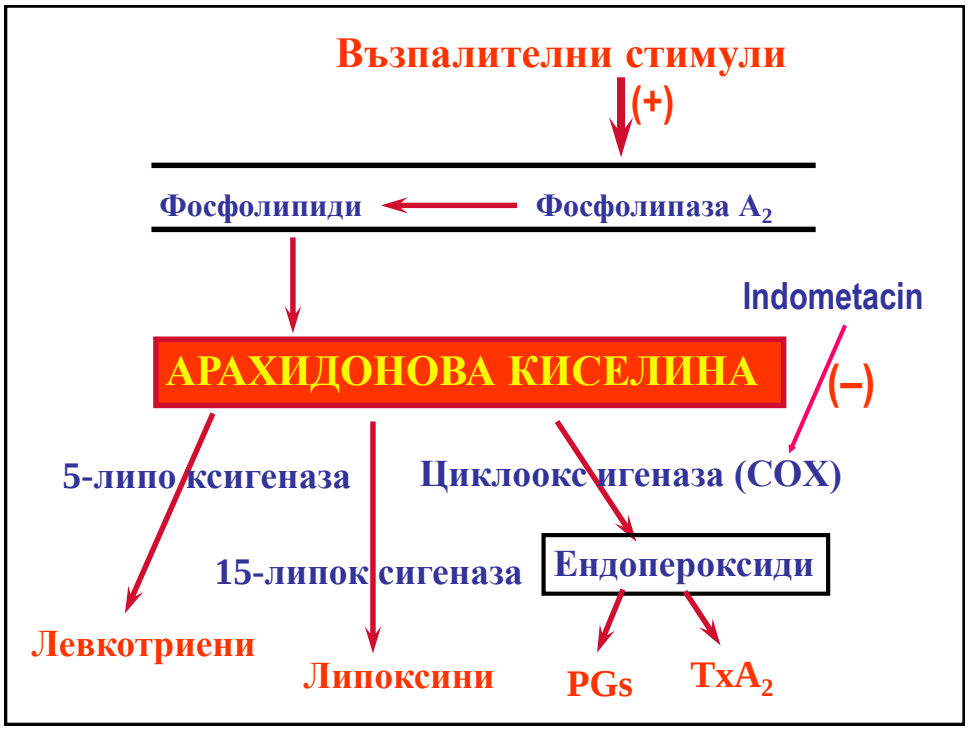

Kamistad N – гингивален гел 10 g
Съдържа тимол, т-ра от лайка и лидокаин. Показан при стоматити, изгаряне на устните при излагане на слънце, гингивити, наранява-ния от зъбни протези, никнене на мъдреци, наранявания на венците при лицево/челюстни манипулации.

Ginvasin – гингивален гел 40 g.
Съдържа богати на танини листа от смрадлика + троксевазин + индометацин (НСПВЛ).
Прилага се при пародонтити, гингивити, възпалителни и травматични процеси в устната кухина.

Kamillosan –

спрей 30 ml и унгв. 1% 20 ml. Съдържа:

1% екстракти от лайка, мента и анасон.

- ***При възпалителни процеси на устните и устната лигавица***
- **Соларни, радио- и УВЛ-дерматити**
- **Възпаление на гръдните зърна при кърмене**
- **Дерматити при бебета, вкл. новородени**
- **Поддържаща терапия при ксеродерма**

Furin M* (out of date) …

Maraslavin – m-ra 100 ml (fl.)

Съдържа декокти от джинджифил, черен пипер, Fl. Caryophylli

- При gingivitis hypertrophica, *gingivitis gravidarum*, за лечение с памучни дренчета на пародонтоза и алвеоларна пиорея.

Gingivitis gravidarum

Phytodont – fl. 100 ml

Съдържа етерични масла, танини, флавоноиди, багрила, орг. киселини. Показан е за укрепване на венците и устната мукоза при възпалителни и хеморагични заболявания: пародонтоза, хипетрофични и други гингивити.

Hypertrophia gingivalis

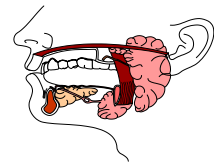
Sanoral – t-ra 125 ml (fl.).
Получава се от Rad. Symphyti, Hb. Hyperici, Fol. Plantaginis, Fl. Chamomillae, Rad. Cichoriae et Fol. Menthae. Съдържа танини, флавоноиди, етерични масла.
Показан е при гингивити, стоматити, пародонтоза (вкл. хеморагични форми).
Прилага се чрез памучни дренчета в пародонталните джобчета и междузъбното пространство или чрез жабурене.

3. Фитопрескрипции:

Rp.: Inf. fol. Tiliae 10 g/200 g
Natrii hydrocarbonatis 5 g
M.D.S. За изплакване
на устната кухина
3 пъти на ден.
#

Rp/ Inf. herbae Hyperici 10 g/200 g
D.S. 3 x 1 суп. лъж. на ден за изплакване на устата
(при гингивити и стоматити)

#

Rp/ Fol. Salviae
Hb. Thymi āā 50 g
Rad. Sanguisorbae 10 g
M.D.S. 1 суп. лъж. дрога се залива с 300 г вряща вода
(доза за 1 ден). След изстиване устата се изплаква 3–4
пъти на ден (при гингивити и стоматити).

Rp/ Fol. Cotini 100 g
Fol. Salviae
Flor. Calendulae
Cort. Quercus
Flor. Chamomillae āā 30 g
M.D.S. 2 суп. лъж. дрога се варят 5 мин в 500 г вода
(доза за 1ден). За жабурене 3 до 4 пъти на ден
(при гингивити и стоматити).

#

Rp/ Inf. fol. Juglandis 5 g/200 g
Inf. fol. Cotini 10 g/200 g
M.D.S. По 1–2 суп. лъж. дрога в 100 г се залива с вряща вода.
След изстиване устата се изплаква 3–4 пъти на ден
(при хеморагичен гингивит 14 дни)

Rp/ Flor. Tiliae
Flor. Chamomillae
Hb. Thymi āā 30 g
M.D.S. 1 суп. лъж. дрога се залива с 300 г вряща вода (доза за 1 ден). След изстиване се прави гаргара 3–4 пъти на ден (при стоматити, ангина, фарингит).

#

Rp/ Hb. Thymi 20 g
Hb. Hyperici
Fl. Primulae
Fol. Farfarae āā 10 g
Fol. Menthae 5 g
M.D.S. 2 суп. лъж. дрога се залива с 250 г вряща вода и след 15 мин се прецежда. Подслажда се и се пие 3 до 4 пъти на ден (при фарингит, ларингит, бронхит).

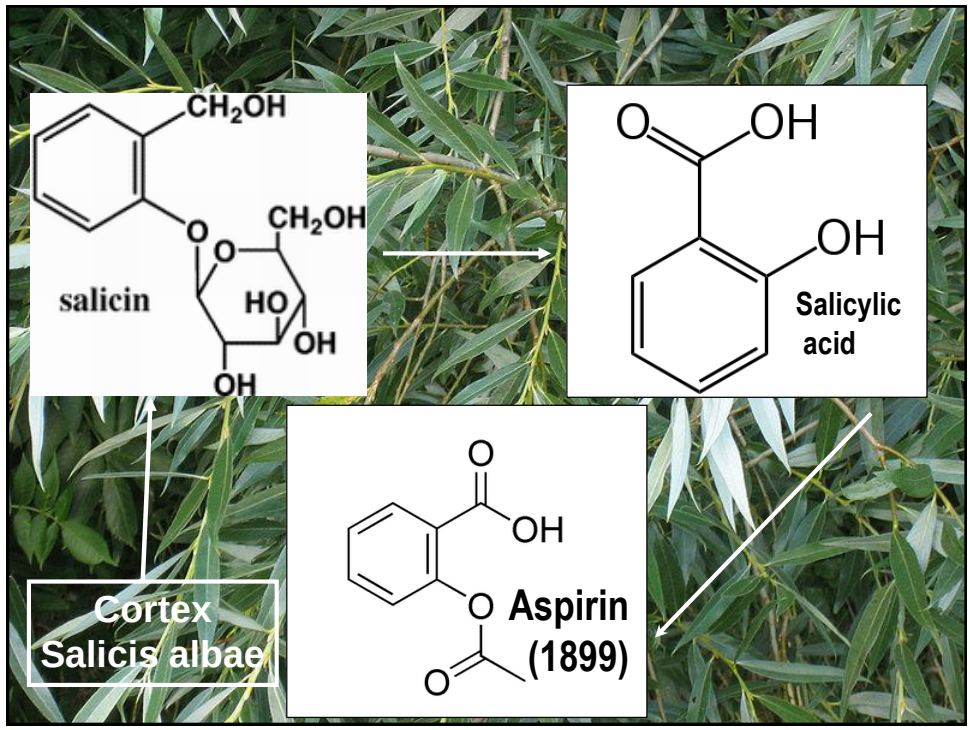
II. ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ОПОРНО-ДВИГАТЕЛНИЯ АПАРАТ

Salix alba

(бяла върба)
- Cortex Salicis
БАВ: гликозид салицин (5 до 7%, който се окислява до салицилова к-на) и до 10% танини.
Д-ие: Противовъзп., антиревматично, обезболявщо.

☛ 1 ч.л. кора/500 мл студена вода се кисне 8 часа (3 х 150 мл р.о.). При ревматизъм, подагра, главоболие

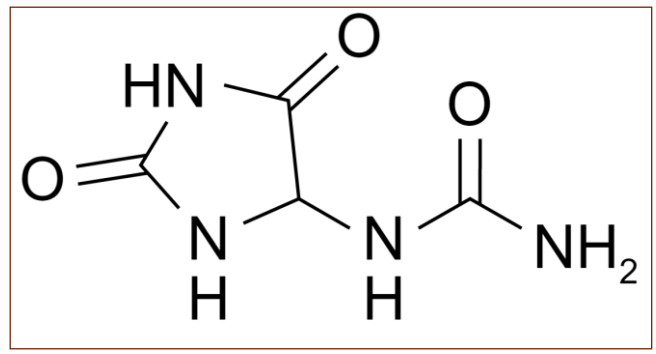
Rp./ Hb. Hyperici
Fl. Lavandulae
Fl. Salviae āā 10.0
Cort. Salicis 20.0
M. f. species.
D. S. 1 с.л. смес се запарва в 500 ВВ (вряща вода) и се вари 1–2 мин. Прецежда се и се подслажда на вкус. ДД: 2–3 чая.
ПК: хронични ставни заболявания

Boswellia serrata – тамяново дърво (босвелия)

•Расте в планинските райони на Индия
•Съдържа тритерпеноидни (босвелиеви) киселини, алантоин и смола (клей, индийски тамян, прах)

Алантоинът се съдържа в корените на черния оман, кората на конския кестен, пшеничения зародиш, екстракта от тамяново дърво, цвеклото, човешкото тяло. Има антисептичен и почистващ ефект. Стимулира клетъчното делене и ускорява заздравяването на раните.

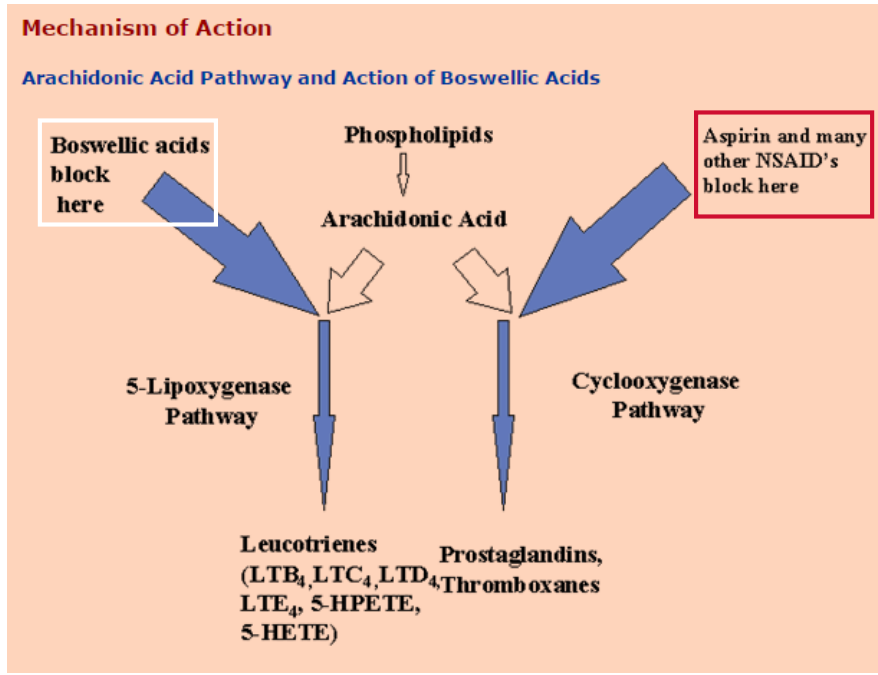

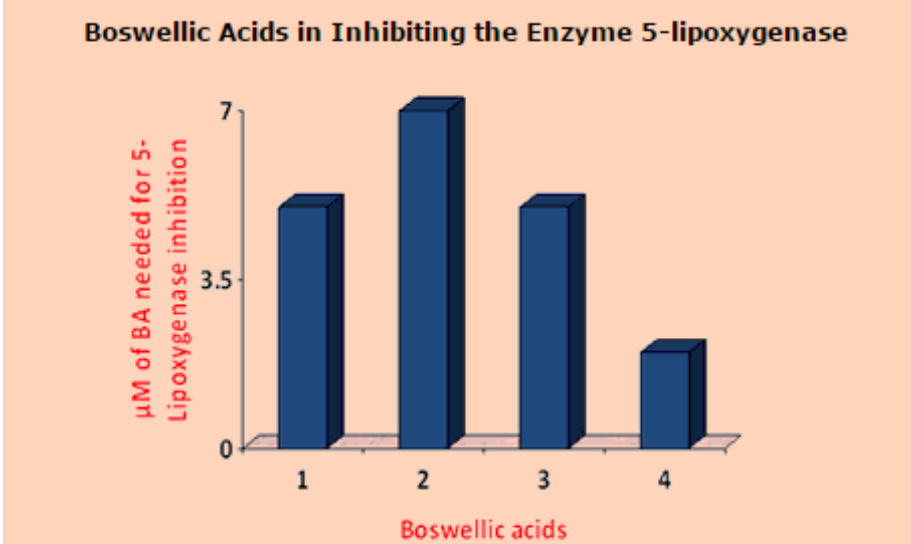
Екстрактът от босвелия (босвелин):

- Притежава противовъзпалителен и аналгетичен ефект
- Подбрява кръвообращението и трофиката на тъканите
- Действа хондропротективно и антиартралгично
- Подпомага механиката и издържливостта на ставите
- Комбинира се с хондроитин и глюкозамин: Proenzi Rapid+

Tamus communis (брей)

- **Rhizoma Tami**

БАВ: Калциев оксалат и други локално дразнещи (*ревулзивни*) вещества.

ПК: Външно при ставен ревматизъм, ишиас, миалгии, спиналгии, плевр. сраствания. 200 г настъргано коренище се залива с 1000 мл зехтин (или 500 мл зехтин и 500 мл ракия). След 20 дни се прецежда.

ДД: Външно 2–3 пъти.

Sinapis nigra

(черен синап)

- Semen et Farina
- Spiritus Sinapis

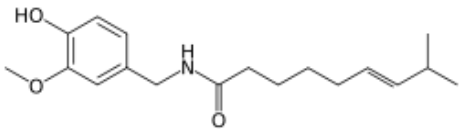
Semen Sinapis
съдържа до 7%
тиогликоизид, който при наличие на вода отделя Oleum Sinapis със силно ревулзивно действие.

☛ Използва се счуканото синапено семе, смесено с с брашно в съотношение 1:1 (за деца брашното е 2.5–3 пъти повече от семето). Прави се гъста кашица (лàпа) с хладка вода и малко оцет. Тя се разстила между сгънат на две тънък плат и се поставя върху болното място. Получената по този начин **ЛÁПА** се държи до зачервяване на кожата, но пациентът не трябва да усеща силна болка. Обикновено лáпата престоява до 15–20 мин при възрастни, а при деца – по-кратко. Вместо синапени лáпи може да се използват и специално приготвени **синапени хартии**.
ПК: простудни заболявания, пневмонии, лумбаго, ревматизъм, артралгия, миалгия, спиналгия.

ШИФА ХОТ – ЗАГРЯВАЩ ПЛАСТИР 12 x 18 cm

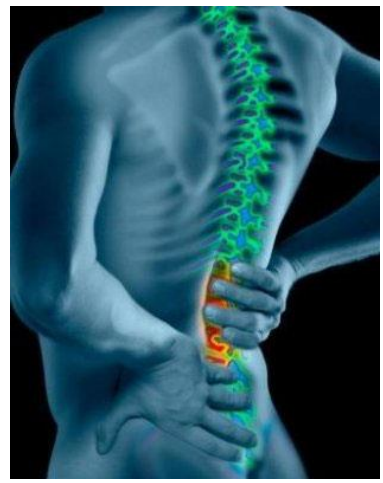
Гъвкав перфориран пластир, напоен с 0,14% екстракт от **люти чушки**, съдържащ ревулзанта **капсаицин:**

ПК: мускулна схованост, лумбаго, артралгии, невралгии, контузии.

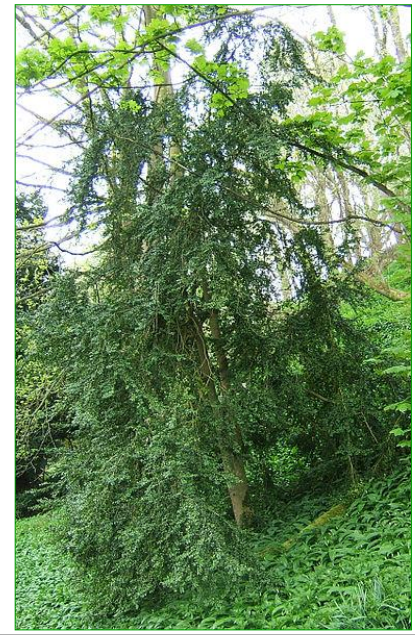

Lumbago

Buxus sempervirens (чимшир)
- Folia Buxi

БАВ: алкалоиди (до 1%), ет. масло, флавоноиди.
ПК: ревматизъм, подагра, бавно заздравяващи и инфектирани рани.
☛ 40 г стрити листа се варят в 1000 мл вода, докато водата изври наполовина. С отварата се правят компреси, промивки, бани. Тя също може да се пие на гладно по 100 мл.

Folia Lauri (дафинови листа) се получават от няколко вида растения от сем. Лаврови.

Дафиновите листа съдържат летливи масла с противомикробно и танини с противовъзпалително действие. При *артрити и артрози* 10 до 15 г листа се надробяват ситно и се поставят в 50 мл олио в продължение на 1 седмица на тъмно и хладно.
С този **маслен екстракт** се намазва вечер болната става, завива се с вълнено парче и така пренощува.
Чаят от дафинови листа се използва *при кашлица*.
ПК: заболявания на СЧТ, бъбреците, жлъчката и черния дроб.

Rhizoma Curcumae

Индия, Виетнам, Индонезия, Китай, Шри Ланка, Япония

2–5% жълт пигмент (куркумин) и 5% есенциални мастни киселини

Паста от от смлени на прах корени на куркума (със силно наситен жълто-оранжев цвят):
- в състава на редица подправки (къри и др.)
- при артрити, арталгии, тендинити
- за детоксикация на кръвта и черния дроб

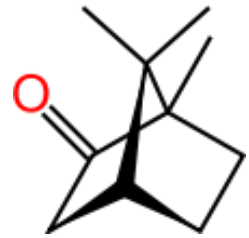

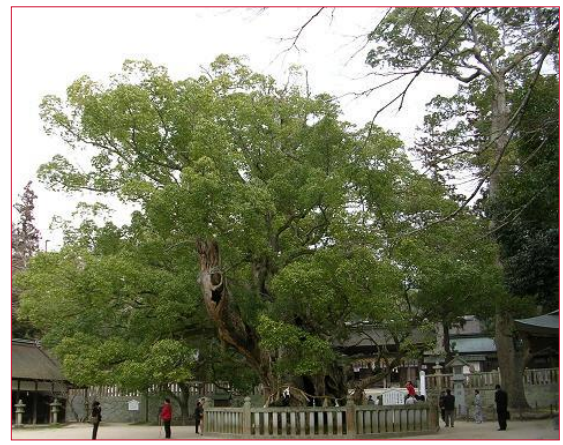
Около 100 мл вода се загрява в метален съд на умерен огън. Добавят се 3 с. л. смлени корени от куркума като непрекъснато се разбърква в продължение на 8–10 мин. Получава се гъста хомогенна паста (доза за 2–3 седмици). След изстиване се пие по 1 до ½ с.л. (със или без кисело мляко) на ден. Облекчение се почувства още в първите 4–5 дни.

Cinnamonum camphora

•Spiritus Camphoratus
•Unguentum Canphoratum
•Oleum Camphoratum 10%

Съдържат камфора – терепеноиден кетон с ревулзивен ефект
ПК: артрити, миалгии, ставен ревматизъм.

Oleum Terebinthinae rectificatum

БАВ: Терпенови въглеводороди, танини, сесквитерпени.
Има добра перкутанна резорбция и локално дразнещо действие.
Влиза в състава на ревулзивни средства, прилагани външно при артрити, плеврити, бронхити, ларингити.
Облекчава дълбоко локализирани възпалителни процеси.

Pinus sylvestris (бял бор)

Colchicum automnale (есенен минзухар)

- Bulbus

Грудките на есенния минзухар съдържат алкалоида Colchicine, притежаващ тесен терапевтичен индекс. Колхицинът потиска фагоцитозата на уратните кристали и синтеза на левкотриен B4. Действа противовъзпалително и аналгетично при остър пристъп **от подагра**. Сериозна НЛР е диарията. В опити върху животни колхицинът е показал противотуморна активност в комбинация с доксорубицин при начални стадии на рак на гърдата, простата, белия дроб. Симптомите на колхициновото отравяне наподобяват тези на арсениковото. Няма специфичен антидот.

Colchicum automnale (есенен минзухар)

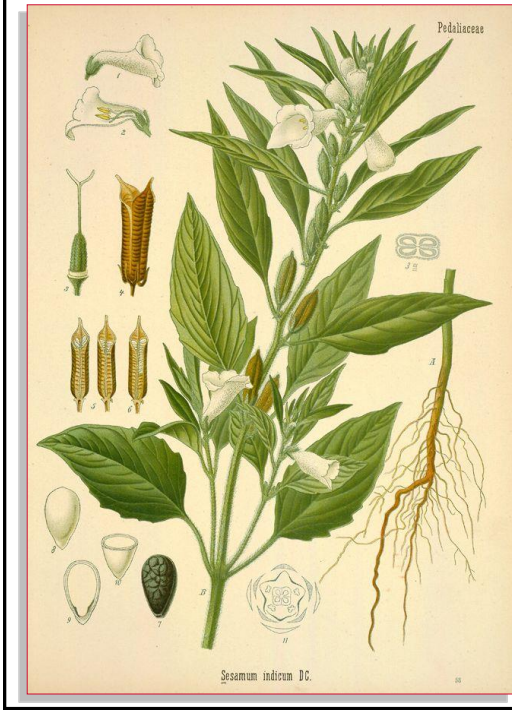

Тахан – хранителен продукт, основна съставка в редица ориенталски и азиатски ястия. Получава се чрез смилане на **сусамени семена**. Полутечен е. Таханът от небелени семена е по-тъмен и горчив, но съдържа повече минерални вещества. Таханът от белени сусамени семена се нарича бял тахан. Най-често таханът е смес от двата вида. **Той съдържа**
витамин A, B_1, B_2, B_6, B_9, E
калций (783 mg/100 g)
белтъчини – 20%
захариди – 16%, масло – 50%
влакнести вещества – 9%.

Сусам
Sesamum indicum

Равни части тахан и небелено смляно сусамено семе се смесват (плюс мед на вкус):
ДД: 3 х 1 с. л.
(при остеопороза – доставя се калций)

Фитоаналгетици при артралгия:

HARPADOL® – капсули 435 mg (оп. по 45 и 150 бр.). Съдържа не по-малко от 1,2% *харпагозид*, извлечен от дяволски нокът (*Harpagophytum*): 3 x 2 капсули.

Harpagophytum
(Южна Африка)

PHYTODOLOR® – перорални капки по 100 и 200 ml. Съдържа гъсти екстракти от: *Cortex Fraxini* (кора от планиски ясен), *Cortex et foliorum Populi* (кора и листа от трепетлика) и *Herba Solidaginis virgaureae* (стрък от златна пръчица): 3–4 x 20 до 40 капки при **лумабаго, ишиалгии, артралгии**.

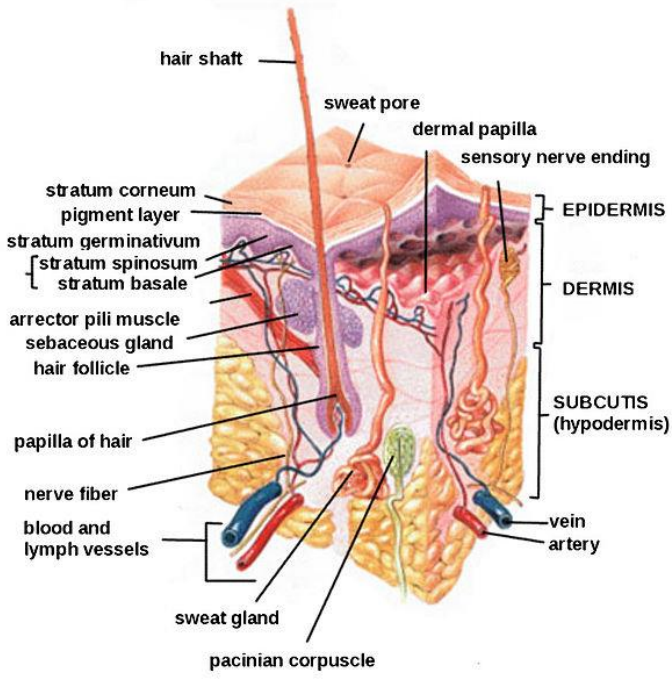
ФИТОТЕРАПИЯ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА КОЖАТА. ФИТОКОЗМЕТИКА

(*резюме*)

Доц. д-р Иван Ламбев
www.medpharm-sofia.eu

❶ Фитотерпия при мазоли

Chelidonium majus: Herba
(змийско мляко)
БАВ: изохинолинови алкалоиди
Д-ие: аналгетично, онкостатично, холагонно, седативно, антибактериално.
Rp./ Sol. acidi carbolici 25% gtts 2
Herb. Chelidonii pulveratae
Lanolini
Vaselini āā 10 g
M. f. pasta.
D. S. За мазане 1 път на ден до оздравяване.

Drosera rotundifollia – кръглолистна росянка

Съдържа *флавоноиди*.
Растителният екстракт има противовъзпалителен, М-холинолитичен (спазмолитичен) и **антиангиогенен** ефект.
Прави се **ла́па** от свежи **стръкове** за намазване на мазолите.
Мазолите могат да се намажат и с пресен сок от растението.

Hedera Helix
(бръшлян – ivy)
- Folia Hederae

БАВ: Каротин, вит. Е, *танини*; хлорогенова, ябълъчена и мравчена киселина; йод, сапонини. Мазолите се намазват с **топли ла́пи от млади листа**. **НЛР:** контактен дерматит (тип IV свръх-чувствителност.

Allium cepa
(лук)
-Folia cepae
-Bulbus
Allium sativum
(чесън)
- Bulbus

Прясно счукани зелени листа от **лук**, съдържащи дисулфиди, имат кератолитичен ефект. Налагат се върху мазола 1 път на ден. Може да се наложи и **ла́па от сурови луковци**.

Смачкани луковици от чесън, смесени със свинска мас, се нансят върху мазола.

❷ Фитотерпия при измръзване

Прилага се при начални степени и ограничени по площ увреждания, предизвикани от измръзвания.

Невен

Приема се, че календулата предпава от образуване на цикатрикси.

Calendula officinalis (невен)

Листата и стръковете съдържат лутеин и бета-каротин, цветовете – различни гликозиди и сапонини.
Действа антибактериално, противовирусно, антиангиогенно и противовъзпалително.
При измръзване се поставят ***компреси*** за 30 мин 1–2 пъти на ден в продължение на 10 до 12 дни.
Компресите се правят с:
T-ra Calendulae:
1 ч.л. т-ра в 500 мл вода.

Centella asiatica (Тайланд, Китай, Индия, Индонезия)

Съдържа тритерпеноида азиатикозид (40%) и 60% мадекасова и азиатикова к-на, извлечени от **Centella asiatica.**

Освежаваща напитка в Тайланд

Arctium lappa (репей)

- Radix lappae

Съдържа: **инулин** (40%), ет. масло (0.17%), фито-стероли, слузни в-ва. Стимулира основната обмяна и заздравяването на рани. **Укрепва косата**.

- 1.с.л. Д/500 мл ВВ (Пие се 3 х 150 мл на ден).
- Външно (при косопад и рани): 1 с.л.Д/500 мл ВВ. Вари се 30 мин (При косопад се измива косата).

Quercus robur (Oak)

(дъб): (7–12% танини)
Отвара: 500 г счукана кора се вари 30 мин в 4000 мл вода. Отварата се прибавя към водата за баня или се разрежда наполовина за правене на компреси или промивания.

Rhus cotinus – смрадлика)
(Cotinus coggygria)

Листатата, кората и корените на смрадликата са богати на танини. Приготвя се **отвара**: 100 г наситнени листа, сварени в 1000 мл вода за 15 мин. С отварата се правят промивания или компреси няколко пъти на ден.

Smoke Tree

Juglandis regia – орех: *Folia Juglandis*

Rp./ Fl. Chamomillae
Fol. Juglandis aa 50 g
M. f. species.
D.S. 1 с.л. дрога
се запарва с 200 мл ВВ. Използва се за 1–2 компреса на ден в продължение на 10 до 12 дни при измръзване.

Съдържа: Fe, Mn, Cu, Mg, Se, вит. B (вкл. B_9) и E, ω-3-мастни к-ни. **Д-ие:** противовъзпалително и тонизиращо.

Matricaria chamomilla – лайка: *Flores*

Съдържа ***хамазулен*** с противовъзпалителен, обезболяващ и регенертивен ефект.

Rp./ Fl. Chamomillae
Fol. Juglandis
Fol. Cotini
Cort. Quercus āā 40 g
M.D.S. Правят се ла́пи за налагане върху измръзналите части на кожата, след което те се намазват със зехтин.

Aesculus hippocastanum
(конски кестен)
- Cortex et Semen (Fructus)

Съдържа кумариновите гликозиди **ескулин** и фраксин, тритерпеновия сапонин **есцин**, флавоноиди и флавоноидни биозиди, дъбилни вещества, фитостероли.
ФК: Вено- и капиляротонично д-ие, противовъзпалително и антикоагулнтно действие. Понижава серумния холестерол.
ПК: перниони, хемороди, варикоцеле, варици,флебит, атеросклероза

☛ 1 ч.л. дрога/300 мл ВВ (Киснене: 2 часа.
ДД: 3 х 100 мл **перорално**.

❸ Фитотерпия при изгаряне

Обикновена коприва (Urtica dioica)

Копривата съдържа вит. A, B, C, D, E и K, минерали, танини, протеини, захари, пантотенова киселина, аминокиселини, ситостерол (инхибира холестеролова чревна абсорбция), хистамин, нишесте. калций, манган, желязо, калий, цинк, магнезий, мед.

Действие: *Външно* – епителизиращо и гранулиращо; *перорално* – хипохолестеролемично и антианемично.

ДД: 8 ч.л. стрити Fol. Urticae се заливат с 200 мл ВВ. След изстиване се прецежда. Използва се за три компреса на ден в продължение на 10–12 дни при изгаряне от I степен.

Hypericum perforatum L.
(жълт кантарион, звъника)

Hypericum perforatum L.

- Herba Hyperici

съдържа до 10% **танини, биофлавоноиди** (хиперфорин, хиперицин, хиперозид) **етерично масло**. Водните извлеци имат **улцеропротективен, противо-възпалителен, антисептичен и антидепресивен ефект**.

CYP450 индукция (хиперфорин!) при р.о.

При изгаряне увредените кожни участъци се намазват със смес, приготвена от 20 г пресни цветове на звъника и 200 г ленено семе (или слънчогледово масло). Сместа е готова за приложение след 14 дни.

Solanum tuberosum L. (картоф)
Съдържа: вит. B, C, E, K, Ca, Fe, Mg, Zn, скорбяла, каротиноиди.
При изгаряне картофът се налага върху изгорелите кожни участъци под форма на **прясно настъргана кашица**.

- **Rosa damascena (казанлъшка роза:** *Ung. Rosalini*
- **Hedera helix (бръшлян):** *студен воден извлек*
- **Malva silvestris (горски слез):** *лáпи от цветовете*
- **Thymus serpilus (дива мащерка):** *компреси*
- **Matricaria chamomilla (лайка):** *обливания с инфуз*
- **Cydonia oblonga (дюля):** *слуз от семена*
- **Linum usitatissimum (лен):** *отвара за компреси*

Achillea millefolium – бял равнец (хилядолистник) - Herba et Flores
БАВ: 0.5% ет. масло (богато на азулени, евгенол, пинен), танини
Д-ие: хемостатично и противовъзпалително

Rp/ Fl. Chamomillae 10 g
Fl. Calendulae 15 g
Fl. Milefollii 25 g
Fl. Hyperici 50 g
M. f. species.
D. S. Пресните билки се киснат в 2000 мл зехтин 40 дни. После се прецежда. Изгорените кожни зони се намазват 1 път на ден до оздравяване.

При слънчево възпаление на кожата:

Daucus carota (морков): Налага се кашица от свежи настъргани кореноплоди.

Thea sinensis (китайски чай): Прилага се профилактично, като се намазват откритите кожни зони преди излагането на слънчеви лъчи с охладен и прецеден чай.

❹ Фитотерпия при хиперхидроза

Hyssopus officinalis
Лечебен исоп
- Herba Hissopi

☛ 2 ч.л. Д/200 мл ВВ.
ДД: 2 х 100 мл р.о.
2 до 3 седмици.

БАВ: туйон и фенол.

ПК: хиперхидроза и влажна кашлица (като експекторант)

•**Rhus cotinus (Cotinus coggygria) – смрадлика**

☛ 100 г листа/1000 мл ВВ (вряща вода). Правят се компреси, промивки, ла́пи.

•**Salix alba (бяла върба):** Приготвя се отвара от 1 ч.л. ситно нарязани и счукани кори/400 ml студена вода/8 h. Използва се за местни бани.

Може да се използват и **дъбови кори.**

•**Инфузи от лайка:** за бани, компреси и промивки в продължение на 2–3 месеца.

•**Бъз, липа, орехова шума**: общи и локални бани.

•**Aqua Rosae:** за местни обливания (постига се и дезодориращ ефект).

Sambucus ebulus (тревист бъз)

- **Radix, Fructus, Flores**

БАВ: танини, горчиви в-ва, киселини (валерианова, ябълчена и винена), пектин, вит. С, сапонини

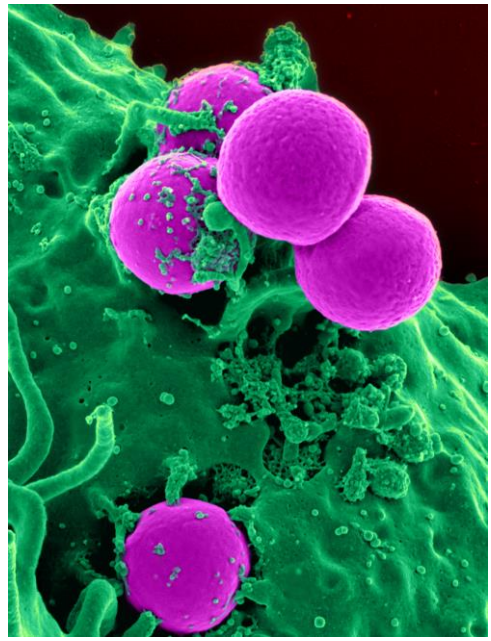
❺ Фитотерпия при кожен сърбеж

Rp./ Rad Althaeae
Rad. Inulae helenii
Rad. Liquiritiae aa 25 g
M.D.S. 2 ч.л. се наставят в 400 мл хладка вода за 8 часа. По 100 мл на ден 14–21 дни.

Inula helenii (бял оман)

Белият оман съдържа **хеленин**, а също вещества, които убиват MRSA.

MRSA

- Fusidic acid
- Linezolid
- Oritavancin
- Rifampicin
- Teicoplanin
- Vancomycin

Melissa officinalis –
Маточина (Lemon balm)

Valeriana officinalis –
Валериана (Valerian)

Origanum vulgare
(червен риган): Herba

БАВ: *танини, тимол,* ситостерини, вит. С, *горчиви вещества*.

Д-ие: седативно, отхрачващо, спазмолитично върху СЧТ, *апетитовъзбуждащо*, *противовъзпалително*.

- **Juniperis communis (хвойна):**
  3–4 с.л. течен хвойнов екстракт за една вана вода.
- При ано-генитален сърбеж се правят *лечебни клизми с инфуз от кореният на* **божур**.

Хвойна

Божур

Viola tricolor

(трицветна теменуга)
- Herba
БАВ: рутин, кверцетин, танини, салицилати, сапонини.
Д-ие: противовъзпалително, диуретично, отхрачващо, антиалергично.
Rp./ Inf. herbae Violae tricoloris
20 g/200 g
D.S. 3 x 1 с.л. дневно.

❻ Фитотерпия при екземи

Taraxacum officinale
(глухарче)
- Herba Taraxaci
- Rhizoma Taraxaci

БАВ: Различни к-ни, вит. С, *танини*.

☛ 1 с.л. изсушени стръкове/400 мл ВВ за 2 часа. По 100 мл преди хранене.

Cichorium inthybus
синя жлъчка, цикория
- Radix Cichorii

Наслоенията върху екзематозните плаки се почистват с отвара от цикория, като с нея се правят обливания:
☛ 2 ч.л. наситнени корени се заливат с 200 мл ВВ, ври 10 мин и след 1 час се прецежда. Може да се намокрят салфетки с отварата, които се поставят върху екзематозните поражения.

Inulin – пребиотик.

Представлява фрукто(зо)олигозахарид. Получава се от ***цикория*** и други растения. В стомаха освобождава фруктоза, която се абсорбира в тънкото черво и **при своя метаболизъм (неизискващ инсулин!)** служи като основен източник на енергия. Може да се използва и при ЗД. Инулинът стимулира основната обмяна, подобрява въглехидратния и липидния метаболизъм, а също и стомашно-чревните функции. Намалява т.м.

Rp./ Dec. Fol. Juglandis 15 g/200 g
D.S. Правят се компреси 2 до 3 пъти на ден в продължение на 15–20 дни.

Rp./ Fol. Rosamarini
Fl. Lavandulae
Hb. Thymi
Fl. Chamomillae āā 30 g
M. f. species.
D.S. Три с.л. се възваряват с 500 мл вода. В горещия извлек се натопява марля, която се налага върху екзематозната плака 2–3 пъти на ден в продължение на 14–21 дни.

Plantago major
(широколистен жиловлек)
- Folia et Herba
БАВ: танини, вит. C
Д-ие: Противовъзпалително и бронхосекретолитично. Прилага се при подмокряща екзема. За целта свежи листа се счукват на кашица и се налагат върху екзема-тозните участъци на кожата 2–3 пъти на ден до тяхното подсушаване.

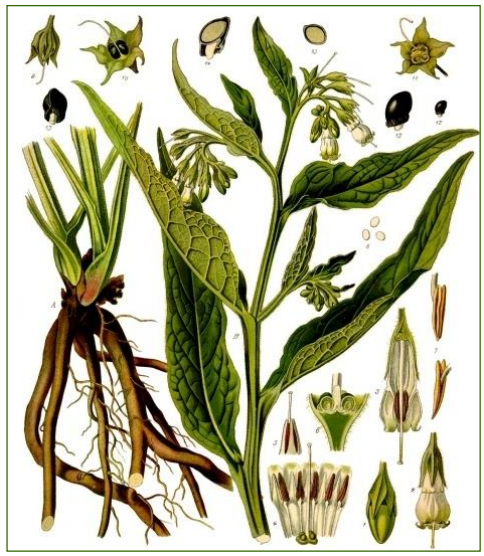

❼ Фитотерпия при карбункули

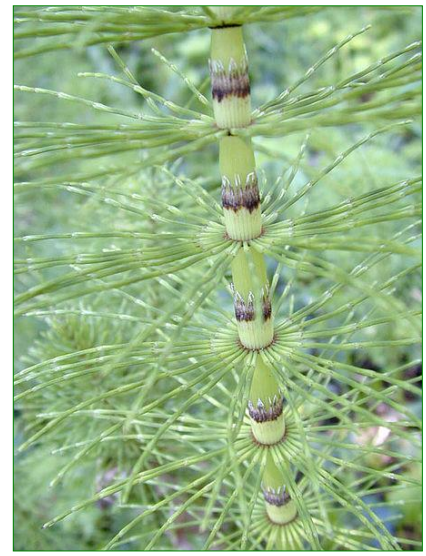
Rp./ Inf. fl. Tiliae 20 g/200 g
D.S. За промиване 3 пъти на ден.

Чесънът съдържа *фитонциди*, унищожаващи Грам-положителни и отрицателни бактерии. Прилага се като настойка (т-ра) за мазане.

С черен оман (Symphytum officinale) под форма на отвара и **хвощ** (Equisetum arvense) по равни части, се правят ла́пи и компреси.

Symphytum officinale

Equisetum arvense

Verbascum phlomoides
(лопен)
- Flores Verbasci
БАВ: *флавоноиди* (хесперидин), сапонини, слузни вещества.
Д-ие: *Антифлогистично*, омекчаващо, отхрачващо.

❽ Фитотерпия при псориазис

Sambucus nigra – черен бъз

Rp./ Fl. Sambuci nigri 60 g
D.S. 2 ч.л. дрога се залива с 500 мл ВВ. Пие се 3 пъти на ден 1 час след хранене в доза 100 мл.

Linum usitatissimum (културен лен):

- Semen Lini

БАВ: слузни в-ва (10%), тлъсто масло (30–40%), белтъчини (20%).

Д-ие: очистително, омекотяващо, антифлогистично, аниатероматозно.

С **Oleum Lini** се намазват псориатичните плаки.

❾ Билки в козметиката

Комедони

Използват се **царевица и овес** под форма на брашно. Вземат се 2 с.л. брашно и се смесват с предварително разбит като сняг ячев белтък. Сместа се налага върху лицето. След изсъхване тя се изтърква със суха памучна кърпа; лицето се измива със студена вода и внимателно се подсушава.

Единични ***комедони (черни точки)*** се премахват посредством енергични **фрикции с лимонов сок**, непосредствено след взета парна баня.

Обикновено акне

Rp./ Hb. Violae tricoloris 100 g
D.S. 2 ч.л. дрога се заливат с 500 мл ВВ. След изтиване и прецеждане се приема орално по 150 мл 3 пъти на ден.

#

Rp./ Foliorum Cotini 500 g
D.S. 100 г ситно нарязани листа се заливат с 1000 мл вряща вода (ВВ). С изстиналата и прецедена запарка се правят компреси 2–3 пъти на ден до получаване на противовъзпалителен резултат.

Сухи коси

Измиват се 1 път на 2 седмици. Светлите коси се изплакват с отвара от лайка или езичести цветове на слънчоглед: 2 с.л. дрога се изваряват 5 мин в 1000 мл вода.

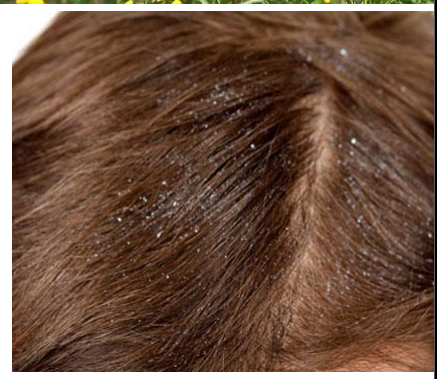
Мазни коси

Излишъкът от мазнини по космите се отстранява, като косата се измие с отвара от кора на дъб: 3 с.л. кора се вари в 1000 мл вода 15 мин. Използва се прецедена и изстинала. Измиването се извършва всеки трети ден в продължение на няколко седмици.

Пърхот
(Seborrhea capillitii)

Вратига (**Tanacetum vulgare**) се прилага локално: 1 с.л. стрити стръкове се заливат с 400 мл ВВ и киснат 2 часа. След прецеждане косата се измива с тази отвара в продължение на 10–12 дни.

С отвара от **обикновена коприва** се измиват косите: 100 г ситно нарязана коприва се вари 30 мин в 500 мл оцет и 500 мл вода.

Rp./ Hb. Serpyllii
Cort. Salicis
Cort. Quercus āā 30 g
M. f. species.
D. S. 4 с.л. от сбора се възваряват с 1000 мл вода. След изстиване се прецеждат и се втриват в кожата на *капилициума (окосмената част на главата)* по 1 път през ден.
Един курс включва 15–20 процедури.

Thymus serpyllum

Оредяване на косите

провежда се дерамтотонизиращо фитовъздействие

Лук кромид. Пресните листа съдържат дисулфиди с кератолитично действие. Прави се кашица от пресни листа. Свеж сок се втрива в корена на космите и главата се завързва с кърпа за 1 час, след което се измива със сапун.

Rp./ Hb. Urticae
Radix Urticae āā 50 g
M.D.S. Цялото количество сбор се накисва в 500 мл оцет и 500 мл вода, вари се 30 мин и се прецежда. Всяка вечер се правят фрикции в областта на капилициума.

•Отварата от листата на **бръшлян** стимулира космения растеж: 1 с.л. листа се варят 10 мин в 500 мл вода. Капилициумът се овлажнява 1 път на ден с памучен тампон, напоен с тази отвара.

•**Брей.** Правят се намазвания на капилициума 1 път на ден, приготвен от счукани пресни корени.

•**Бял равнец.** С отвара от растението се намазва кожата на капилициума 1 път на ден (общо 20 дни).

•**Бяла бреза:** 1 с.л. листа се запарват с 300 мл ВВ и киснат 2 часа. Използва се за намазване на косата 1 път на ден след нейното измиване.

Преждевременно побеляване на косите

Rp./ Fol. Urticae
Rad. Urtcae āā 25 g
M.D.S. Цялата смес се накисва в 500 мл вода и 500 мл оцет. Вари се 30 мин. Използва се изстинала и прецедена отвара за вечерни фрикции в продължение на няколко седмици.

Лунички

•**Глухарче:** 2 с.л. дрога се варят 15 мин в 300 мл вода. След охлаждане и прецеждане с отварата се правят обмивания.
•**Лук:** луничките се трият със свежа луковица.
•**Магданоз:** Препоръчва се намзвазване 2 пъти на ден със свеж сок от пресни листа.
•**Краставица:** Приготвя се сок от млада краставица, с който се намазват луничките 2–3 пъти дневно в продължение на няколко седмици.

Витилиго

Използва се фото-сенсибилизиращото действие на

- **Бергамтово масло**
- **Семена на анасон**

Бергамотовото масло се извлича от *Citrus bergamia* (хибриден вид, получен чрез кръстосване на лимон с горчив портокал)

Бръчки по кожата на лицето

Rp./ Hb. Thymi
Fl. Chamomillae
Fl. Malvae āā 10 g
M. f. species.
D. S. Сместа се изварява в 500 мл вода. При изпарението лицето се доближава 20 см над съда. Правят се парни бани по 15 мин всеки ден в продължение на 10 дни. В следващите 20 дни се прави по 1 процедура през ден.

ПРОТИВОТУМОРНИ ЛЕКАРСТВА ОТ РАСТИТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД

(*резюме*)

Доц. д-р Иван Ламбев
www.medpharm-sofia.eu

- Неоплазмите са втората основна причина за смърт след ССЗ в развитите държави.
- У нас има над 250 000 онкологично болни
- Всяка година заболяват нови 33 000
- Умират 47 болни/ден (респ. 17 000/година)

През 1900 г. само 5% от онкоболните са преживели 5 г., а през 2000 г. – 50%.

Възможни причини

- Физични агенти – радиация (обеднен U), *моб. телефони (невриноми ?),* наранявания
- Химични агенти (канцерогени, вкл. катрани)
- Наследствени фактори
- Неефективност на имунната система
- Вирусни ифекции (Ca collum uteri: HPV)
- Стрес, някои лекарства
- Наднормена т.м. (рак на СЧТ и бъбреците)

Съвременната противотуморна терапия включва

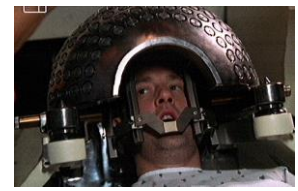

1. Хирургия, вкл. с робот
2. Химиотерапия, вкл. таргетна
3. Лъчетерапия
4. Поддържаща терапия и грижи

В НАД 90% ОТ СЛУЧАИТЕ ЛЕТАЛИТЕТЪТ ПРИ ОНКОБОЛНИТЕ СЕ ДЪЛЖИ НА РЕЗИСТЕНТНОСТ КЪМ ЛЕКАРСТВАТА и особено на т. нар. MDR (множествена лекарствена резистентност), свързана със засилена експресия на транспортните мембранни протеини *(P170 и P190)* осъществяващи лекарствения *ефлукс.*

Пресният сок от грейпфрут (≥ 600 ml/24 h) отслабва MDR, рационално подбраната комбинирана химиотерапия – също.

ПРОТИВОТУМОРНИ (антинеопластични) ЛЕКАРСТВА

I. Цитотоксични средства (цитостатици)

- Алкилатори
- Антиметаболити
- ***Препарати от растителен произход***
- Цитотоксични антибиотици (антрациклини и др.)
- Платинови координационни комплекси

II. Ендокринни средства

- ГКС, полови хормони и антихормони

III. Таргетни лекарства

- Моноклонални антитела (MAB)
- Протеинкиназни (тирозинкиназни) инхибитори
- Инхибитори на продукцията на TNFα

IV. Инхибитори на костната резорбция и метастазиране

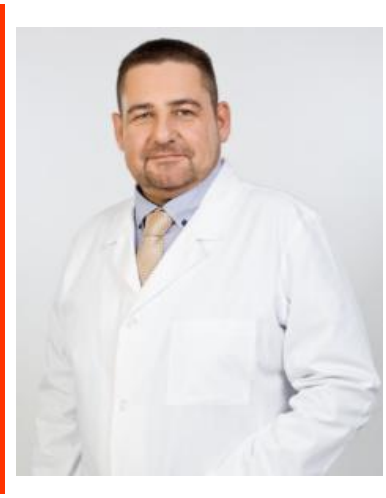
V. Имуномодулатори

- Цитокини (ILs, IFNs), ваксини

VI. Лъчелечение

VII. Лекарства за поддържащо лечение *(вкл. някои ФП)*

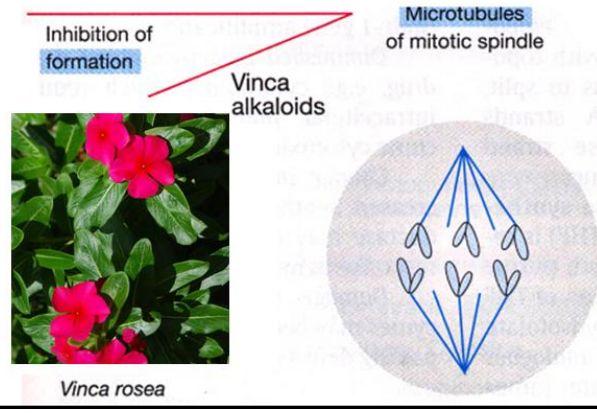
Най-добрите терапевтични схеми са се превърнали в „***златни стандарти***" за лечение на раковите заболявания. Те се разработват и ежегодно се актуализират от световноизвестни онкотерапевтични екипи. У нас в последните десетина години това се превърна в рутинна ежегодна практика, осъществявана от експертна група специалисти, членове на мултидисиплинарното ***Българско онкологично дружество*** с председател **проф д-р. А. ДУДОВ**. Това наред със системните профилактични прегледи има особено голям социално-здравен и финансов ефект.

Препарати от растителен произход

❶ Vinca-алкалоиди
(митотични инхибитори)

•Vinblastine, Vincristine, Vinorelbine

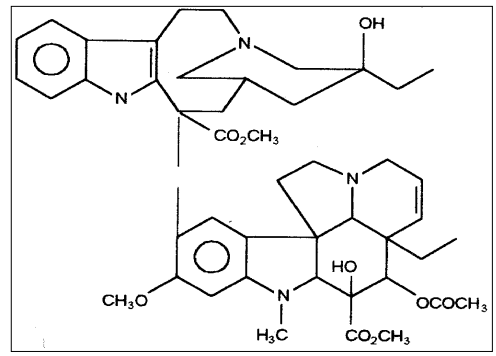
Vinblastine

(PRC D)

•антимитотичен агент (действа в M- и S-фаза)

•лимфогрануломатоза

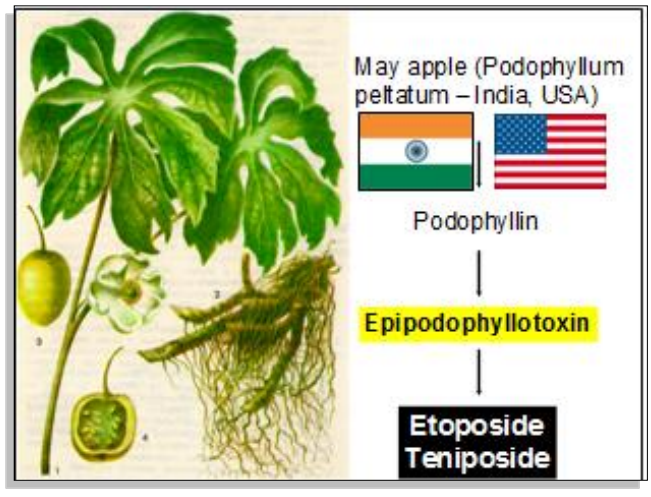
•бъбречен карцином

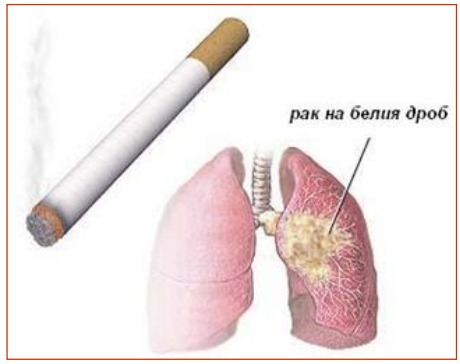
ПОКАЗАНИЯ: напреднал Carcinoma mammae
недребноклетъчен Ca pulmonis

❷ Епиподофилотоксини (инхибират *топоизомераза II*)

При дребноклетъчен белодробен карцином (Teniposide)

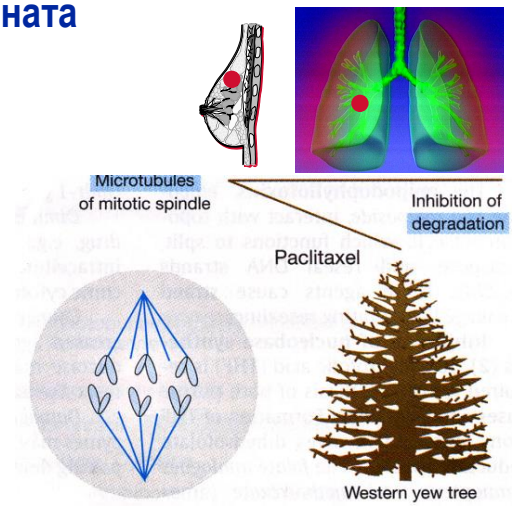

❸ Таксани –

засилват микротубулната полимеризация и блокират клетъчната митоза във фази M- и G_2.

- **Docetaxel**
- **Paclitaxel**

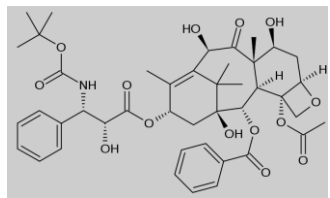
NB2

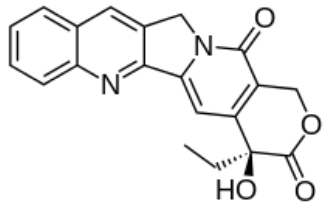
15 min

Docetaxel е полусинтетично производно на Paclitaxel, който представлява екстракт, извлечен от игличките на **Taxus brevifolia** (**западен тис**).

❹ Камптотецини

Камптотецин – алкалоид, изолиран от кората и стеблото на Camptotheca acuminata (Happy tree)

Камптотеците са полусинтетични Производни на камптотецина.
Те инхибират *топоизомераза I*.

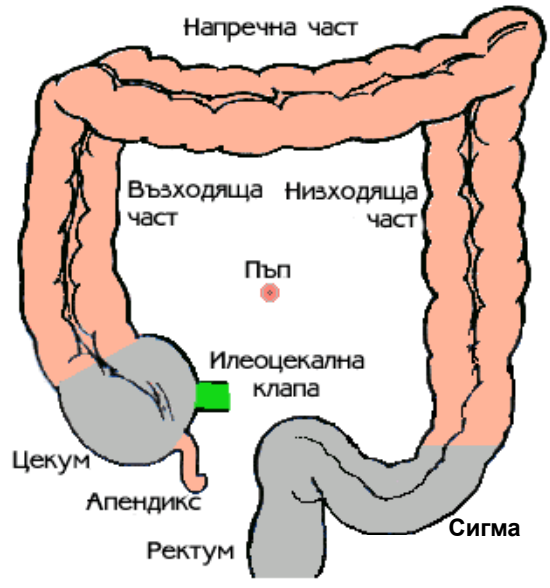
- **Предизвикват *единични разкъсвания в ДНК-веригата* и блокират репликацията ù**

Irinotecan

- **при метастатичен колоректален карцином**

Topotecan

- **при метастатичен овариален карцином**

80% от рака на дебелото черво се развива в сивите области на диаграмата.

❺ Colchicine

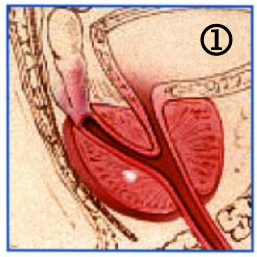
Грудките на есенния минзухар съдържат алкалоида Colchicine, притежаващ тесен терапевтичен индекс. Колхицинът потиска фагоцитозата на уратните кристали и синтеза на левкотриен B4. Действа противовъзпалително и аналгетично при остър пристъп от подагра. *Сериозна НЛР е диарията*. В опити върху животни колхицин е показал противотуморна активност **в комбинация с доксорубицин при начални стадии на рак на гърдата, простата, белия дроб**. Симптомите на колхициновото отравяне наподобяват тези на арсениковото. Няма специфичен антидот.

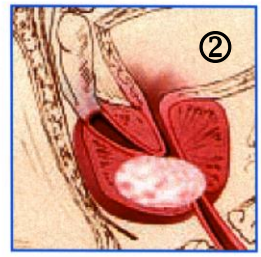
Colchicum automnale (есенен минзухар)

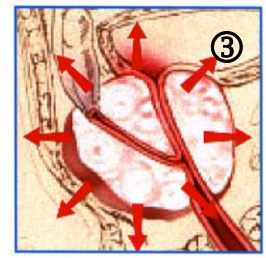

❻Фитотерапия
а) при ДХП

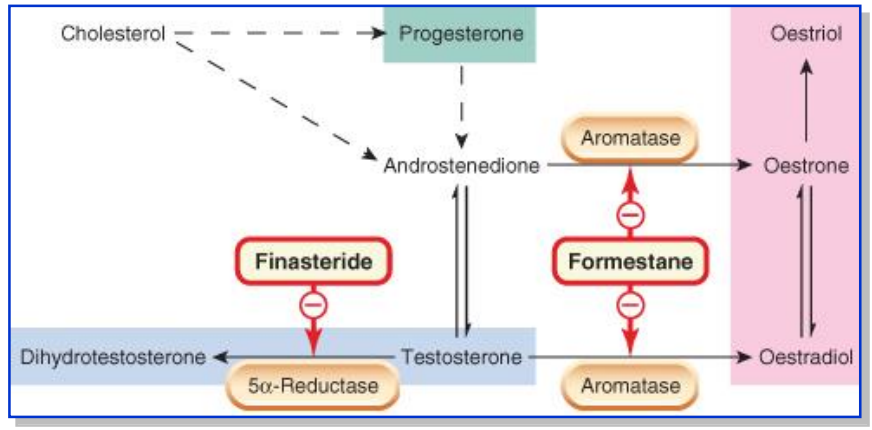

PSA (норма: 2—5 nmol/ml)
Carcinoma prostatae (1500/г.) и
Carcinoma mammae (≈ 4000/г.)
често са хормоночувствителни
– контрасексуална хормонална карцином терапия

- Extractum Pygei africani
  - Tadenan®
- Extractum Sernoae repens
  - Permixon®
- Prostata Stada®
- Prostenal® (ХД)
- Prostenal perfect (ХД)
- Serenoa repens
  - Prostamol Uno®
  - Prostaplant®
- Speman®
- Urogutt®

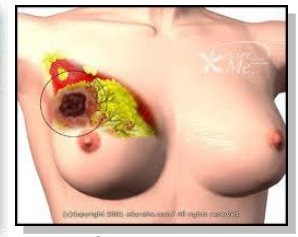

Normal Prostate

Enlarged Prostate

Carcinoma mammae

б) Nigella sativa L. – черен кимион (сем. Лютикови)

"Фараонско" масло. **ХД**. Съдържа > 100 БАВ: полиненаситени мастни к-ни, B_1, B_9, каротин, Ca, Zn, Fe. **Показания:** кашлица, КГДП, атеросклероза, *алергии*, невродермити, рак...

Caps. 500 mg (x 60 бр.)

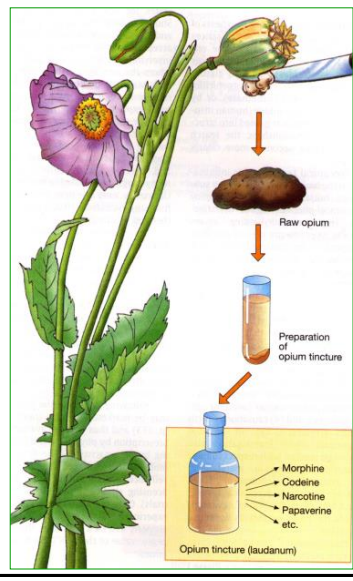

❽ : Гъби –

друго царство.
Широко масмедийно рекламирани от някои народни лечители.
В процес на научни изследвания!

❾ Билки, фитопрепарати и препарати от растителен произход в поддържата онкотерапия

а) Papaver somniferum (poppy) и облекчаване на болката

- **T-ra Opii**
- **T-ra Anticholerica**
- **Morphine hydrochloride**
- **Morphine sulfate**
- **Dihydrocodeine etc.**

ФИТОАНАЛГЕТИЦИ

HARPADOL® – капсули 435 mg (оп. по 45 и 150 бр.).
Съдържа не по-малко от 1,2% *харпагозид*, извлечен от дяволски нокът (*Harpagophytum*): 3 x 2 капсули **при артралгия.**

Harpagophytum
(Южна Африка)

PHYTODOLOR® – перорални капки по 100 и 200 ml. Съдържа гъсти екстракти от: *Cortex Fraxini* (кора от планиски ясен), *Cortex et foliorum Populi* (кора и листа от трепетлика) и *Herba Solidaginis virgaureae* (стрък от златна пръчица): 3–4 x 20 до 40 капки при: **лумабаго, ишиалгии, артралгии**.

MIGRENON® – капсули, съдържащи 8,6 mg *стандартизиран 5% течен екстракт от Tanacetum parthenium* с активното вещество *партенолид*. *Потиска на секрецията на 5-НТ от тромбоцитите*. Притежава *вазодилативен ефект, инхибира медиаторите на възпаление и болка: 2–3 x 1 капсула след хранене.*

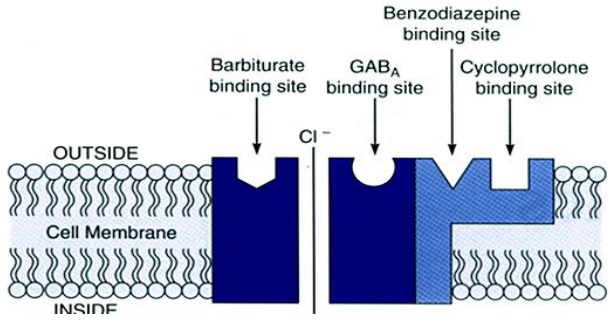

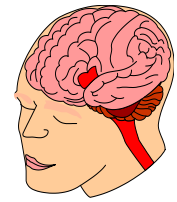
б) Седативни дроги и фитопрепарати

- Humulus lupulus
- Leonurus cardiaca
- Melissa oficinalis
- Valeriana officinalis

- Валерианова киселина (спазмолитично действие и специфична миризма)
- Валепотриати – $GABA_A$-миметици

Фармакогенетични различия при котките!

Valeriana officinalis

в) Дроги и фитопре-парати с антидепре-сивна активност

Hypericum perforatum L.

(жълт кантарион).
Дрогата – ***Herba Hyperici***
съдържа до 10% **танини, биофлавоноиди**
(хиперфорин, хиперицин, хиперозид)
етерично масло и др.
Водните извлеци от нея
имат **улцеропротективен, противо-възпалителен, антисептичен**
и антидепресивен ефект.
CYP 450 индукция (хиперфорин!)

- **Peflavit C®**
- ***St. John's Wort***
- **Remotiv®**
- **Esbericum®**

г) Фитоимуностимуланти (ХД), подобряващи хематологичния статус

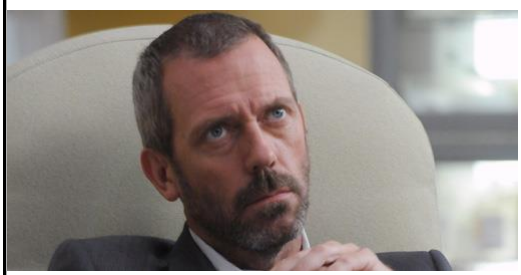

д) Lycium barbarum (Goji berry) – Тибет (“годжимания”

Frucus Lycii
Съдържа: аминокиселини (от тях 18 незаменими), флавоноиди, витамини (>> С), фитостероли (бета-ситостерол с антихиперхолестеролемично противовъзпалително и противомикробно действие), полизахариди (понижават АН). Нормализира хемопоезата, подобрява настроението, *удължава живота (?...)*.

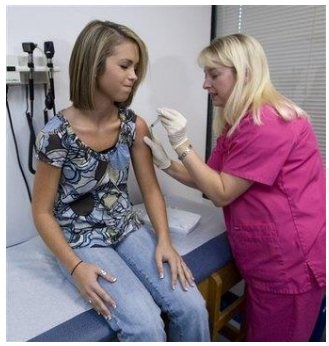
Most Goji Berries come from China where they're often treated with chemicals that have been long banned in the USA.

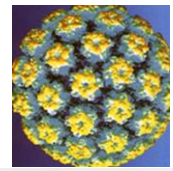

❽ Онкологично кредо:

(1) излекуване на болния
(което не винаги е възможно);
(2) удължаване на живота му
(което често пъти е възможно);
(3) винаги –
добро качество на живот.

Типовете 6, 11, 16 и 18
човешки папиломен вирус (HPV) причиняват carcinoma collum uteri.
Silgard® и Cervarix®: 0, 2 и 6 мес. i.m.
Контингент: момичета от 9 г. и жени до 26 г.

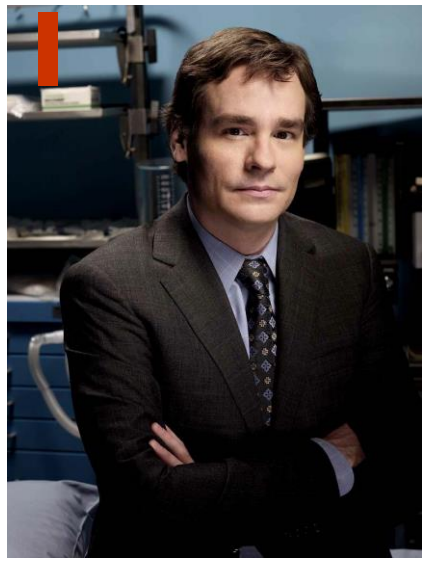
HPV

Главно типовете 16 и 18 причиняват Carcinoma collum uteri
# # #
Главно типовете 6 и 11 причиняват Carcinoma laringealis

Не трябва да се пропуска ценно време за съвременна диагностика и терапия на рака.

“BURNOUT” syndrome

ФИТОСТИМУЛАНТИ. ОТРАВЯНЕ С ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ЛЕЧЕНИЕТО ИМ

(*резюме*)

Доц. д-р Иван Ламбев
e-mail: itlambev@mail.bg
www.medpharm-sofia.eu

Билки със стимулиращ и тонизиращ ефект
(а д а п т о г е н и)

Левзеята (Leuzea carthamoides) е растение, вирещо във високопланинските райони на Източен Сибир, Алтай, Монголия и Китай.

Плодовете и корените съдържа екдистерони (**тритерпенови сапонини и фитостероли**).

Облекчава пролетна умора, депресия, полова слабост.

•Една чаена лъжица смлени корени се запарват в 400 мл вода за около час. Пие се по 50 мл сутрин и вечер.

Eleuterococcus senticosus (елеутерокок)

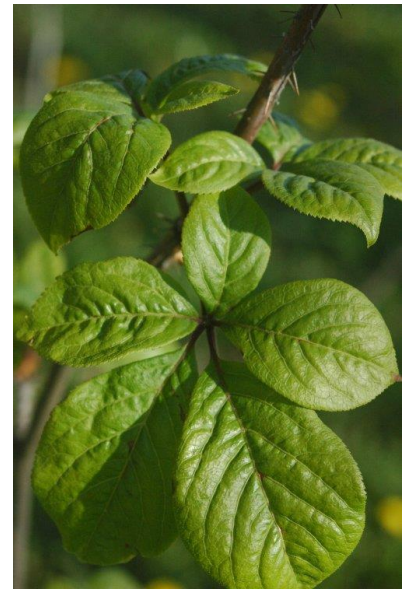
- Китай, Япония, Русия
- Folia et radix Eleuterococci

БАВ: Гликозиди, ет. масло

ФД: Стимулира ЦНС, подобрява условните рефлекси, повишава работоспособността.

Приготвя се **тинктура**:
200 г корени/1 литър ракия се киснат 14 дни.

☛ По ½ ч.л. 3 пъти на ден.

Panax ginseng L.

(жен-шен; Panax – идва от панацея)
- Radix
БАВ: Тритерпенови гликозиди, K, Ca^{2+}, Mg, Mn, витамин A, B, C, D.
ФД: **Едновременно стимулира процесите на възбуждане и активно потискане в мозъчната кора. Повишава адаптивните възможности** на организма.
☛ Предлага се под форма на дражета, съдържащи стрити на прах корени на жен-шен.

Sideritis scardica – Мурсалски (пиринski, планински, гръцки) чай – Herba

(Ендемична за Балканите билка)

Съдържа флавоноиди, танини, терпеноиди, дитерпени и етерични масла, феноли, олеинова киселина, микро-елементи (желязо, мед, цинк, кобалт, селен), макро-елементи (калций, магнезий, калий, натрий) и др. Има антиоксидантен, имуностимулиращ и диуретичен ефект. Помощно средство при ангина, бронхит и грип; заболявания на черния дроб, сърцето, простатата; остеопороза. Два до три стръка от билката се нарязват ситно. Заливат се с 500 мл ВВ и киснат 5 до 10 мин. След изстиване се прецежда. Подслажда се с мед или захар и се изпива на 3 пъти през деня. Чаят е подходящ и за деца.

Метилксантинови (пуринови) алкалоиди: кофеин, теофилин и теобромин

Coffea arabica (seeds)
In an average cup of coffee:
Caffeine 75 mg

Theobroma cacao (cocoa)
In an average cup of cocoa:
Caffeine 4 mg
Theobromine 200 mg

Cola acuminata (Guru nuts)
In 200 ml bottle of cola drink:
Caffeine 30 mg

Thea sinensis (leaves)
In an average cup of tea:
Caffeine 50 mg
Theophylline 1 mg

Thea (Camellia) sinensis

- **черен чай**, преминава най-продължителна обработка (**ферментация**)
- ***зелен чай***

При **стресираща ситуация** плазмените нива на кортизол при хора, които редовно пият **черен чай**, се понижава с 47% 1 час след изпълнението ú, а при тези, които не са консумирали чай, хормонът се понижава едва с 27%. Предполага се, че полифенолите и флавоноидите са причина за **успокояващия ефект** на чая.

Camellia sinensis

Traditional Chinese tea ceremony

Japanese tea ceremony

Portulaca oleracea (тученица, purslane)

В 100 g **пресни листа или стръкове** от тученица има: *витамините* A (0.047 mg), B_1 (0.047 mg), B_2 (0.112 mg, B_3 (0.048 mg),B_6 0.073 mg), B_9 12 mcg), C (21 mg) и 12.2 mg), а също *олигоелементите* калций (65 mg), желязо (2 mg), магнезий 68 mg) и манган 0.30 mg). *Енергийното съдържание* на 100 г дрога е 84 kJ (20 kcal), а *водното* е 92.86%.
Прясната дрога съдържа още *омега-3 мастни киселини, бета-цианини* (подобряващи когнитивния дефицит) и *хомоизофлавоноиди* (показали в условия *in vitro* противотуморна активност).

Тученица по време на цъфтеж

Гръцка салата от тученица

Използват се пресни листа или стръкове от тученица, събирани преди цъфтежа, защото след това нейните вкусови качества намаляват.

Растението притежава стимулиращо и тонизиращо организма действие. Освен това е установена и известна актибактериална активност. Може да се приема орално в прясно състояние в доза около 100 г за възратсни и 15 до 60 г за деца, както ѝ под форма на салата. При бременни е противопоказана.
ПК: Като общо укрепващо средство при грип, фарингит, фебрилитет, диария, бактериална дизентерия, хемороиди, чревни и постапартални кръвизливи, lichen planus. Листата на тученицата се прилагат при ухапвания на кожата от от инсекти и змии, а също при ужилвания от пчели. Дрогата трябва да се измива много добре, защото тя расте ниско над земята.

Rhodiola rosea

(златовръх)

- Radix et Rhizoma, Herba

БАВ: флавоноиди, танини, фенолни киселини

Притежава седативно и противовъзпалително д-ие. Показан при умствена и физическа умора, депресия, безсъние, **височинна болест (вкл. в Непал), АХ.**

2 ч .л. ситно нарязана дрога се накисват с 400 мл хладка вода 6 часа. След прецеждане извлекът се затопля и се пие по 100 мл след ядене 4 пъти дн.

Фитоимуностимулиращи продукти (ХД и др.)

- Cefatox®
- Dr. Theiss Echinacea Forte®
- Echinacin Madaus®
- Esberitox N®
- Gerissan®
- Immunostim®
- Imunobor®
- Imunobor broncho®
- Purex®
- Unckalor®
- Tribestan plus®

Стимулират фагоцитозата и антитяло-продукцията.

Echinacea purpurea

- ***Flores et Radix***

(Северна Америка) − действие:
- бактерицидно,
- фунгицидно
- виростатично
- противовъзпалително

БАВ: ет. масло, фитотерпени, ехинацин, полизахариди

Състав: цвят от бъз, цвят от лайка, стрък от мащерка, плод от шипка, стрък от ехинацея.
Показания: грип, суха кашлица, КГДП.

Черен бъз + Ехинацея + Прополис + Коластра

Бутилка 120 ml. В 10 ml се съдържат:
(1) Стандартизиран екстракт от цветове на ***Sambucus nigra*** .... 100 mg
(2) Стандартизирана патентована смес от от листата на **Echinacea angustifolia**, пчелен прополис и и коластра ..... 245 mg

Д-ие: антиоксидантно, антиинфекциозно, имуностимулиращо.
Деца от 2 до 6 г.: 5 ml от 1 до 2 пъти на ден.
Деца от 6 до 12 г.: 10 до 15 ml от 1 до 2 пъти на ден.

Фитоимуностимуланти (ХД), подобряващи хематологичния статус

БАВ >100 флавоноида, гликозиди, стероидни сапонини, алкалоиди, танини.

Действие:
- Антиоксидантно
- Имуностимулиращо

Scutellaria baicalensis **(шлемник байкалски)**

Сироп
120 ml

Съдържа екстракт от африкански пелагрониум плюс витамин С и пчелен мед (сироп и пастили за смучене)
БАВ на ***Pelagronium sidoides***: кумарини и феноли (с имуностимулираща и противомикробна активност), биофлавоноиди, танини, сесквитерпени.
ПК: бронхит, фарингит, грипоподобни заболявания.

Отравяне с лечебни растения и лечението им

Токсидроми

- Toxicon (гр.) – стрела с отровен край
- Dromos (гр.) – пробег

Представлява синдром, предизвикан от специфичен токсин (отрова).

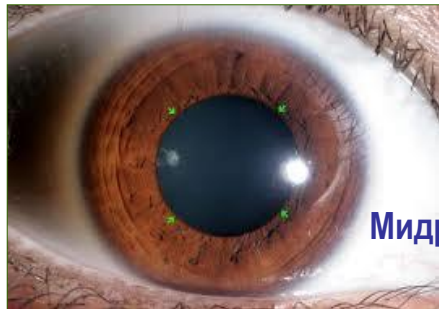
Видове токсидроми:

антихолинергичен, холинергичен, адренергичен, седативно-хипнотичен, серотонинов, хистаминов, опиоиден и др.

Антихолинергичен токсидром

- Ксеродерма и ксеростомия
- топла кожа
- тахикардия
- нарушения на психичния статус (халюцинации – *лудо биле*)
- мидриаза и циклоплегия
- запек
- задръжка на урина

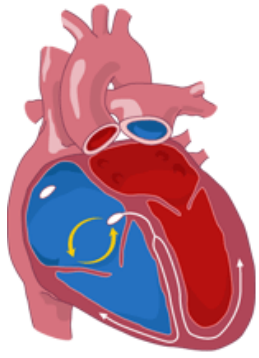

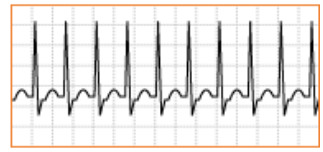

Мидриаза

Ксеростомия

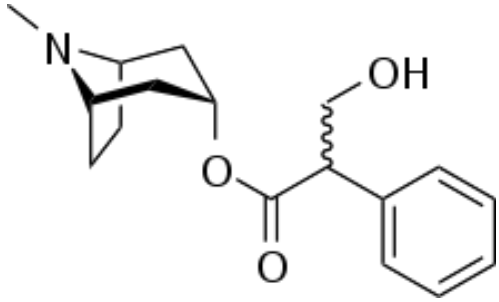

Тахикардия:
- пулс ≥ 100 мин

Atropa Belladonna L.
(*лудо биле, Deadly nightshade*)

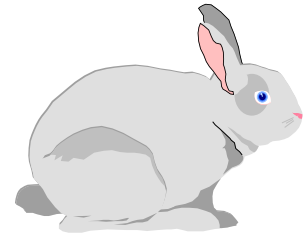
- Radix Belladonnae
- Extractum Belladonnae

Atropine

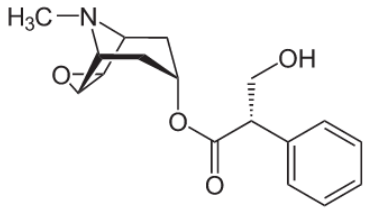
Атропинестераза

Тежки отравяния при малки деца:
3 плодчета: тежко отравяне
5 плодчета: exitus

Лечение:
- Carbo activatus
- $MgSO_4$
- Pilocarpine
- Haloperidol

Hyoscyamus niger (блян)

- Folia Hyosciami

Scopolamine

Възможна е интоксикация и при консумация на мед, събиран от цветовете на блян.

Datura stramonium (татул)

Отравяне с червено кучешко грозде (Solanum dulcamara)

БАВ: стероидни гликоалкалоиди и сапонини.
Симптомите и лечението са подобни на тези с лудо биле.

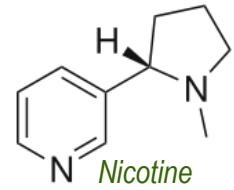
Отравяне с черно кучешко грозде (Solanum nigrum)

БАВ: стероидни гликоалкалоиди и сапонини.
Симптомите и лечението са подобни на тези с лудо биле.

Отравяне с тютюн (Nicotiana tabacum)

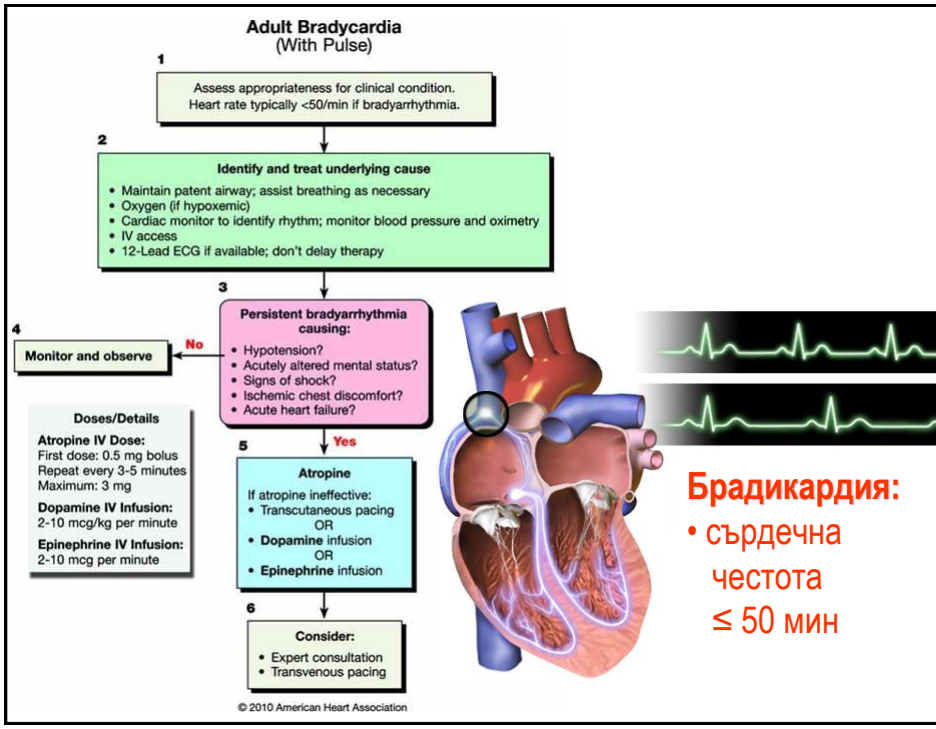

Nicotine

Сиалорея, коремни болки, повръщане, брадикардия, мидриаза световъртеж.

Лечение:
- Carbo activatus
- $MgSO_4$
- .....

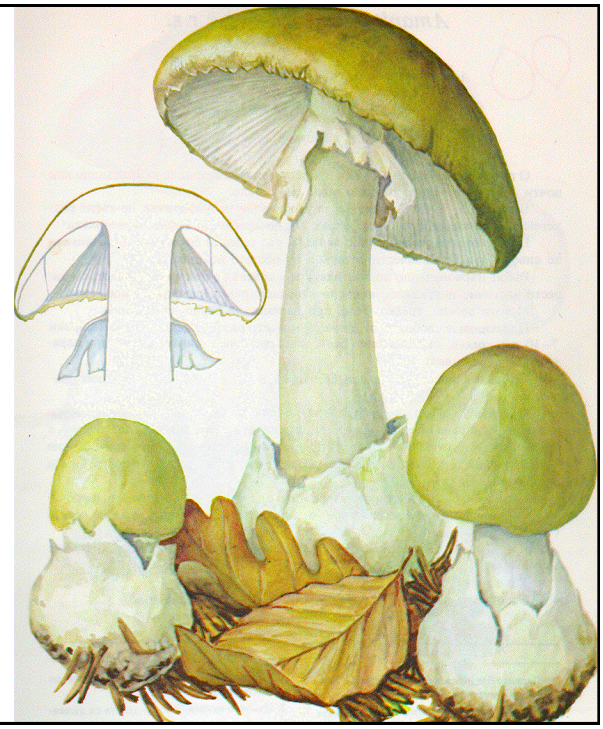
Брадикардия:
- сърдечна честота ≤ 50 мин

Amanita muscaria (червена мухоморка)
- **Мускарин**
- **Холинергичен токсидром**

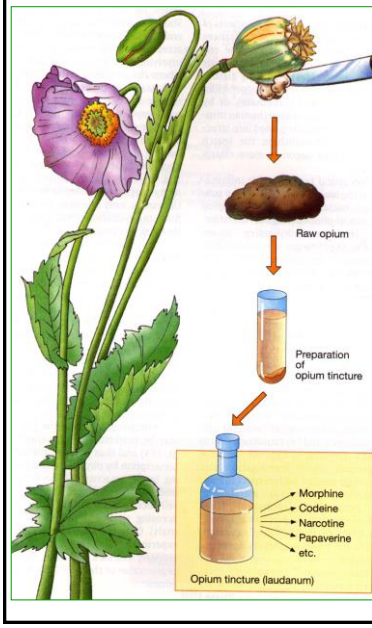
NB:
Гъбите принадлежат към отделно царство.

Amanita phalloides (зелена мухоморка)
- **фалоидин**

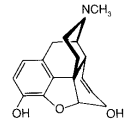

Отравяне с Papaver somniferum

F. SERTÜRNER
(1783–1841)

Morphine

Papaver somniferum L.
- **Opium**
  - **morphine (1806)**
  - **codeine**
  - **papaverine**

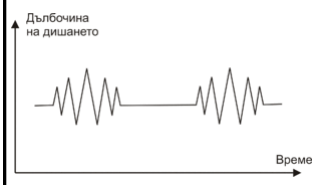

Акад. Гей Люсак,
дал името на морфина.

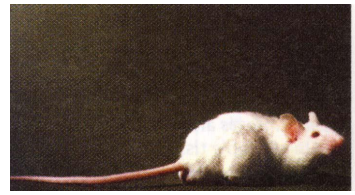
Опиоиден токсидром: Сънливост, отпуснатост,
периодично дишане, *миоза*, олигурия, до анурия, кома

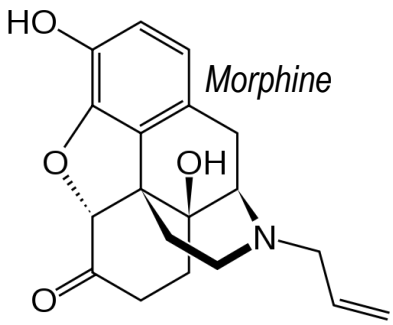
Кусмаул

Феномен на Щрауб: (0.5 – 1 мл урина
от интоксикиран пациент i.p. на мишка.

Промивка на СЧТ с воден **0,02–0,05%** разтвор на калиев перманганат и медицински въглен, изкуствено дишане, антидот:

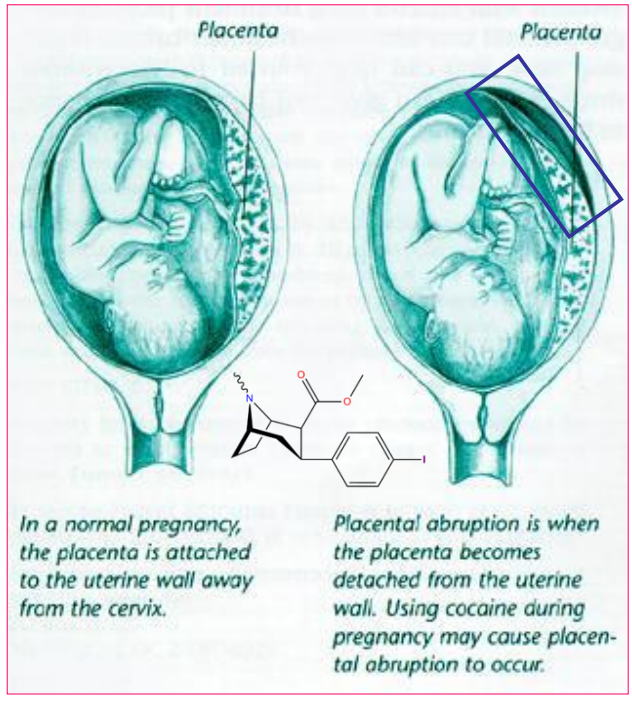
Naloxone (пълен конкурентен антагонист на опиоидните рецептори: мю, капа и делта (i.v.).

Предозиране на кокаин – характеризира се с прояви на аденергичен токсидром

- **Еуфория, ажитация халюцинации, гърчове**
- **Кардиоваскуларни симптоми – синусова тахикардия, камерна тахикардия и фибрилация, тежка хипертония, стенокардни пристъпи**
- **Кокаин-индуцирана хипертермия (> 40–40.5 ºC)**
- **Кокаин-индуцирана рабдомиолиза (увреждане на скелетните мускули с повишени стойности на серумата креатинфосфокиназа)**

- инсулти, мозъчни кръвоизливи
- пулмонални ефекти – риск от астматичен пристъп и влошаване на ХОББ, баротравма (пневмоторакс, дихателна недостатъчност
- **перфорация на septum nasi (при смъркане)**
- ***некротични язви по кожата ("coke burns" – кокаинови изгаряния)***
- абдоминална болка, хеморагична диария

•Кокаин – отлепване на плацентата, раждане на деца с по-малка т. м., забавени реакции

Отравяне с рицин (Ricinus communis)

Semen Ricini съдържат 50% тлъсто масло, от което около 80% е рицинолова киселина. Освен това семената съдържат токсичния растителен *белтък* **рицин**. Отравяне е възможно при погрешна консумация на рицинови семена вместо бобови семена.
КК (клинична картина): болки в гърлото, тахикардия, главоболие, световъртеж, понижение на т.т., повръщане, дирия (понякога кървава), жълтеница, анурия. **ЛЕЧЕНИЕ:** предизвикава се повръщане, промивка на стомаха с активен въглен, солево очистително, грейки на крайниците, оксигенотерапия, сърдечно-съдови средства.

Отравяне с растения, съдържащи карденолиди

Herba Adonidis vernalis

Convallotoxin

Convallaria majalis

Periploca graeca (гърбач)

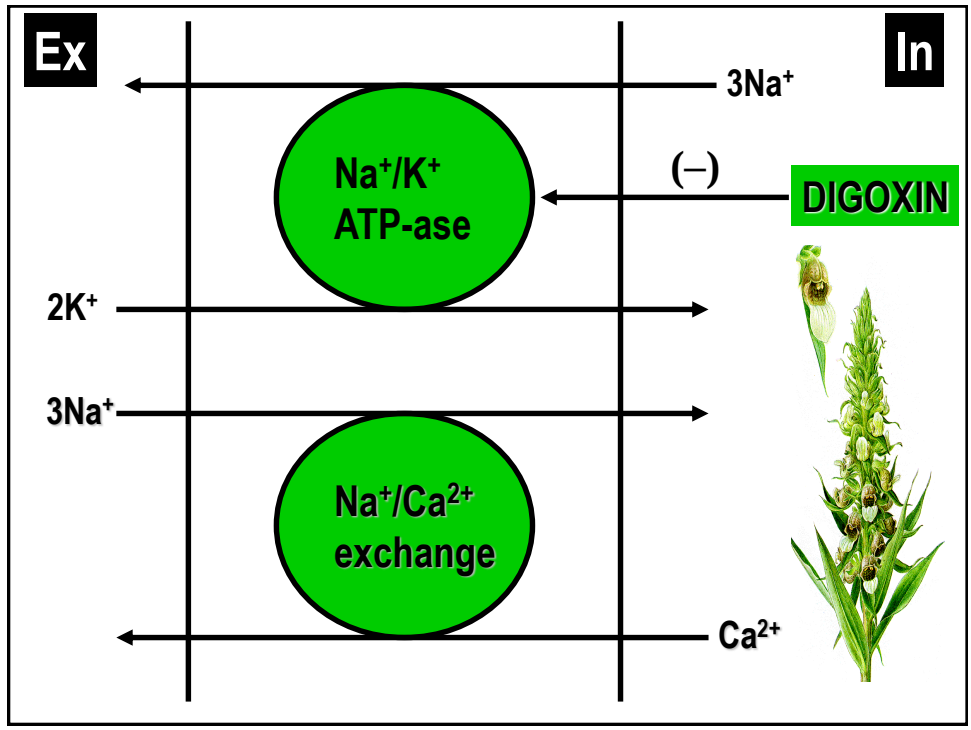
Erysimum diffusum (боянка)

Nerium oleander (зокум)

Helleborus odorus (кукуряк)

Ex
In
3Na+
Na+/K+
ATP-ase
(–)
DIGOXIN
2K+
3Na+
Na+/Ca2+
exchange
Ca2+

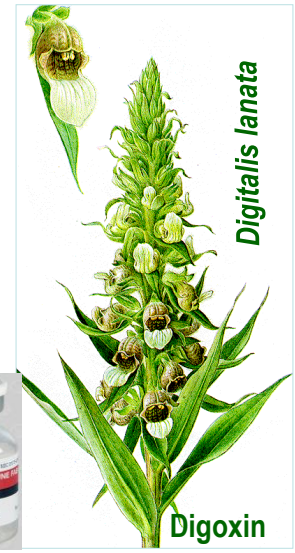

Is this patient or mp3

ААЛ при дигиталисова интоксикация

- Phenytoin
- Potassium chloride
- Magnesium aspartate
- Digoxin-specific FAB (Fragment AntiBody): Digibind (38 mg свързват 0.5 mg Digoxin)

Отравяне с лавровишня (Laurocerasus officinalis)

Лавровишнята се използва за получаване на **Aqua Laurocerasi**, която се прилага за приготвяне на успокояващи болката препарати. Съдържа малки количества циановодород! Отравянето най-често се случва при погрешно събиране на листа от лавровишня вместо *лаврови (дафинови) листа*.
КК: Диспнея, главоболие, гадене, повръщане, болки в корема, зачервена кожа и лигавица, конвулсии, загуба на съзнанието, много рядко – exitus.
Лечение: Предизвикване на емезис, промивка на стомаха с разреден разтвор на калиев перманганат и медицински въглен, магнезиев сулфат, апаратно дишане, инжектиране на метиленво синьо и др.

Отравяне с мораво рогче (Claviceps purpurea)

За лечебни цели се използват склероциите (**Secale cornitum**)

Съдържа ерголинови алкалоиди:
- **ерготамин**
- ерготоксин (1, 2, 3)
- ергобревин

Отравянето се дължи на консумация на хляб, приготвен от ръж, опаразитена с мораво рогче. Главен причинител е **ерготаминът**, притежаващ силна вътрешна симатомиметична активност и вазо-констриктивен ефект, предизивкващ **суха гангрена на крайниците, диарии, гърчове, артериална хипертония, ангионозни пристъпи.**

Като склад на биологично активни суровини моровото рогче е източник за получаване на лекарства:

- Dihydroergotamine – алфа-блокер (вазодилататор)
- Dihydroergocriptine – алфа-блокер (вазодилататор)
- Methylergobrevine (Methergin®) – утерохемостатик
- Bromocriptine (D_2-миметик)

Отравяне с мъжка папрат (Driopteris filix-max)

• Течният екстракт проявява антитениозно действие.

КК: световъртеж, зрителни смущения, гърчове, отпадналост парализа на дихателния център, диария.

Лечение: Промивка с медицински въглен, солево очистително (не рициново масло или мляко!), топли грейки на краката.

Отравяне с есенен минзухар

Colchicum automnale (есенен минзухар)
- Bulbus (луковица)

Луковиците на есенния минзухар съдържат алкалоида Colchicine, притежаващ тесен терапевтичен индекс. Колхицинът потиска фагоцитозата на уратните кристали и синтеза на левкотриен В4. Действа противовъзпалително и аналгетично при остър пристъп от подагра.

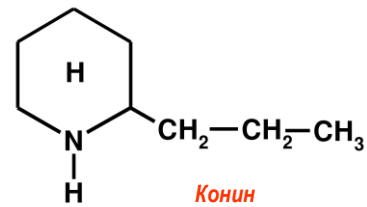
КК на отравяне: повръщане, чревни колики, кървава холероподобна диария, протеинурия, хематурия, анурия, тахикардия, парализа на дишането. Отравяне е възможно при **консумация на мляко от животни, пасли растението**.

Лечение: промивка на стомаха с мед. въглен, приемане на мляко, яйчев белтък, хоспитализация.

Отравяне с бучиниш (Conium maculatum)

В стръковете и листата на бучиниша се съдържа силно токсичния алкалоид **КОНИН**. Отравяне се случва при *консумация на мляко от животни, пасли растението*.
КК: Гадне, повръщане, мускулна слабост, забавен говор, брадикинезия (забавени движения), мидриаза, спадане на клепачите, смущения при гълтане, замъглено съзнание, парализа на дихателнатите мускули, exitus.

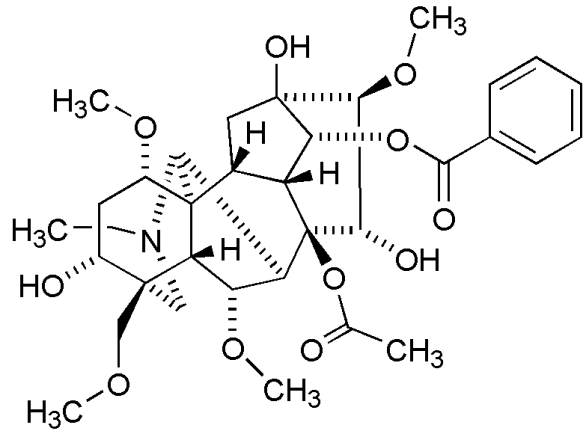

Конин

Лечение:
Предизвикване на повръщане, промивка на стомаха с разреден разтвор на калиев перманганат, медицински въглен, английска сол, очистителни клизми, поставяне на пациента на апаратно дишане.

Отравяне със сама китка (Aconitum napellus)

Аконитин (алкалоид)

Tubera Aconiti съдържа кардиотоксичния алкалоид **аконитин** с LD_{100} 5 mg, който в експерименталната медицина се използва за получаване на камерни аритмии. Отравяне е възможно при консумация на грудки от растението.

КК: сиалорея, повръщане, диария, чувство на сърбеж и мравучкане, атаксия, гърчове, загуба на съзнание, ритъмни нарушения до сърдечен арест!

Лечение (бърза хоспитализация!):

Промивка на стомаха с танинов разтвор, въвеждане със сонда на суспензия от мед. въглен и магнезиев сулфат, оксигенотерапия, атропин, антиаритмици.

Отравяне с петнист змиярник (Arum maculatum)

Петнистият змиярник е бил използван в народната медицина като обезболяващо средство при нефролитиаза и хемороиди. Съдържа оксалови сапонини, които представляват кристали с игловидна форма. Те дразнят кожата и лигавиците.

КК на отравянето: сиалорея, гадене, повръщане, диария, тахиаритмия, повишена потливост, атаксия, треперене, мускална слабост, парализа на дишането.

Лечение:
Приемат се слизести средства, солево очистително, провежда се симптоматична терапия.

Отравяне с чемерика (Veratrum album)

Корените и коренището на чемериката съдържат алкалоиди с разнородна структура. Използват се като лекарствена суровина в химико-фармацевтичната промишленост.

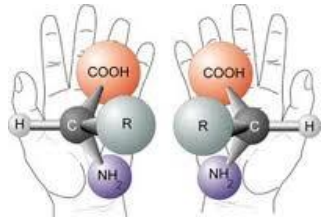
КК на отравянето: контракции на скелетните мускули, силно изразена артериална хипотония, брадикардия, силно безпокойство, сиалорея, гадене, повръщане, диария.

Лечение:

Промивки на стомаха, медицински въглен, солево осмотично очистително, силен чай или кафе; при необходимост СС средства и оксигенотерапия.

Внедряването на все повече нови лекарства, безконтролното въвеждане при улеснен режим на голям брой (> 6000) хранителни добавки и съмнителни билкови чайове с тяхното всекидневно широко масмедийно рекламиране прави проблема за тератогенните аномалии актуален *и днес.*
Трябва внимателно да се запознаем със състава на съответния специес или ХД.
ХД се използват и като допинг при спортисти, което засега е трудно откриваемо от МОК.

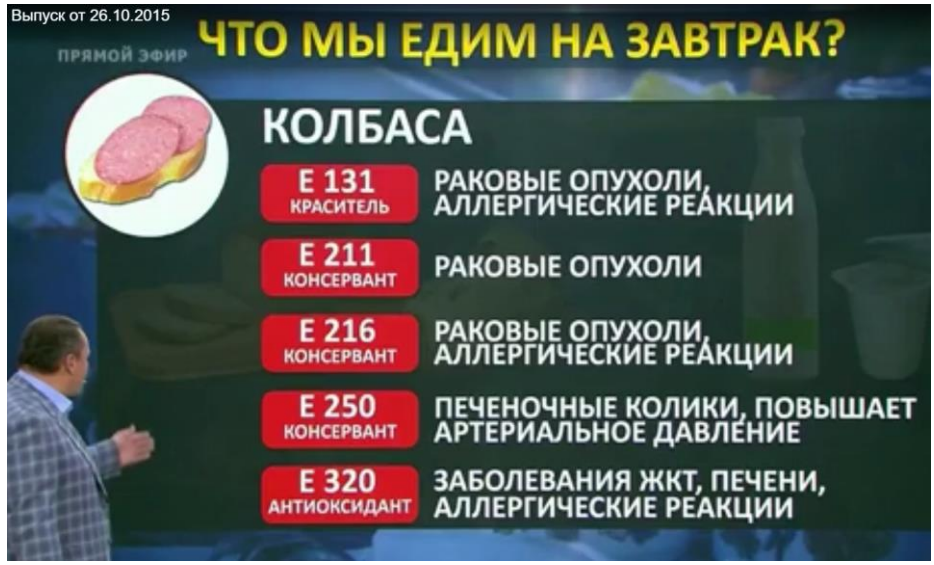

Рискова категория за бременност	Рискова категория за лактация
A: контролирани изследвания изключват напълно тератогенен риск (фолиева киселина)	L1: напълно безопасно лекарство (парацетамол, епинефрин, ибупрофен)
B: няма доказателства за тератогенност при хора и животни (лоратадин, лидокаин, пеницилини)	L2: безопасно лекарство (омепразол, ранитидин)
C: доказана е тератогенност само при опитни животни (амикацин, бизопролол, метилпреднизолон)	L3: умерено безопасно лекарство (акарбоза, аспирин)
D: доказана е тератогенност при животни и хора (диазепам, литиев карбонат, тетрациклини, фенитоин)	L4: рисково лекарство (дизепам, литиев карбонат)
X: лекарството е абсолютно противопоказано (естрогени, динопрост, статини)	L5: лекарството е абсолютно противопоказано (ACE инхибитори)

http://www.1tv.ru/prj/timewilltell/vypusk/41327

Время покажет. Выпуск от 26.10.2015
ПРЯМОЙ ЭФИР
ЧТО МЫ ЕДИМ НА ЗАВТРАК?
ХЛЕБ
Е 160 КРАСИТЕЛЬ
ПРИСТУПЫ БРОНХИАЛЬНОЙ АСТМЫ
Е 270 КОНСЕРВАНТ
НАГРУЗКА ПА ПОЧКИ
Е 280 КОНСЕРВАНТ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ
Е 510 УЛУЧШИТЕЛЬ МУЧНЫХ ИЗДЕЛИЙ
РАССТРОЙСТВО КИШЕЧНИКА

покажет. Выпуск от 26.10.2015
ПРЯМОЙ ЭФИР
ЧТО МЫ ЕДИМ НА ЗАВТРАК?
СЫР
Е 152 КРАСИТЕЛЬ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ, ЗАБОЛЕВАНИЯ ЖКТ
Е 201 КОНСЕРВАНТ
АЛЛЕРГИЧЕСКИЕ РЕАКЦИИ
Е 239 КОНСЕРВАНТ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ, ЗАБОЛЕВАНИЯ КОЖИ
Е 466 ЭМУЛЬГАТОР
ЗАБОЛЕВАНИЯ ЖКТ

Выпуск от 26.10.2015
ПРЯМОЙ ЭФИР
ЧТО МЫ ЕДИМ НА ЗАВТРАК?
КОЛБАСА
Е 131
КРАСИТЕЛЬ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ, АЛЛЕРГИЧЕСКИЕ РЕАКЦИИ
Е 211
КОНСЕРВАНТ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ
Е 216
КОНСЕРВАНТ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ, АЛЛЕРГИЧЕСКИЕ РЕАКЦИИ
Е 250
КОНСЕРВАНТ
ПЕЧЕНОЧНЫЕ КОЛИКИ, ПОВЫШАЕТ АРТЕРИАЛЬНОЕ ДАВЛЕНИЕ
Е 320
АНТИОКСИДАНТ
ЗАБОЛЕВАНИЯ ЖКТ, ПЕЧЕНИ, АЛЛЕРГИЧЕСКИЕ РЕАКЦИИ

МОЛОЧНЫЕ ПРОДУКТЫ
Е 110
КРАСИТЕЛЬ
АЛЛЕРГИЧЕСКИЕ РЕАКЦИИ, КАНЦЕРОГЕН
Е 141
КРАСИТЕЛЬ
ЗАБОЛЕВАНИЯ ЖКТ
Е 270
КОНСЕРВАНТ
НАГРУЗКА НА ПОЧКИ, ОПАСНО ДЛЯ ДЕТЕЙ
Е 283
КОНСЕРВАНТ
РАКОВЫЕ ОПУХОЛИ, ПРОВОЦИРУЕТ СПАЗМ СОСУДОВ ГОЛОВНОГО МОЗГА
Е 450
ЭМУЛЬГАТОР
ЗАБОЛЕВАНИЯ ЖКТ

СЕЛЕКТИРАНА ЛЕКАРСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ
WEB БАЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ ПО
МЕДИЦИНСКА ФАРМАКОЛОГИЯ
ДОБРЕ ДОШЛИ
Начало
Предговор
За нас
Съдържание
Контакти
ЛЕКЦИИ И ТЕСТОВЕ
УЧЕБНИЦИ И СПРАВОЧНИЦИ
ИЗБРАНА ЛЕКАРСТВЕНА И ДРУГА МЕДИЦИНСКА ИНФОРМАЦИЯ
САЙТОВЕ ЗА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ и МКБ
СДО ПО ФАРМАКОЛОГИЯ
ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА
ПРЕЗЕНТАЦИИ И ПОСТЕРИ НА СТУДЕНТИ
ФАЙЛОВЕ ЗА РАЗМИСЪЛ И ОТМОРА
LECTURES AND TESTS
REFERENCES
PRESENTATIONS OF STUDENTS
SCIENTIFIC DEVELOPMENT
BULGARIAN MEDICAL UNIVERSITIES
BULGARIAN MEDICAL FACULTIES
BULGARIAN PHARMACOLOGICAL DEPARTMENTS
MINISTRY OF HEALTH
http://www.medpharm-sofia.eu/
Repetitorium pharmacologicum повече>>
Сайтове за лекарствени продукти и МКБ повече>>
SELECTA MEDICAMENTORUM повече>>
Compendium pharmacologicum повече>>
Класификация на основните лекарства повече>>
Изпълнителна агенция по лекарствата повече>>
Национална здравноосигурителна каса повече>>
Clinical Trials повече>>
Лекарствена банка повече>>
АРХИВ
повече>>